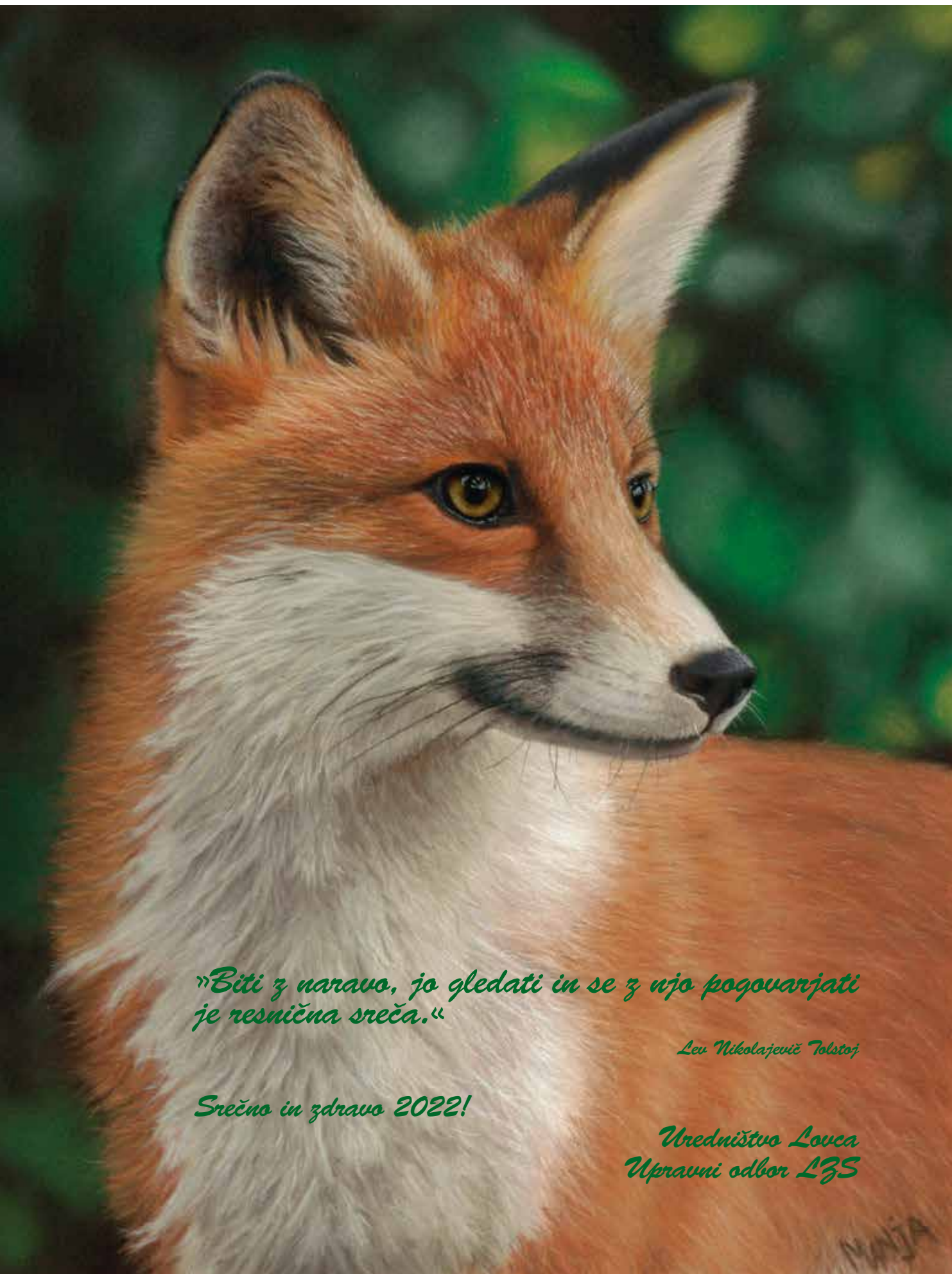

12/2021

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
DECEMBER – GRUDEN

*»Biti z naravo, jo gledati in se z njo pogovarjati
je resnična sreča.«*

Lev Nikolajevič Tolstoj

Srečno in zdravo 2022!

*Uredništvo Louca
Upradni odbor LZS*

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CIV., št. 12
december – grudni

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
 TRR: SI56 0201 0001 5687 097 (NLB, d. d.)
 ID za DDV: SI 23864516

Priprava in tisk
 Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
 Poština je plačana pri pošti
 1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
 Jasna Kovačič Siuka

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik: dr. Arpad Kóvcs
 Bojan Avbar, Marjan Gselman, Jurij Lampe, dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:

Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovlec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija. Ta številka je izšla v 22.000 izvodih. Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovlec pošljite na e-naslov lovlec@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografije, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovlec ter Zlatorogove in Strokovne knjižnice, pošljete po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovlec oziroma Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovlec
 Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
 e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si
 Tel.: (01) 24-10-922
 Glasilo Lovlec na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
 zavihek Glasilo Lovlec

Foto: Jasna Kovačič Siuka

IZ VSEBINE:

<i>J. Šalamon:</i>	Lovska kultura – lovčevno najmočnejše orožje	560
IZ DNEVNEGA TISKA		562
LOVSTVO		564
<i>G. Vengušt,</i>		
<i>D. Žele Vengušt:</i>	Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2020	564
<i>Več avtorjev:</i>	Sto let društva ljubiteljev ptičarjev	570
<i>Več avtorjev:</i>	Klic s planin: lovci v kraljestvu Zlatoroga	576
<i>A. Koveš:</i>	»Moj odnos do narave je bil zmeraj spoštljiv«	581
DREVESNE VRSTE		586
<i>M. Kišek:</i>	Navadna bodika	586
LOVSKA OPREMA		589
<i>G. Hodnik:</i>	Dušilci poka Stalon	589
PO LOVSKEM SVETU		597
<i>S. Žerjav:</i>	Generalna skupščina Evropske federacije za lov in naravovarstvo (FACE)	597
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		599
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		600
<i>F. Černigoj:</i>	Proti burji se ne dá scat, proti vipavski sploh ne ...	600
LOVSKO PESNIŠTVO		603
<i>A. Rant:</i>	Koledniki	603
LOVSKA ORGANIZACIJA		604
<i>U. Kmetec:</i>	47. Srečanje lovskih pevskih zborov in registrov v Medvodah	604
<i>G. Češarek:</i>	Lovci, igramo se	605
<i>D. Goričan:</i>	Novi lovci na Gorenjskem	606
<i>M. Gselman:</i>	Osmi Memorial Braneta Kurnika	607
<i>M. Toš:</i>	Srečanje štajerskih in koroških zamejskih lovcev v Dobravi je bilo odpovedano	608
<i>F. Ekar:</i>	LD Jezersko prejela posebno odlikovanje	608
JUBILANTI		609
MLADI IN LOVSTVO		610
<i>Z. Mastnak:</i>	Sedmi Tabor mladih v Savinjsko-Kozjanski ZLD Celje	610
LOVEC ZA MLADE BELKA (<i>Lagopus mutus</i>)		611
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		612
LOVSKI OPRTNIK		613
<i>D. Lepšina:</i>	Tinko Lepšina, kmet in lovec (ali obrnjeno)	613
<i>J. Weber:</i>	Babnopoljski lovci odkrili obeležje Blaževе sobe	614
<i>B. Žerdin:</i>	Lovci LD Murska Sobota reševali mladega srnjaka	614
<i>A. Magajna, M. Vek:</i>	Spregovorimo o težavah v duševnem zdravju in poiščimo pomoč, ko je stiska prehuda	615
<i>B. Leskovic:</i>	Zoran Ristić in Boban Kostić: Poljska jerebica	615
<i>M. Toš:</i>	Saša Vuga	617
<i>Žan, Eva:</i>	Novoletna divjačinska juha	617
V SPOMIN		618
LOVSKA KINOLOGIJA		619
<i>J. Krivec:</i>	Tradicionalno srečanje vodnikov psov krvosledcev	619
<i>L. Steinbacher:</i>	Preizkušnja lovskih psov v delu po umetni krvni sledi v LD Šmartno na Pohorju	619
<i>L. Steinbacher:</i>	PNZ za alpske brak-jazbečarje in visokonoge goniče	620
<i>KZS:</i>	Predvidena legla lovskih psov	620

SLIKA NA NASLOVNICI:

Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Foto: Janez Papež

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovlec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljavanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije. Morebitni priloženi letaki niso povezani z uredniško politiko Lovca in niso publikacije, ki bi jih izdala Lovska zveza Slovenije ali uredniški odbor. Za njihovo vsebino odgovarja naročnik storitve (oglaševalec).

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
 1. 5.-31. 10.

srna, mladici obeh spolov:
 1. 9.-31. 12.

mladica:
 1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:
 16. 8.-31. 12.

košuta:
 1. 9.-31. 12.

teleta:
 1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
 1. 7.-31. 1.

Damjak

damjak:
 16. 8.-31. 12.

košuta:
 1. 9.-31. 12.

teleta:
 1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
 1. 7.-31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in
 jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.

ovca:
 1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
 enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
 enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:
 1. 1.-31. 12.

svinja:
 1. 7.-31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:
 1. 1.-31. 12.

Poljski zajec
 1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Šakal

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.-31. 3.

Navadni polh

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec

1. 9.-30. 10.

Pižmovka

1. 1.-31. 12.

Nutrija

1. 1.-31. 12.

Fazan

1. 9.-28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.-15. 1.

Šoja

1. 8.-28. 2.

Sraka

1. 8.-28. 2.

Šiva vrana

1. 8.-28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Lovska kultura – lovčev najmočnejše orožje

Mag. Jani Šalamon,
predsednik Komisije
za lovsko kulturo in
odnose z javnostmi

Vita brevis, ars longa: življenje je kratko, umetnost dolga.
Seneka

Lovska kultura v širšem pomenu besede zajema vse, kar lovci smo, počnemo, naše odnose znotraj naše organizacije, naše delo in naše obnašanje v družbenem okolju. Kultura je lovčev najmočnejše orožje! Pomen lovske kulture in njeno vlogo v našem okolju in širše moramo lovci nenehno poudarjati, jo gojiti in širiti. K temu nas še posebno zavzuje njen vpis v register

nesnovne kulturne dediščine (Unesco, 16. 12. 2015, reg. št. Rzd-01-15-00030-03) z utemeljitvijo: »Lovstvo ter lovske šege in navade so pomemben del ohranjanja slovenske identitete. Lovci s svojim življenjskim slogom odražajo etičen in human odnos do divjadi, narave in drugih lovcev, to pa je nujno pri zagotavljanju trajnostnega upravljanja divjadi in okolja. Z delom in Etičnim kodeksom slovenski lovci potrjujejo vlogo pričevalca lovske kulture in neposredne vezi med človekom in naravo. Uspešnost upravljanja v Sloveniji potrjujejo še prisotne velike zveri, kot so rjavi medved, volk in ris – divjad, ki je v velikem delu Evrope že iztrebljena. Biotska raznovrstnost našo deželo uvršča med naravno najbogatejše v Evropi, za kar imajo zaslugi tudi slovenski lovci, ki ohranjajo življenjski prostor divjadi in s tem tudi drugih živalskih in rastlinskih vrst v verigi. Lovstvo ohranja eno najstarejših človekovih dejavnosti sredi Evrope na sodoben način in z zavestjo, da je v naravi vse medsebojno povezano, da je naravo treba varovati in skrbno rabiti in ob tem kot posebno vrednoto negovati dragoceno slovensko lovsko tradicijo. Ta ima svoje posebno mesto tako v ljudskem izročilu kot v sodobnem načinu življenja ter poudarja povezanost človeka z naravo in njegov pomen pri ohranjanju naravne raznolikosti, ki je javna dobrina in kot taka eden pomembnejših državnih interesov.« Unescova Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine (2003), ki opredeljuje nesnovno kulturno dediščino kot »prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezana orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznajo kot del svoje kulturne dediščine«, je bila sprejeta na 32. konferenci Unesca v Parizu, v oktobru leta 2003. V Sloveniji je bila ratificirana konec leta 2007. Do leta 2012 jo je ratificiralo 145 držav (<http://www.nesnovna-dediscina.si/sl/unesco>).

Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi (KLKOJ), ki deluje v okviru Lovske zveze Slovenije (LZS), je začela mandat v novi sestavi v začetku leta 2020. V »novo« komisijo

so bili izvoljeni trije novi člani, delo pa so nadaljevali štirje člani iz prejšnjega mandata. Takšna struktura članov komisije je omogočila in omogoča kontinuirano delo na že postavljenih ciljeh v prejšnjem mandatu ter prenos znanja in izkušenj na nove člane. Že takoj na začetku mandata smo v komisiji dosegli konsenz, da bodo – zaradi spreminjanja družbenega okolja in lovske organizacije, predvsem na področju lovske ljubiteljske kulture – potrebne strukturne in organizacijske spremembe.

Da je treba temeljito spremeniti koncept srečanj lovske pevskih zborov in rogistov tako na organizacijskem, vsebinskem in logističnem področju, se je KLKOJ odločila že v prejšnjem mandatu, v tem pa je ta cilj dokončala. Nov koncept je bil prvič sprejet na posvetu predstavnikov lovske pevskih zborov in rogistov, ki je bil 11. septembra 2017 v Negovi pod okriljem takratne KLKOJ. Takrat je komisija tudi predstavila pripono k imenu prireditve, in sicer »praznik lovske kulture«. Namen pripone je bil, da bi na vsakokratni vseslovenski lovski kulturni prireditvi predstavili lovsko ljubiteljsko kulturo in lovsko kulturo v vsej njeni raznolikosti in njenem bogastvu: glasbeno ustvarjanje in poustvarjanje, literarno ustvarjanje, pesništvo, oponašanje, likovno ustvarjanje, fotografiranje ... Prva prireditev s takšnim konceptom in spremenjenim vsebinskim ter organizacijskim delom je potekala v Kočevju, druga v Dravogradu, letos pa v Medvodah. KLKOJ je poenotila srečanja s »Kriteriji in merili za organizacijo in izvedbo tradicionalnega srečanja lovske pevskih zborov in rogistov – praznik lovske kulture«. Takšna srečanja in nastopi ne smejo biti sami sebi namen, temveč so tudi promocija lovstva, njegove kulture in ljubiteljske kulture. Koraki k spremembam so potekali postopno, nov koncept pa bomo dopolnjevali in ga spreminjali na podlagi sprememb (tako družbenih kot znotraj naše organizacije) in ugotovitev ter spoznanj, ki jih bomo pridobivali na posameznih prireditvah.

Že kmalu na začetku mandata se je komisija odločila, da bo poenotila tudi dejavnost oponašalcev jelenjega rukanja. Namen je bil in je ustvariti transparentne in enakopravne možnosti za vse, ki želijo sodelovati v tej dejavnosti. Ureditev strelske dejavnosti v okviru LZS je bil referenčni primer poenotenja dejavnosti, ki ga je upoštevala in uporabila tudi naša komisija. Poenotenje je potekalo v več fazah: priprava pravilnikov s področja dejavnosti oponašanja jelenjega rukanja, javna obravnava pravilnikov, sprejetje pravilnikov na upravnem odboru LZS in usposabljanje sodnikov. Vse faze poenotenja so zagotavljale in zagotovile vse nadaljnje aktivnosti dejavnosti oponašanja jelenjega rukanja. Upravni odbor LZS je sprejel dva pravilnika o dejavnosti oponašanja, in sicer: Pravilnik o dejavnosti oponašanja jelenjega rukanja in prostoživečih živali in Pravilnik o usposabljanju sodnikov in podeljevanju licenc sodnikom v oponašanju jelenjega rukanja. Oba smo pred sprejetjem objavili na spletni strani LZS v javno obravnavo. V Sloveniji do letos (2021) ni bilo nobenega usposabljanja za sodnike v oponašanju jelenjega rukanja in ni bilo podeljene nobene licence. Prva koraka po sprejetju pravilnikov sta bila

organizacija in izvedba usposabljanja sodnikov za podeljevanje licenc, ki je potekalo v začetku julija 2021. Usposabljanja se je udeležilo 18 slušateljev, ki so ga uspešno zaključili in pridobili naziv sodnik oponašanja jelenjega rukanja. Naslednji korak je bil izvedba 14. Državnega prvenstva, ki je avgusta 2021 potekalo na gradu Kostel in se ga je udeležilo osem tekmovalcev. Po končanem državnem prvenstvu je KLKOJ na podlagi Pravilnika o dejavnosti oponašanja jelenjega rukanja in prostoživečih živali s sklepom imenovala ekipo, ki je na 22. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja na Madžarskem zasedla ekipno drugo mesto in postala evropska podprvakinja. K ekipnemu uspehu tekmovalcev Tadeja Klemenška, dr. Blaža Šulerja in Simona Ferlinca sta vsekakor v veliki meri s svojimi nasveti in izkušnjami prispevala tudi starosta slovenskih sodnikov in mednarodno uveljavljeni sodnik Ernest Kerčmar in s svojimi tekmovalnimi izkušnjami Pavel Nared, ki trenutno deluje tudi kot sodnik.

Vsekakor so »koronski« časi globoko zarežali tudi v lovsko kulturo oziroma v delovanje ljubiteljskih kulturnikov na tem področju. Tako kot se povprečna starost članstva v lovski organizaciji dviguje, se dviguje tudi v lovskih kulturnih skupinah in pri drugih, ki se ukvarjajo z lovsko ljubiteljsko kulturo. Prejšnja navedba je sama po sebi razumljiva in je niti ne bi bilo treba primerjati med seboj, če ne bi bilo pri tem pomembno dejstvo, da je večina teh, ki se z »našo« kulturo ukvarjajo ljubiteljsko, nelovcev. Na 47. Srečanju lovskih pevskih zborov in rogistov sem kot predsednik komisije pozval vse vodje in umetniške

vodje skupin, naj posredujejo predloge, pobude ali pa rešitve, ki jih že uspešno izvajajo oziroma uporabljajo v praksi pri pridobivanju novih, predvsem mlajših članov v svoje vrste. Komisija bo v bližnji prihodnosti organizirala predavanji strokovnjaka na področju lovskih rogov in posvet z vodji in umetniškimi vodji lovskih kulturnih skupin, ki bosta potekali prek videokonference. Veliki težavi sta tudi financiranje in sofinanciranje projektov ter redne dejavnosti, pri čemer mislim predvsem na skupine. Komisija aktivno išče rešitve tako znotraj naše organizacije kot tudi zunaj nje. Trenutno pripravljamo rešitev, ki bi ljubiteljski lovski kulturi lahko zagotovila dodatna sredstva, ne da bi posegali v proračun oziroma finančne zmožnosti LZS. Če in ko nam bo uspelo, pa bo to mogoče priložnost za naslednji članek o lovski kulturi.

Na koncu bi se želel iskreno zahvaliti vsem članom komisije za njihovo dosedanje delo ter vsem ambasadorjem lovstva in lovske kulture za njihov trud in odrekanja, da nam osmišljajo naš notranji svet in promovirajo slovensko lovstvo.

»Lovska kultura v širšem pomenu besede zajema vse, kar lovci smo, počnemo, naše odnose znotraj naše organizacije, naše delo in naše obnašanje v družbenem okolju. Kultura je lovčev najmočnejše orožje! Pomen lovske kulture in njeno vlogo v našem okolju in širše moramo lovci nenehno poudarjati, jo gojiti in širiti.«

Foto: Jasna Kovarčič Siuka

Foto: Janez Tarman (Fotografija je simbolična.)

VEČER PRED PETDESETIMI LETI: KMETE JE STRAH PRED TUJIMI LOVCI

VEČER V SOBOTO, 2. 10. 2021 (Franček Štefanec) – Jesensko-zimska lovna sezona je v Pomurju v največjem razmahu. Hotelske zmogljivosti vedno bolj zasedajo italijanski lovci in blagajne se spet polnijo z devizami. Pri tem pa vse bolj pozabljamo na našega človeka. Na kmete, ki jih je v lovni sezoni kratko malo strah hoditi na njive pospravljat pridelke, ker so v minulih dveh letih nekatere izmed njih obstrelili predvsem italijanski lovci. Po podatkih soboške uprave javne varnosti je bilo na primer leta 1969 v Pomurju registriranih 13 nesreč pri lovu in kar 11 primerov so zagrešili italijanski lovci. Kaj storiti? Predvsem je potrebna previdnost. Dolžnost naših lovskih družin pa je, da gostujoče lovce seznani s pravili lova in z dejstvom, naj bodo med lovom skrajno pazljivi, ker v jesenskih dneh na polju še veliko ljudi pospravlja pridelke. Glavna težava je, da na primer v

Italiji lahko postane lovec vsak polnoleten državljan brez pravnih določb in brez lovskega izpita. Prav zato se morajo naši organizatorji lova zavedati svoje odgovornosti. Pričakovati je, da bodo lovske družine poskrbele za varnost občanov in da v prihodnje ne bo treba naštevati neljubih nesreč.

STE OPAZILI DRUGAČNE KOLIČKE OB CESTAH? TO JE RAZLOG, ZAKAJ JIH POSTAVLJAJO

Wwww.n1info.si/novice/, 3. 10. 2021 (V. L.) – Ob slovenskih cestah lahko že nekaj let vidimo količke, ki se od starih ločijo po modrem odsevniku. Z njimi odvrčajo živali, da bi prečkale cestišče, saj ustvarijo svetlobno ograjo, ki jo živali redkeje prečkajo. Trki vozil z divjadjo so poleg gmotne škode pomemben dejavnik smrtnosti živalske populacije in so hkrati velik dejavnik tveganja za varnost udeležencev v cestnem prometu, menijo na Direkciji Republike

Slovenije za infrastrukturo. Zato od leta 2004 na državnih glavnih in regionalnih cestah izvajajo aktivnosti za preprečevanje povozov divjadi. Kot primeren tehnični ukrep za zmanjšanje nevarnosti trkov vozil z velikimi vrstami divjadi, predvsem prostoživečimi parkljarji (srnjad, jelenjad, divji prašiči, gamsi, damjaki in mufloni), so se v slovenskem prostoru izkazale odvrčalne naprave, med njimi svetlobna odvrčala oziroma modri odsevniki, ki so nameščeni na obcestne smernike, so povedali na direkciji.

LOVSTVO POMEMBNO ZA KREPITEV SLOVENSKE NARODNE ZAVESTI

S**TA, 7. 10. 2021** – Letos mineva sto let od ustanovitve podružnice Slovenskega lovskega društva v Mariboru, zdaj Lovske zveze Maribor. Po besedah njihovega predstavnika Marjana Toša je bilo ustanavljanje takšnih društev pomembno za krepitev slovenske narodne zavesti v obmejnem območju, dandanes pa je njihova

ključna skrb za naravo in prostoživeče živali.

OBJEKT ZA PRISTREL LOVSKIH RISANIC

P**R' JEZER, 10/2021 (Franc Ekar)** – Ko je Lovska družina Jezersko po daljšem času na območju Komatev našla primerno lokacijo za letni pristrel lovskega orožja in tudi za člane, ki bi želeli opraviti dodaten preizkus lovske risanice, so na osnovi pridobitve za to potrebnih soglasij in pozitivnih mnenj Zavoda za gozdove Slovenije, lastnika zemljišča in lokalne skupnosti pripravili enostavno in okolju primerno »strelišče«. Montažni objekt (hišico) za streljanje so pripeljali, strelno linijo v dolžini sto metrov so očistili. Namestili so mostič za pot do »tarč«. V lovski družini so za člane – uporabnike strelišča napisali pravilnik, ki podrobno določa skrb za varnost, javljanje uporabe strelišča ter skrb za red in čistočo. Lovska organizacija, ki dela in deluje tudi v javnem interesu na področju naravovarstva, pa se nemalokrat sprašuje, zakaj so naboji za lovske risanice z

»zelenimi« krogami, prijaznimi do okolja, precej dražji od običajnih. Verjetno bi morali razmisliti o uvedbi subvencije, da bi bila nabavna cena okolju prijaznih in neškodljivih nabojev cenovno motivirana in sprejemljiva.

SODELOVANJE KOROŠKIH IN ŠTAJERSKIH LOVCEV

SLOVENSKE NOVICE, 13. 10. 2021 (M. T.) – Klub prijatelj lovca (KPL) iz Celovca, ki ga zdaj vodi predsednik Janez Kaiser, že 55 let sodeluje z Lovsko zvezo (LZ) Maribor. Po ustanovitvi KPL leta 1964 sta navezala stike takratna predsednika Karel Prušnik - Gašper in Ivo Skerlovnik in začelo se je tesno sodelovanje lovcev na tej in oni strani Karavank. Štajerski lovci imajo največ zaslug, da so zamejske koroške lovce in njihov slovenski klub podprli še v nekaterih drugih območnih lovskih zvezah in tudi pri Lovski zvezi Slovenije. Koroški zamejski lovci so pogosto gostje v slovenskih lovskih dru-

žinah, še posebno na štajerskem koncu, kjer zanje LZ Maribor vsako jesen priredi skupen lov na malo divjad. Za dolgoletno sodelovanje je KPL iz Celovca LZ Maribor ob njeni stoletnici štajerskim lovcom podelil zlati znak KPL.

POL STOLETJA GOSTILNE NA »KROŽERI«

PRIMORSKE NOVICE, 23. 10. 2021 (Biljana Pavlovič) – Letos mineva 50 let, odkar so trije bratje Viktor, Milko in Karlo Hrvatini na »krožeri« pod Šmarjami odprli gostilno Trije lovci. Na začetku, zanimivo, so stregli predvsem domač pršut, ražnjiče in čevapčiče. Tradicionalne jedi iz divjačine, po katerih so zelo znani dandanes, so prišle bolj v ospredje pozneje, ko sta vodenje gostilne prevzela zakonca Nataša in Mladen Orejaš. Konec šestdesetih let so se Viktor, Milko in Karlo Hrvatini, vsi člani Lovske družine Šmarje, domislili, da bi na osrednjem križišču v Srgaših od-

prli gostilno. Z gradbenimi deli so začeli leta 1970, na državni praznik nekdanje države, 27. aprila 1971, pa je gostilna sprejela že prve goste.

POLICIJA IZSLEDILA MOŠKEGA, KI NAJ BI NAMERNO TRČIL V MEDVEDA

VEČER, 25. 10. 2021 (Elizabeta Planišič) – S Policijske uprave (PU) Ljubljana so sporočili, da je Policija seznanjena z dogodkom, ko naj bi moški na območju Kočevja namerno trčil v medveda, vse skupaj pa posnel in objavil na spletu. Kot kaže, je moškega že izsledila, saj, kot je zapisala, zoper znano osebo nadaljujejo z zbiranjem obvestil zaradi sumov kaznivega dejanja. Na spletu je namreč zaokrožil posnetek, na katerem voznik avtomobila v naselju zasleduje medveda, nato pa pospeši in trči vanj. Kot so sporočili ljubljanski policisti, so bili policisti o dogodku seznanjeni, zoper znano osebo pa nadaljujejo »z zbiranjem obvestil

zaradi sumov kaznivega dejanja iz poglavja zoper okolje, prostor in naravne dobrine«. O ugotovitvah bo obveščeno pristojno državno tožilstvo, obveščeni so bili tudi drugi pristojni organi.

NE BOSTE VERJELI, KAKŠNO MAČKO JE MARKO NAŠEL NA CESTI

SLOVENSKE NOVICE, 27. 10. 2021 (T. K.) – Pripadnik Slovenske vojske, lovec Marko Richter, je na cesti med Kočevjem in Vinico pred vasjo Daljne Njive našel povoženo divjo mačko. Kot poročajo na spletni strani Lovske zveze Slovenije, je Richter obvestil pristojne službe in tudi lokalno lovsko družino, ki se je divji mački odrekla. Preparator bo pregledal lobanjo in ocenil, ali gre res za divjo mačko ali za križanca. Richter je povedal, da je bil nad najdbo presenečen, in če se ji bo Prirodoslovni muzej odpovedal, bo preparat divje mačke krasil njegovo sobo lovskih spominov.

Pripravil: dr. Marjan Toš

SPREMLJANJE ZDRAVSTVENEGA STANJA DIVJADI V SLOVENIJI V LETU 2020

Na **Veterinarski fakulteti (VF) v Ljubljani** smo tudi v letu 2020 s pomočjo **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in slovenskih lovcev sledili zdravstvenemu stanju prostoživečih živali v naši državi. V zadnjih 60 letih je spremljanje zdravstvenega stanja v prostoživečih populacijah zelo pridobilo na pomenu. Strokovnjaki so sicer že dolgo opozarjali na bistveno vlogo prostoživečih živali pri pojavu bolezni pri domačih živalih in ljudeh, vendar se je zavedanje tega dejstva v praksi okrepilo šele s pojavom aktualnih bolezni, kot so limska borelioza in ptičja gripa, afriška prašičja kuga in nazadnje covid-19, ter postalo prepoznavno kot bistveni dejavnik tveganja, ki ga ne moremo več dopustiti.

pomen sledenja zdravstvenemu stanju prostoživečih populacij ter vzpostavili sodelovanje. To sodelovanje, ki je unikatno tudi v svetovnem merilu, traja še vedno in omogoča spremljanje bolezni divjadi s pomočjo raztelesbe in drugih preiskav poginulih ali odstreljenih bolnih živali, ki jih lovci pošiljate v pregled. Tak način zbiranja informacij imenujemo *pasivni monitoring*. Z njim zberemo informacije o zdravstvenem stanju prostoživečih populacij iz vse države na enem mestu. S prispevkom na kratko povzemamo re-

Unikatno sodelovanje med veterinarsko fakulteto in lovci

V Sloveniji je na nivoju države že več kot dve desetletji vzpostavljanih kar nekaj rednih spremljanj (monitoringov), ki omogočajo sprotno zaznavanje pojava pomembnih povzročiteljev bolezni v prostoživečih populacijah (na primer steklina, klasična prašičja gripa, afriška prašičja gripa, ptičja gripa) in zagotavljajo status države proste nekaterih bolezni. S programi nadzora, ki temeljijo predvsem na ugotavljanju prisotnosti protiteles proti specifičnim povzročiteljem v populaciji prostoživečih vrst, opravljamo tako imenovani aktivni monitoring.

V Sloveniji pa smo – zahvaljujoč našim predhodnikom na VF in LZS – že pred več kot 60 leti prepoznali smisel in

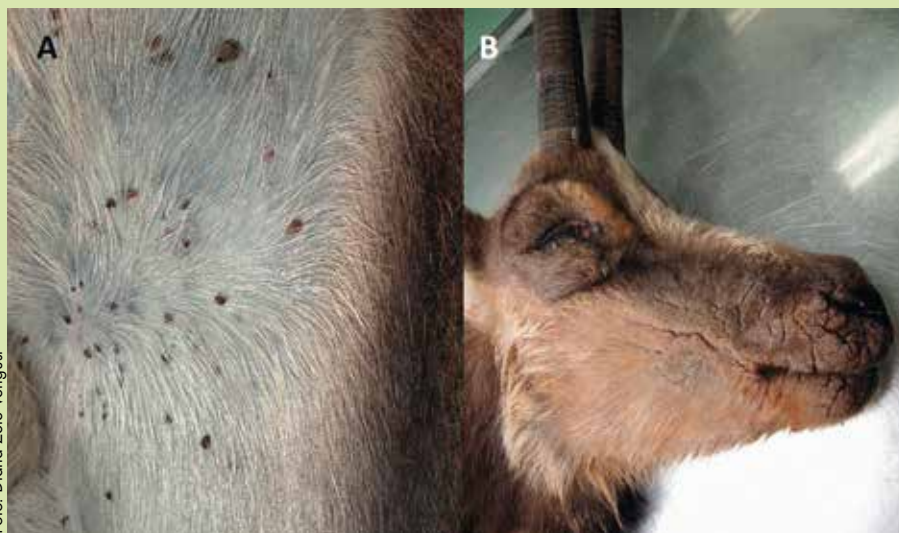

Foto: Diana Žele Vengušt

Slika 1: Prisotnost zunanjih zajedavcev pri divjadi pogosto kaže na obremenjenost okolja. A – jelenje uši in klopi pri navadnem jelenu, B – garjavost pri gamsu.

Preglednica: Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2020

Lovska družina	Žival	Vzorec	Diagnoza
Grgar	gams	truplo	Kužni ektim – orf virus (dec. 2019).
Pogorevc	gams	truplo	Kontaktno vnetje kože, prisotnost razvojne oblike pasje trakulje (<i>Taenia hydatigena</i>).
Vojkovo Podnanos	gams	organi	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Vurmat	gams	truplo	Kontaktno vnetje kože.
Črna Jama	srna	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Jetni adenom.
Kobarid	gams	truplo	Garje (<i>Sarcoptes scabiei</i>) in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Oljka	divji prašič	pljuča	Raztrganina pljučne žile – krvavitev.
Oljka	srna	glava	Brstenje tkiva na glavi pri dvospolniku (Fibrozna papilomatoza).
Bovec	poljski zajec	truplo	Degeneracija ledvic in prizadeta pljuča – neznan vzrok.
Trstelj	lisica	truplo	Mehanska poškodba dlake – poškodbe ob parjenju.
Čatež ob Savi	srna	truplo	Zelo razpadlo truplo – znaki sepse. Kožni zolj (rod <i>Hypoderma</i>), zaparazitiranost v debelem črevesu (<i>Chabertia</i>).
Planina	navadni jelen	koža	Mehanska poškodba in močna reakcija na prisotnost zajedavca iz rodu <i>Onchocerca</i> .
Drežnica	gams	koža	Garje (<i>Sarcoptes scabiei</i>).
Bled	lisica	truplo	Negativne virološke preiskave. Prisotnost zajedavcev iz rodu <i>Ascaridida</i> v tankem črevesju.
Dole pri Litiji	srna	truplo	Sepsa – izliv vampove vsebine v trebušno votlino. Posamezni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) in kožni zolji (<i>Hypoderma</i> sp.).
Škofljica	srna	truplo	Zastrupitev s krmom. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Trichuris</i>).
Grgar	srna	truplo	Zastrupitev s krmom. Številni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Jezersko	lisica	truplo	Pasja kuga in okužba z bakterijo <i>Streptococcus canis</i> .
Škofljica	srna	truplo	Zastrupitev s krmom. Močna obraba zobovja. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>).
Škofljica	šakal	truplo	Mehanska poškodba.
Vojnik	srna	truplo	Zastrupitev s krmom. Posamezni zajedavci v slepem črevesju (rod <i>Trichuris</i>). Številni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in ličinke kožnega zolja (rod <i>Hypoderma</i>).
Drežnica	kozorog	koža	Garje (<i>Sarcoptes scabiei</i>).
Železniki	gams	koža	Mehanska poškodba kože.
Gabrovka	srna	truplo	Zastrupitev s krmom. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Nomen Gorjuše	gams	truplo	Garje (<i>Sarcoptes scabiei</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Trichuris</i>).
Oplotnica	srna	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Številni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Tišina	srna	truplo	Sepsa – <i>Serratia liquefaciens</i> .
Planina	srna	truplo	Sepsa – <i>Serratia liquefaciens</i> . Številni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Oplotnica	jazbec	truplo	Pasja kuga.
Brezovica	srna	truplo	Sepsa – <i>Trueperella pyogenes</i> . Posamezni nosni zolji iz rodu <i>Cephenemyia</i> .
Vurmat	gams	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Brezovica	srna	truplo	Sepsa – <i>Trueperella pyogenes</i> in <i>Staphylococcus aureus</i> . Posamezni nosni zolji iz rodu <i>Cephenemyia</i> .
Brezovica	srna	truplo	Sepsa – različne vrste bakterij. V srčni mišični številne ciste iz rodu <i>Sarcocystis</i> . Posamezni zunanji zajedavci; Gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).

Lazina	srna	noga	Mehanska poškodba, nastala po smrti.
Jakob	srna	truplo	Spomladanska driska. Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Posamezni zunanji zajedavci; klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Brezovica	srna	truplo	Sepsa – <i>Trueperella pyogenes</i> in <i>Staphylococcus aureus</i> . Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Chabertia</i>). Številni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga) ter posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Posamezni nosni zolji iz rodu <i>Cephenemyia</i> .
Storžič	lisica	truplo	Pasja kuga. Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Dovje	gams	truplo	Sepsa – <i>Staphylococcus aureus</i> . Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Posamezni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Ivančna Gorica	srna	truplo	Sepsa – številne bakterije. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i>). Posamezni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Šmartno pri Litiji	srna	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Sepsa – številne bakterije. Posamezni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Pugled	divji prašič	pljuča, koža	Pljučni zajedavci (<i>Metastrongylus</i> spp.); prisotnost bakterije vrste <i>Corynebacterium ulcerans</i> .
Šmarna gora	jazbec	truplo	Pasja kuga.
Velike Lašče	jelen	noga	Deformacija skočnega sklepa – prirojena napaka.
Nomen Gorjuše	srna	truplo	Mehanske poškodbe – napad zveri.
Brezovica	srna	truplo	Sepsa – <i>Bibersteinia trehalosi</i> . Kožni zolj (rod <i>Hypoderma</i>) in v debelem črevesu zajedavec iz rodu <i>Chabertia</i> .
Zagorje ob Savi	srna	truplo	Mehanska poškodba.
Škofljica	srna	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Srčna mišičnina – ikrice (<i>Taenia krabbei</i>).
Ruše	srna	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Posamezni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Bled	srna	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> , <i>Trichuris</i> in <i>Chabertia</i>). Sepsa – različne bakterije.
Murska Sobota	srna	truplo	Vnetje možganskih ovojnic (<i>Staphylococcus aureus</i>). Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Chabertia</i>).
Jezersko	srna	truplo	Tumor (adenokarcinom). Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>).
Sovodnje	srna	truplo	Mehanska poškodba.
Ruše	gams	truplo	Manjše mehanske poškodbe ustne sluznice (verjetno zaradi grobe krme).
Škofljica	srna	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Številni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Col	srna	truplo	Intersticijska in zajedavska pljučnica.
Smrekovec Šošanj	srna	truplo	Tumor (melanom).
Ruše	lisica	truplo	Pasja kuga.
Ruše	lisica	truplo	Pasja kuga.
Planota	jelen	truplo	Mehanska poškodba v času raka.
Gornji Grad	jelen	truplo	Mehanska poškodba v času raka.
Otočec	srna	truplo	Dimeljska kila
Tomišelj	srna	truplo	Mehanska poškodba na nogi. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Taborska Jama	jelen	truplo	Mehanska poškodba v času raka. Številni zunanji zajedavci; gozdni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Podkožje – nematodi iz rodu <i>Onchocerca</i> .
Ljubno	srna	truplo	Tumor (limfom).
Čezsoča	gams	koža	Negativno na prisotnost garjavcev.
Čezsoča	gams	koža	Garje.
Taborska Jama	srna	truplo	Verjetno okužba z glivo <i>Aspergillus fumigatus</i> .

Foto: Gorazd Vengušt

Slika 2: Mišičnina srnjadi, med katero so vidni ovalni mehurnjaki ali ikrice (črne puščice), vmesna razvojna stopnja trakulje *Taenia krabbei*.

Slika 3: Kužni ektim pri gamsu je virusna bolezen, ki prizadene tudi domače prežvekovalce. Pri prizadetih živalih opazimo poškodbe na ustni sluznici, ustnicah in v njihovi okolici (bele puščice), lahko tudi na vimeni in nogah. Poškodbe so boleče in lahko vodijo v neješčnost in stradanje.

Foto: Gorazd Vengušt

zultate preiskav trupel, tkiv in organov prostoživečih živali v letu 2020.

Opravljeni pregledi v letu 2020

Na VF v Ljubljani smo v letu 2020 opravili 67 sekcij trupel in patoanatomskih pregledov organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 44 različnih lovskih družin. Pregledali smo devet različnih živalskih vrst (srnjad, gams, lisica, divji prašič, poljski zajec, navadni jelen, kozorog, šakal, jazbec) različnih starosti in spolov. V letu 2020 sta največji delež pregledanih vrst predstavljala srnjad in gams. Kot vzrok pogina ugotavljamo bolezni, ki jih povzročajo notranji zajedavci, virusi in bakterije, ki povzročajo gnojenje. Ugotavljamo tudi močno zaparazitiranost živali s klopi (**slika 1 A**), jelenjo ušjo (**slika 1 A**), nosnimi in kožnimi zolji ter dlakožeri. Pri gamsih še vedno pogosto potrdimo prisotnost garj (**slika 1 B**). Pri lisici in jazbecu smo potrdili prisotnost virusa pasje kuge. V več primerih smo potrdili prisotnost gnojnih bakterij vrst *Trueperella pyogenes* in *Staphylococcus*

aureus. Lovske družine, iz katerih smo prejeli material, vrsta živali ali vzorec, opravljene preiskave ter rezultati so navedeni v preglednici.

Predstavitev zanimivih primerov

Obremenjenost okolja z razvojnimi stopnjami zajedavcev je zelo velika. Pri divjadi ugotavljamo veliko notranjih in zunanjih zajedavcev. Najbolj ranljive skupine so mlade živali (do enega leta), zelo stare živali in živali, katerih imunsko stanje je že prizadeto zaradi drugih bolezni. Neugodne podnebne razmere in hitre spremembe vremena zelo vplivajo na zmanjšanje odpornosti živali, hkrati pa omogočajo lažji razvoj in preživetje zajedavcev. Posledica močne obremenjenosti okolja z zajedavci je zdesetkanje najobčutljivejših kategorij živali: mladičev in slabotnejših živali. Živali, ki okužbo vseeno preživijo, so shirane, pri njih pogosto opazimo driske in/ali kašljanje. Tako prizadete živali ves čas izločajo razvojne oblike zajedavcev v naravo in tudi najprej podležejo različnim sekundarnim okužbam, na primer pljučnicam.

Med zajedavskimi boleznimi tokrat izpostavljam ikrice. Lovci ob čiščenju trupla jelenjadi ali srnjadi v srčni in skeletni mišičnini najde mehurnjak (ikrico), ki je v velikosti graha, in je vmesna stopnja trakulje *Taenia krabbei*. Odrasla trakulja zajeda volka, šakala, lisico in domačega psa. Te vrste potem z iztrebki v naravo izločajo njena jajčeca, ki za svoj razvoj potrebujejo vmesnega gostitelja, to je prostoživečo prežvekovalce, ki jih zaužijejo in iz njih se razvijejo ličinke. Le-te potujejo v mišičnino, kjer oblikujejo okrogel do ovalen mehurnjak

Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani smo v letu 2020 opravili 67 sekcij trupel in patoanatomskih pregledov organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 44 različnih lovskih družin. Pregledali smo devet različnih živalskih vrst (srnjad, gams, lisica, divji prašič, poljski zajec, navadni jelen, kozorog, šakal, jazbec) različnih starosti in spolov.

ali ikrice (**slika 2**). Mehurnjak vsebuje bistro tekočino, v kateri je glavica trakulje. Ko končni gostitelj (volk, šakal, lisica ali pes) zaužije vmesnega gostitelja (srnjad ali jelenjad), se v njegovem črevesju razvije odrasla trakulja.

Pri gamsu smo potrdili prisotnost razvojne oblike pasje trakulje (*Taenia hydatigena*), ki oblikuje ciste, napolnjene s tekočino (cisticerki), in jih po navadi najdemo v trebušni votlini ob čiščenju živali. Bolezen imenujemo tudi cisticerkoza. Podobno kot prej omenjena trakulja tudi pasja naseljuje črevo psov, volkov, lisic, šakalov in drugih prostoživečih mesojedov in je razširjena po vsem svetu. Vmesni gostitelj te trakulje je poleg prostoživečih prežvekovalcev lahko tudi divji prašič, zato ob čiščenju trupla cisticerke lahko najdemo tudi pri tej vrsti. Cisticerki so pripeti na trebušni mreni (peči) posamično ali pa jih je celo več deset. Vsebujejo prozorno tekočino, v kateri je glavica trakulje. Po navadi ne vplivajo na zdravstveno stanje okužene živali.

Pogosto smo potrdili tudi zajedavce iz rodu *Onchocerca*. To so podkožni dolgi nitasti zajedavci, ki se v Evropi pojavljajo pri domačih in prostoživečih parkljarjih, zlasti navadnem jelenu in srnjadi, nekatere

V Sloveniji smo, zahvaljujoč našim predhodnikom na Veterinarski fakulteti v Ljubljani in Lovski zvezi Slovenije, že pred več kot 60 leti prepoznali smisel in pomen sledenja zdravstvenemu stanju prostoživečih populacij ter vzpostavili sodelovanje, ki je unikatno tudi v svetovnem merilu. Traja še dandanes in omogoča spremljanje bolezni divjadi s pomočjo raztelesbe in drugih preiskav poginulih ali odstreljenih bolnih živali, ki jih lovci pošiljate v pregled.

Foto: Diana Žele Vengušt

Slika 4: Okužba z bakterijo vrste *Trueperella pyogenes*. Zaradi okužbe nastajajo ognjki v pljučih in gnojne naslage na možganskih ovojnicah. K – kosti lobanje, MM – mali možgani, VM – veliki možgani, G – gnoj.

Foto: Gorazd Vengušt

Slika 5: Na uhlju srnjadi smo potrdili novotvorbo: maligni limfom (bela puščica), ki je razmeroma redka oblika raka pri prostoživečih živalih.

vrste pa tudi pri psu in človeku. Odrasli zajedavci živijo zaviti v vezivnem ovoju v podkožju na predelu hrbta in bokov živali. Zaradi lokacije zajedanja in oblike zajedavca pogosto zamenjamo za kožnega zolja.

Na splošno so živali, ki so zelo okužene z zajedavci, veliko bolj dovzetne za okužbe z drugimi povzročitelji in jim zaradi slabše odpornosti tudi prej podležejo. Taki povzročitelji so tudi virusi.

Virusne bolezni

Pri gamsu smo znova potrdili kužni ek-tim, ki je zelo nalezljiva virusna bolezen, povzroča jo virus *Orf* in lahko prizadene domače in prostoživeče prežvekovalce. Po okužbi virus povzroči poškodbe na ustni sluznici, ustnicah in v njihovi okolici (**slika 3**). Ker so take poškodbe za žival boleče, posledično vodijo v neješčnost in stradanje. Koza zaradi poškodb na vimenu lahko zapusti mladiča, medtem ko poškodbe na nogah povzročijo začasno šepavost. Virus se prenaša s stikom z okuženo živaljo (neposredno) ali pa se žival okuži ob stiku z virusom v okolju, na primer na solnicah (posredno). Prostoživeče živali se lahko okužijo od ovac in koz na pašnikih in obratno. Bolezen, ki je po

navadi ozdravljiva, lahko poteka brez bolezenskih znakov ali z njimi. Kadar so bolezenski znaki vidni, opazimo krastam podobne spremembe v okolici gobčka, na vimenu ali na nogah. Pogosto take spremembe zaznamo pri gamsih takrat, ko so v naravi slabše prehranske razmere ali ob padcu odpornosti, ki jo izzove stres (na primer pomanjkanje hrane, slabe podnebne razmere).

Med virusnimi boleznimi posebej omenjamo še pasjo kugo. Lovci ste v pregled poslali zveri, pri katerih ste opazili bodisi nenavadno obnašanje ali druge znake bolezni. Prisotnost dednega materiala virusa smo potrdili pri lisici in jazbecu. Pasja kuga je zelo nalezljiva sistemska virusna bolezen številnih domačih in prostoživečih vrst zveri (psi, kune, medvedi, mačke), o kateri smo podrobneje že pisali v *Lovcu* (1/2021). Za pse je bolezen najpogostejše smrtna, zato bi ponovno želeli poudariti pomen rednega cepljenja lovskih psov. Cepivo proti pasji kugi je dostopno v vsaki veterinarski ambulanti. Ob stiku vašega psa s prostoživečo zverjo, za katero sumite, da bi bila lahko okužena, se posvetujte z vašim veterinarjem.

Bakterijske bolezni

Pri srni smo izolirali bakterijo vrste *Bibersteinia trehalosi*. Bakterija, ki smo jo potrdili v prizadetih pljučih, spada v rod *Pasteurella*, skupino bakterij, ki povzročajo številne oblike obolenj pri različnih živalskih vrstah. Bakterije iz tega rodu se sicer pojavljajo na površini površin sluznic žrela in prebavnega trakta zdravih sesalcev, ptic in plazilcev po vsem svetu. Živali prizadenejo predvsem v obdobjih z daljšim vlažnim in mrzlim vremenom ter ob močnih okužbah z zajedavci. Večinoma se živali okužijo prek matere že ob porodu. Bolezen se lahko prenaša tudi kapljično ali z bolhami in klopi. Bolezenski znaki se pokažejo v obliki bolezni dihal, septicemični obliki in

Novotvorbe so vse pogostejše vzrok za številne pogine v populacijah prostoživečih živalih. Spremljanje pojavnosti novotvorb pri prostoživečih živalih je izredno pomembno, saj kaže na spremembe v okolju oziroma pojav snovi, ki negativno vplivajo na zdravje živali, hkrati pa tudi na morebitno izpostavljenost ljudi, ki se na prisotnost rakotvornih snovi pogosto odzovejo podobno kot živali.

v obliki ognjokov, ki se pojavijo en teden po okužbi. V kombinaciji s parazitozami bolezen poteka izredno hitro in je za živali največkrat usodna.

V prvem polletju smo v več primerih pri prostoživečih prežvekovalcih potrdili prisotnost gnojne bakterije vrste *Trueperella pyogenes*. Pri prizadetih živalih prisotnost bakterije največkrat potrdimo v pljučnem in možganskem tkivu, tokrat pa smo njeno prisotnost potrdili tudi v maternici. Zaradi okužbe nastanejo ognjki v pljučih in gnojne naslage na možganskih ovojnicah (**slika 4**). Podobno kot prej omenjena *B. trehalosi* tudi *T. pyogenes* prizadene živali v obdobjih z daljšim vlažnim in mrzlim vremenom, ko je odpornost nekoliko zmanjšana. Pri srnjadi ob okužbi z omenjeno bakterijo pogosto potrdimo še sočasno okužbo z bakterijo *Staphylococcus aureus*, ki tudi največkrat naseljuje kožo in sluznice dihalnega in prebavnega trakta ter za žival prav tako postane nevarna, ko se njena odpornost iz različnih razlogov zmanjša.

Občasno potrdimo tudi okužbe z bakterijskimi vrstami, ki praviloma zelo redko vplivajo na zdravje prostoživečih živali. Ena takih je bakterija *Serratia liquefaciens*. Bakterije iz tega rodu so v zemlji in vodi in so del siceršnje mikroflore živali. Obolenja, kot so vnetja kosti in sklepov, srčne mišice in srčnih zaklopk, pri živalih povzročajo le izjemoma.

V letu 2020 sta največji delež pregledanih vrst predstavljata srnjad in gams. Kot vzrok pogina ugotavljamo bolezni, ki jih povzročajo notranji zajedavci, virusi in bakterije, ki povzročajo gnojenje. Ugotavljamo tudi močno zaparazitiranost živali s klopi, jelenjo ušjo, nosnimi in kožnimi zolji ter dlakožeri. Pri gamsih še vedno pogosto potrdimo prisotnost garij. Pri lisici in jazbecu smo potrdili prisotnost virusa pasje kuge. V več primerih smo potrdili prisotnost gnojnih bakterij vrst *Trueperella pyogenes* in *Staphylococcus aureus*.

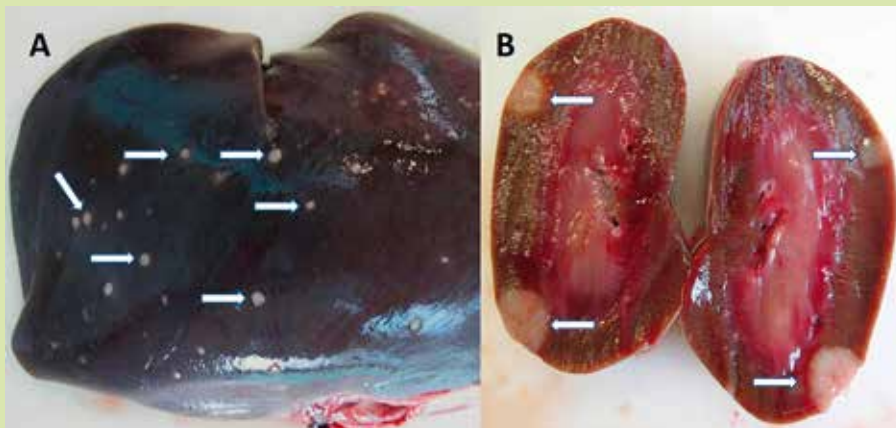

Foto: Gorazd Venguš

Slika 6: Izredno redka novotvorba pri divjadi je tudi adenokarcinom. To je maligna novotvorba, ki izvira iz žleznega tkiva. Pri srni se je tumor razseval, zato so se tudi na jetrih in ledvicah (bele puščice) razvili novi tumorji.

Foto: Diana Žele Venguš

Slika 7: Dimeljska kila pri srnjadi je redek pojav. Bolezen nastane, kadar del črevesja zdrsne skozi dimeljski kanal oziroma v dimlje in tam nastane oteklina (črna puščica). Črevo (Č), ki je zdrsnilo, pritiska na modri in nadmodra ter ga najdemo v kožni vreči (HV) zunaj njegove naravne lokacije v telesu.

Bolezni, povezane s prehrano

Spomladi pri prostoživečih prežvekovalcih občasno opazimo tudi pojav spomladanske driske. Kljub imenu se bolezen lahko pojavi tudi v drugih delih leta. Njen vzrok ni v celoti znan. Povzročitelji driske so lahko zajedavci, bakterije ali virusi oziroma njihova kombinacija. Pogosto med vzroki za pojav spomladanskih drisk navajajo tudi hiter preskok z manj kakovostne krme na krmo s pretežnim delom sveže paše, ki vsebuje predvsem mlade rastline. Tako hitrim spremembam se mikroorganizmi v prebavilih ne morejo pravočasno prilagoditi, kar zlasti pri srnjadi opazimo kot intenzivno drisko. Raziskave so pokazale, da je spomladanska driska lahko vzrok za skoraj 15 odstotkov poginov srnjadi.

Foto: Diana Žele Venguš

Tumorska obolenja

Novotvorbe so vse pogostejše vzrok za številne pogine v populacijah prostoživečih živali. Spremljanje pojavnosti novotvorb pri prostoživečih živalih je izredno pomembno, saj kaže na spremembe v okolju oziroma pojav snovi, ki negativno vplivajo na zdravje živali, hkrati pa tudi na morebitno izpostavljenost ljudi, ki se

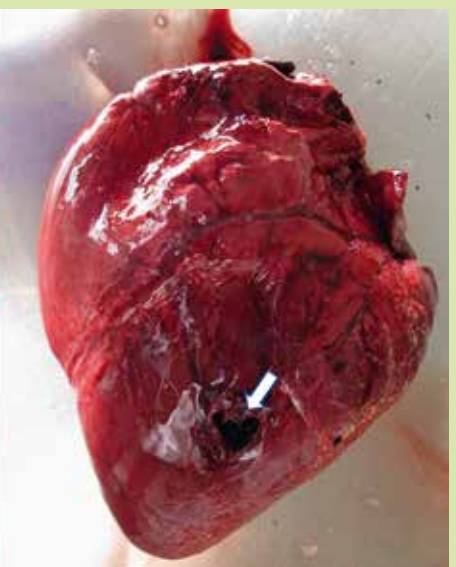
Slika 8: Vhodna rana v levem pod pazdušju navadnega jelena (levo). Kanal rane se skozi prsni koš nadaljuje skozi pljučno krilo, osrčnik in konča v srčni mišici (desno). Zaradi poškodbe je žival izkravavala v prsni koš. Tovrstne poškodbe so posledica bojev med samci in so pogoste v času ruka.

na prisotnost rakotvornih snovi pogosto odzovejo podobno kot živali.

Pri srnjadi smo potrdili kar tri različne novotvorbe, in sicer: limfom, adenom in adenokarcinom. Pri limfomu zaradi intenzivnega razpada trupla nismo mogli natančno določiti njegove vrste. Glede na vidne patohistološke značilnosti no-

votvorbe menimo, da gre najverjetneje za maligni limfom (**slika 5**). Ti limfomi so heterogena skupina novotvorb, ki nastanejo zaradi nenadzorovanega razraščanja celic limfatičnega tkiva. Je razmeroma redka oblika raka, s katero se redko srečamo tudi pri prostoživečih živalih. Maligni limfomi so, enako kot druge rakaste bolezni, klonske bolezni, kar pomeni, da so vse rakaste celice potomke (kloni) ene same maligno spremenjene celice – limfocita, ki nekontrolirano raste, se množi in ne propade, kar je značilno za druge zdrave celice. Klonske rakaste celice se razraščajo v bezgavkah, vranici, kostnem mozgu in tudi v drugih organih. Vzroki za nastanek limfomov ostajajo pri večini oblik neznani. Najpogostejše navajajo genetsko dovzetnost (prirojena ali podedovana mutacija) in tudi rakotvorne snovi (na primer pesticidi, herbicidi). Pogostejše se pojavljajo pri starejših osebkih, kjer se možnost mutacij celic povečuje. Podobne spremembe so bile poleg srnjadi že opisane pri damjaku, navadnem jelenu, losu in belorepem jelenu.

Pri srnjadi smo potrdili tudi adenom. To so benigni epitelijski tumorji žleznih epitelijskih in organov. Mednje štejemo tudi benigne epitelijske tumorje jeter. Adenomi so pogosto ostro omejeni, obdani z ovojnico in so po navadi okroglaste oblike. Benigne novotvorbe same po sebi ne ogrožajo življenja, vendar pri nekaterih

vrstah obstaja tveganje za prehod v rakavo oziroma maligno obliko. Pogostejše jih opisujejo pri starejših živalih. Vzrok za nastanek pri živalih ni znan.

Izredno redka novotvorba pri divjadi je tudi adenokarcinom, ki je maligna novotvorba in izvira iz žleznega tkiva. Pojavlja se v obliki manjših ali večjih

Zaradi zmanjševanja možnosti prenosa bolezni prostoživečih živali na ljudi in večjega nabora preiskav svetujemo, da trupel ne odpirate in jih v pregled pošljete v najkrajšem mogočem času po najdbi/odstrelu. Če svežega trupla ni mogoče dostaviti v krajšem časovnem obdobju (dva do tri dni), vas prosimo, da truplo zamrznete.

Truplo naj spremlja dopis, ki vsebuje:

1. ime lovske družine,
2. številko za stik,
3. pripis: Sekcija za dr. Vengušt.

Pošiljko pošljite na naslov: *Veterinarska fakulteta, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana.*

Za vprašanja s področja zdravja divjadi smo vam na inštitutu na voljo na telefonskih številkah (01) 47-79-196 in (01) 47-79-847 vsak delavnik od 7. do 15. ure.

vozlov, v katerih so pogosto vidni čiri. Pri srni se je tumor razseval (metastaziral), zato so se tudi na drugih mestih (jetra, ledvica, bezgavke) v telesu razvile nove novotvorbe (*slika 6*). Vzrok za njegov nastanek ni znan. Podobne novotvorbe pri ovcah in govedu so virusnega izvora (endogeni retrovirusi).

Druge bolezni

Pri srnjaku smo se srečali s primerom dimeljske kile (hernije), ki je zelo redek primer bolezni pri prostoživečih živalih. Bolezen nastane, kadar del črevesja ali mehurja zdrsne skozi dimeljski kanal oziroma v dimlje in je tam videti kot oteklina. V takem primeru ni popolnega ukleščenja črevesa, vendar pa je le-to povzročalo vedno večji pritisk na druge organe, posledica česar je bilo postopno večanje modnika in vse večji pritisk na modi in nadmodka (*slika 7*). Predvidevamo, da bi sčasoma nastalo popolno ukleščenje črevesa, prekinitev pasaže blata in dotoka krvi v prizadeti del črevesa, kar vodi v pogin zaradi odmrtja dela črevesa in sepsa. Mogoč vzrok za nastanek hernije je prepozen spust mod.

Pri prostoživečih živalih pogosto naletimo tudi na poškodbe. Vzroki zanje so različni. V paritvenem obdobju so poškodbe pogostejše in so posledica značilnega vedenja, predvsem samcev. Za živali so včasih lahko tudi usodne (*slika 8*).

Kako ravnati v lovskih družinah?

Za lovske družine je zelo priporočljivo sledenje vzrokom poginov oziroma odstrel živali, ki se obnašajo nenavadno ali kažejo druge bolezenske zna-

ke. Trupla takih živali pošljite na pregled na **Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele** Veterinarske fakultete v Ljubljani. Vse preiskave divjadi, ki jih opravljamo na inštitutu, so za lovske družine brezplačne, zato vas pozivamo, da to možnost izkoristite. Po opravljenih preiskavah na naslov lovske družine prejmete poročilo.

dr. Gorazd Vengušt in dr. Diana Žele Vengušt,

Univerza v Ljubljani,

Veterinarska fakulteta, Inštitut za zdravstveno varstvo in gojitev divjih živali, rib in čebel,

Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana

Viri so na voljo pri avtorjih.

Zahvala

Zahvaljujemo se Lovski zvezi Slovenije in Upravi Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, ki ves čas sodelujeta z Veterinarsko fakulteto v Ljubljani in omogočata neprekinjeno spremljanje zdravstvenega stanja pri prostoživečih živalih. Posebno se zahvaljujemo vsem lovskim družinam in posameznikom, ki v preiskave pošiljajo trupla živali in nam tako omogočajo redno spremljanje in stalen pregled stanja na področju zdravja prostoživečih živali v Sloveniji.

STO LET DRUŠTVA LJUBITELJEV PTIČARJEV

Vsem ptičarjem je skupna prirojena zasnova, da pred divjadjo, ki jo »dobijo v nos«, obstojijo. Če ptičar »dobi divjad v nos« na daljšo razdaljo, na kratko obstoji, jo elegantno in umirjeno spremlja, ko se odmika, in potem ko se pritaji, preide v trdno stoji. Verjetno stoja izvira iz prastarega volčjega nagona, da se plenu sprva previdno bliža, ga zalezuje, se vmes ustavlja in tako, kolikor je mogoče, zmanjša razdaljo ob začetku lova – gonje. Prvotno ptičarji izvirajo iz goničev, ki so jim utrjevali lastnost, da kratko obstojijo pred plenom. Pri lovu ptic z mrežami je bila znana uporaba psov, imenovanih jerebičarji, ki so pred divjadjo obstali in jo pomagali izgnati v mreže. Glede na domnevo so take pse začeli uporabljati v srednjem veku, v Evropi najprej na območju Sredozemlja. Pozneje v 17. stoletju, z uporabo strelnega orožja, se je na lovu povečevala tudi potreba po tipu lovskega psa, ki pred divjadjo obstoji tako dolgo, da se približa lovec.

Začetek organizirane kinologije na Slovenskem

Proti koncu 19. stoletja se je začela slovenska narodna zavest hitro prebujati, kar je vplivalo tudi na razvoj slovenskega lovstva. Takrat pri nas nismo imeli nobene prave lovske in tudi ne kinološke organizacije. V takratni Avstro-Ogrski je bilo leta 1883 na Dunaju

ustanovljeno prvo kinološko društvo: to je bilo **Avstrijsko društvo za vzrejo psov**. Na področju lovstva je bila leta 1891 ustanovljena prva lovska organizacija **Kranjsko društvo za varstvo lova**, ki pa je bilo v celoti v tujih rokah in tudi ni imelo nobenega pravilnika o lovskih psih.

Pravi prelom je nastal leta 1907, ko so slovenski lovci ustanovili **Slovensko lovsko društvo (SLD)**. Poleg razvoja

lovstva si je društvo kot enega od ciljev zadalo tudi vzrejo čistopasemskih lovskih psov. Lovstvo in lovska kinologija sta namreč najtesneje povezana in če hočemo razumeti razvoj enega, ne moremo mimo drugega. Tisti, ki se je tega še posebno dobro zavedal, je bil dr. **Ivan Lovrenčič**, nestor slovenskega lovstva. Vedel je, da bo poleg skrbi za razvoj slovenskega lovstva potrebna tudi ustanovitev društva, ki se bo ukvarjalo z vzrejo in šolanjem čistopasemskih lovskih psov. Njegovi ideji se je kmalu pridružilo več navdušenih kinologov tistega časa, med drugim tudi

23. februarja 1921 so v Ljubljani ustanovili prvo slovensko kinološko organizacijo, ki so jo poimenovali **Klub ljubiteljev ptičarjev (KLP)**. Njegov prvi predsednik in pozneje tudi častni predsednik kluba je bil Franc Urbanc, zelo spoštovan in priznan lovec tedanjega časa, pa tudi odličen vzreditelj in vodnik ptičarjev. Na občnem zboru 7. februarja 1931 se je Klub ljubiteljev ptičarjev ob svoji deseti obletnici preimenoval v **Društvo ljubiteljev ptičarjev (DLP)**.

Foto: Arhiv DLP

Utrinek s telesnega ocenjevanja ptičarjev v povojnem obdobju

Evgen Križaj in **Franc Urbanc**. Ker je dr. Ivan Lovrenčič dobro poznal razmere v tujini, je bila ena od njegovih zahtev, da se tudi pri nas vsako leto organizirajo spomladanske in jesenske vzrejne preizkušnje ptičarjev. Na prvi tovrstni preizkušnji ptičarjev, ki je bila leta 1910 v Ljubljani, je sodil naš prvi kinološki sodnik Evgen Križaj, sodelovala pa sta še **Štefan Paximody** in **Stanko Rudež**. Leta 1914 je izbruh prve svetovne vojne za nekaj časa prekinil delovanje.

Hitremu razvoju slovenskega lovstva po koncu vojne je sledil tudi razvoj kinologije. V Ljubljani so 23. februarja 1921 ustanovili prvo slovensko kinološko organizacijo, ki so jo poimenovali **Klub ljubiteljev ptičarjev** (KLP). Njegov prvi predsednik in pozneje tudi častni predsednik kluba je bil **Franc Urbanc**, zelo spoštovan in priznan lovec tedanjega časa, ob tem pa tudi odličен vzreditelj in vodnik ptičarjev. Pod njegovim skrbnim vodstvom se je klub zelo okrepil in si pridobil veliko prijateljev. V tistem obdobju je bil eden glavnih poudarkov pri delovanju kluba v svoje vrste pritegniti čim več slovenskih lovcev, ki jih zanimata vodenje in vzreja ptičarjev. Poleg tega naj bi klub skrbel za ohranjanje oziroma razvoj čistih pasem ptičarjev. V ta namen naj bi začeli voditi tudi rodovno knjigo za vse pasme ptičarjev, ki bi hkrati služila ne samo kot prepotrebna evidenca psov in legel, ampak bi z njeno pomočjo vzrediteljem nudili pomoč pri paritvi psov. Med pomembnimi nalogami je bila tudi popularizacija ptičarjev in njihovih dobrih lastnosti. Med lovci naj bi vzbudili zanimanje za vzrejo in šolanje tovrstnih psov in v ta namen tudi prirejali vzrejne preizkušnje. Ob tem je bila posebno pomembna tudi pisana beseda. Priznani kinologi tedanjega časa naj bi svoje strokovno znanje posredo-

Foto: Arhiv DLP

Ohranjen spomin na preizkušnjo na polju

vali lovecem v knjigah, na predavanjih in tečajih, še posebej pa v glasilu *Lovec*. Takratni lovci - kinologi so se zavedali velike odgovornosti, ki jim jo je naložil novoustanovljeni klub. Že 10. aprila 1921 so v okolici Ljubljane organizirali prvo pomladansko vzrejno preizkušnjo ptičarjev. Kmalu zatem je bil 23. maja 1921 v jugoslovansko rodovno knjigo vpisan prvi pes, in sicer **1A Golo Grafenegg** lastnika **I. Colomba** iz Postojne, kot drugi pa **2A Tel Grlovski** vzrediteljice **Hane dr. Schwarzove** iz Ljutomer, lastnik psa je bil **Franc Tavčar** iz Ljubljane.

Na občnem zboru 7. februarja 1931 se je klub ob svoji deseti obletnici preimenoval v **Društvo ljubiteljev ptičarjev** (DLP). V delovanju društva je bil pomemben mejnik tudi 15. redni občni zbor 22. februarja 1936, na katerem so potrdili *Pravilnik o znaku vodnik*. Namenjen je bil vodnikom, ki so privedli pse na določeno število

preizkušenj, kjer so psi dosegli primerne ocene. Znak *vodnik* je imel dve stopnji: srebrni in zlati znak. V društvu so se dobro zavedali, kako pomembno je izobraževanje članov. Tako so od 8. do 13. marca 1937 organizirali prvi teoretični in praktični tečaj o vzgoji in šolanju psov ptičarjev, ki ga je vodil Evgen Križaj. Sledil mu je drugi tečaj, in sicer od 14. do 19. marca 1938 pod vodstvom **Bogdana Sežuna**.

V času druge svetovne vojne je društvo prenehalo z delovanjem, ki pa ga je zopet obnovilo takoj po koncu vojne. Iz prvega povojnega obdobja je znano veliko dvodnevni tečaje, na katerih so predavali takratni priznani kinologi: **Ivan Caf**, **Jože Logonder**, **Bogdan Sežun**, **Jože Škofic**, **Jože Jurečič**, **Alfonz Mazlu** in drugi. V desetletjih po vojni je DLP organiziralo veliko pomladanskih in jesenskih vzrejnih preizkušenj, poleg tega pa tudi poljskih in širših poljskih preizkušenj ter

vsestranskih uporabnostnih preizkušenj za ptičarje (VUP). Prav slednje so znane kot najzahtevnejše preizkušnje za lovske pse. Prvo so organizirali že leta 1937 na Ježici in v Mengšu. Nato je sledilo nekaj VUP-ov v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Še posebno znani so VUP-i iz osemdesetih let z mednarodno udeležbo, imenovani tudi *Panonski lovski pokal*, ki so jih sicer organizirala lovsko-kinološka društva (LKD), vendar po pravilniku DLP, izdanem leta 1973.

Društvo je oralo ledino tudi na področju krvosledništva na Slovenskem in tako od leta 1960 prirejalo preizkušnje v delu po umetni krvni sledi za vse pasme lovske psov. Po letu 1978, ko je nastala reorganizacija **Kinološke zveze Slovenije** (KZS) in so bila ustanovljena lovska kinološka društva ter izločene pasemske organizacije, je delovanje društva počasi zamrlo. Sledilo je nekaj poskusov ponovne

Izbira pasme in mladiča: Priporočljivo je, da si mladiče v leglu čim večkrat ogledamo. Pri izboru psa naj bo najpomembnejše mnenje vzreditelja, saj z leglom preživi največ časa in tako dobro pozna posameznike. Osebnosti in značaji mladičev v leglu so lahko zelo različni, zato se je o naših predstavah in željah priporočljivo pogovoriti z vzrediteljem, ki bo glede na pričakovanja novega lastnika znal najbolje svetovati.

oživitve delovanja. V nekaterih obdobjih je predvsem področje vzreje in organizacije prireditev prevzela **Vzrejna komisija za ptičarje pri KZS**. Eden tistih, ki si je v zadnjih desetletjih krčevito prizadeval, da bi popravili krivico, storjeno DLP, in da bi društvo zopet prevzelo večino strokovnih nalog s področja ptičarske kinologije, je bil žal že pokojni **Vladimir Pfeifer**. Brez njegovega nesebičnega in požrtvovalnega delovanja ter zavzemanja za strokovnost na vseh področjih (tudi s pripravo in izdajo pravilnikov) bi bilo dandanes verjetno marsikaj drugače.

Pasme ptičarjev

»Če pogledamo nazaj po dolgi dobi razvoja ptičarjev sveta, moramo priznati, da je vzreja opravila veliko dela v storitvi in obliki. To velja za angleške, francoske, španske, italijanske, nemške, sploh za ptičarje vseh oblik telesa in odlakanosti. Spremenljivost in prilagodljivost pasjega rodu sta to omogočili.« Tako je raznolikost ptičarjev opisal dr. **Janko Lokar** v knjigi *Naši psi*, ki je izšla leta 1948.

Po nomenklaturi mednarodne kinološke

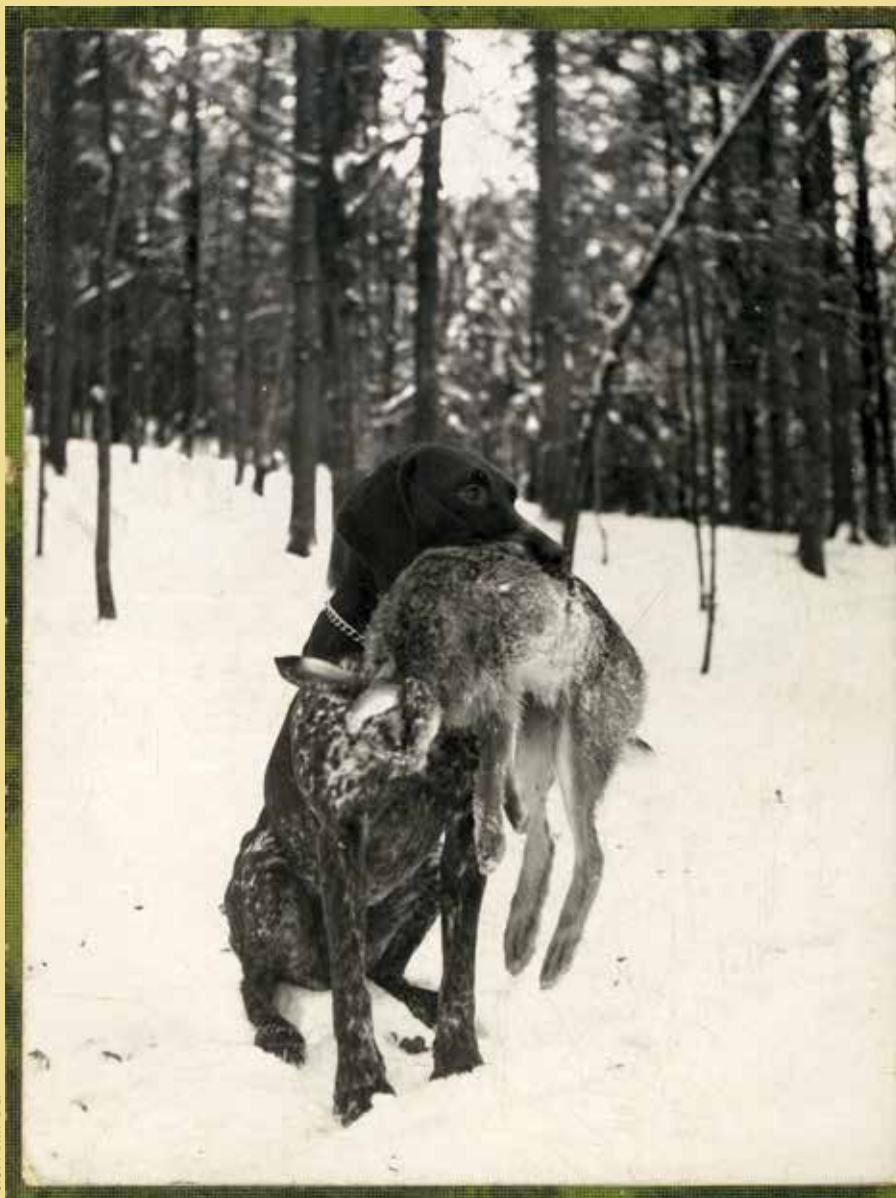

Foto: Arhiv DLP

Prinašanje zajca v zasneženi pokrajini. Fotografija je bila posneta v 60. letih prejšnjega stoletja.

Foto: Arhiv DLP

Nemška kratkodlaka ptičarja slovenske vzreje pred davnimi leti

organizacije FCI delimo ptičarje na *sekcijo 1*, ki zajema kontinentalne ptičarje, ki jih delimo še na tipe brak, španjel in grifon, ter na *sekcijo 2*, ki zajema britanske in irske ptičarje. Skupno je priznanih 36 pasem, vse izvirajo iz Evrope. V Sloveniji sta najštevilnejši pasmi nemški kratkodlaki ptičar in nemški žimavec. Vsestranska uporabnost obeh pasem omogoča lovsko uporabo v skoraj vseh loviščih pri nas. V naših loviščih so nekoliko redkeje zastopane naslednje pasme: kratkodlaki vajmaranec, kratkodlaka vižla, ostrodlaka vižla, bretonski ptičar, mali münsterlandec in še nekatere druge pasme.

Vzreja in preizkušnje v DLP

Vzreja ptičarjev tudi pri nas poteka po načelu prek uporabnosti do zunanosti. To pomeni, da dajemo v vzreji glavni poudarek osnovnemu namenu teh pasem, to je lovski uporabi. Moto vzreje lovskih psov s poudarkom na uporabnosti se je

začel uveljavljati že konec 19. stoletja v Nemčiji. Ustanovitelji **Zveze društev za preizkušanje lovsko uporabnih psov**, iz katere je pozneje nastala **Zveza za lovsko uporabne pse** (Jagdgebrauchshund Verband), so že na samem začetku poudarjali namensko vzrejo za lovsko uporabo. Ta cilj je imel in ima še vedno absolutno prednost pred pretiranim poudarjanjem zunanosti psa. Za vzrejo po naštetih načelih moramo imeti enotna strokovna merila – pravilnike za delo, za ugotavljanje prirojenih zasnov psa, ki hkrati tudi omogočajo, da ugotovimo, kateri psi oziroma njihovi predniki želene lastnosti uspešno prenašajo na potomstvo. Zato je KLP leta 1926 izdal prvo publikacijo s področja kinologije *Določila za tekme* izpod peresa dr. Janka Lokarja. Ob tem se je pokazala tudi potreba po izdaji pravilnika za sodnike. Tako je 26. septembra 1927 izšel *Pravilnik za sodnike in pripravnike KLP*, katerega avtor je bil prav tako dr. Janko Lokar. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je

Foto: Arhiv DLP

Pravilno izšolan ptičar mora prinesiti tudi lisico, ki pa zaradi specifičnega vonja in teže pri psih ni med priljubljenimi vrstami divjadi za prinašanje.

izšel *Pravilnik za vzrejne preizkušnje ptičarjev*, skoraj enak vzrejnemu pravilnikom matičnih dežel pasem ptičarjev, ki jih pri nas uporabljamo najpogosteje.

Leta 1979 je **Jugoslovanska kinološka zveza** kljub velikemu nasprotovanju dela strokovno poučenih ptičarskih kinologov izdala pravilnik, ki je povzročil veliko škodo pri vzreji ptičarjev tudi v Sloveniji. Omenjeni pravilnik ni spoštoval in upošteval pravil iz matičnih dežel pasem, rezultati pa niso bili primerljivi z rezultati zunaj države. Po zaslugi ptičarskega zanesenjaka in odličnega poznavalca razmer zunaj okvirjev takratne Jugoslavije Vladimirja Pfeiferja so leta 1987 tudi v Sloveniji zaživel pravilniki, ki so bili v soglasju z načeli FCI in so omogočali primerjavo dosežkov pri nas s tistimi, ki jih dosegajo v matičnih deželah psov ptičarjev. Sedemdeseto obletnico delovanja DLP in rojstni dan slovenske kinologije je takratna vzrejna komisija, ki jo je vodil **Vojko Pirher**, obeležila z izdajo pravilnikov za preizkušanje lovske uporabnosti psov ptičarjev, retrieverjev (prinašalcev) in drugih lovskih pasem v prinašanju. V omenjeni izdaji so izšli tudi *Pravilnik o vsestranski uporabnosti preizkušnji*, *Pravilnik o poljski preizkušnji*, *Pravilnik o širši poljski preizkušnji* ter *Pravilnik o zanesljivosti prinašanja izgubljenega*.

VUP je zaradi različnih zahtev v delu mojstrski izpit psa ptičarja. Namen te preizkušnje je ugotoviti, kateri psi so kos vsem zahtevam pri lovu na polju, v vodi in gozdu, katere uporabiti pri vzreji, pa tudi vzbujanje in pospeševanje zanimanja za vodenje vsestransko uporabnega psa v širših lovskih krogih. Zaradi poenotenja preizkušenj za nemške kratkodlake ptičarje s tistimi, ki so v uporabi v Nemčiji in drugih državah srednje Evrope, so bili sprejeti še prevodi pravilnikov za

Foto: Arhiv DLP

Nagovor predsednika DLP Vilka Turka svojim članom

pomladansko vzrejno preizkušnjo (Derby), jesensko vzrejno preizkušnjo (Solms) in pravilnik za vzrejno preizkušnjo starejših psov te pasme (AZP). Razen vzrejnih preizkušenj prirejamo za to pasemsko skupino tudi uporabnostne preizkušnje v delu po krvni sledi. Z uspešno opravljeno preizkušnjo ptičar dobi dovoljenje za iskanje obstreljene velike divjadi. Pravilno izšolani ptičar mora prinesiti tudi lisico, ki pa zaradi specifičnega vonja in teže pri psih ni med priljubljenimi vrstami divjadi za prinašanje. Na preizkusu zanesljivosti v prinašanju izgubljenega (PZPI) mora ptičar brez kakršnegakoli vodnikovega vpliva najti in prinesiti uplenjeno lisico.

Delo ptičarja na terenu terja veliko vzdržljivost, pogoja za to pa sta neovirano gibanje in odlična telesna kondicija.

Podobno kot pri drugih pasmah se je tudi pri ptičarjih s pretiranim poudarkom določenih zelenih lastnosti, ki so jih spremljale prikrite dedne hibe, v vzrejo prikradlo nekaj obolenj, ki lahko bistveno vplivajo na njihovo uporabno vrednost. Vse ptičarje, ki jih želimo uporabljati za vzrejo, je zato treba nujno preiskati na displazijo kolčnega sklepa, nemške žimavce pa še dodatno na dedno degenerativno obolenje hrustancev ramenskega sklepa OCD.

Izbira pasme in mladiča

Ob številnih pasmah ptičarjev, ki jih s pravilnim šolanjem lahko pripravimo za lovsko uporabo, izbira pasme, posebno za vodnike, ki se odločajo za prvega psa, ni lahka. Predvsem se mora vodnik odločiti za njegovemu lovišču primerno pasmo ptičarja in psu zagotavljati dovolj dela v praksi po končanem šolanju. Po sami izbiri določene pasme se je treba odločiti

za vzreditelja, potem pa še izbrati mladiča v leglu. Ob odločanju o vzreditelju je vsekakor pomembno, da le-ta vzreja pse, ki imajo poleg opravljenih preizkušenj tudi dokazano uporabnost v lovski praksi. Seveda ima pri izbiri veliko prednost vzreditelj, ki leglu, socializaciji in pridobivanju pozitivnih izkušenj ob stiku z ljudmi v zgodnji dobi namenja dovolj časa. Glede same izbire mladiča iz legla žal ni seznama lastnosti, ki bi ga preprosto odključali in tako izbrali pravega psa. Čeprav obstajajo razni testi, predvsem za preizkus značaja, ni popolne metode za izbiro. Zavedati se je treba, da ima prihodnji lastnik veliko vlogo pri poznejšem razvoju mladega psa, zato nekoliko manj všečno izbiro na prvi pogled lahko zmeraj nadoknadimo. Priporočljivo je, da si mladiče v leglu

čim večkrat ogledamo. Pri izboru naj bo najpomembnejše mnenje vzreditelja, saj z leglom preživi največ časa in tako dobro pozna posameznike. Osebnosti in značaji mladičev v leglu so lahko zelo različni, zato se je o naših predstavah in željah priporočljivo pogovoriti z vzrediteljem, ki bo glede na pričakovanja novega lastnika znal najbolje svetovati.

Socializacija mladiča

Z izbranim mladičem nas čakajo skupna doživetja. V naslednjih letih bo pes postal del našega vsakdanjika, zato je vzgoja v prvih mesecih življenja izredno pomembna. S socializacijo v fazi spoznavanja novega okolja mlademu psu omogočimo

Mladega psa v tem obdobju seznanimo z različnimi vrstami oziroma vonji divjadi, tudi s tistimi manj prijetnimi, kot so vonji lisice in ptic iz rodu vranov. Lahko nadaljujemo z vzbujanjem zasnove za stojo, ki se je začela že pri vzreditelju. Za uvod v delo po sledi mu položimo kratke preproste sledi s kosom hrane, ki se končajo pri posodi s hrano. Vse naj se dogaja s pozitivnimi izkušnjami, pri katerih se ustvarja tesna vez z vodnikom, obenem pa mladič spoznava okolje. Učenje prek igre je najboljši način za pridobivanje osnovnih navad, ki jih želimo pri psu.

Šolanje ptičarja

S šolanjem začnemo, ko je pes fizično in

ob vidnem ali zvočnem povelju *dol* v trenutku prekiniti z aktivnostjo – tudi gonjo divjadi in se zaustaviti v ležečem položaju s spuščeno glavo med prednjimi nogami. Legendarni vodnik ptičarjev Bogdan Sežun je zapisal: »*Ptičarja imam zares v rokah šele takrat, ko obvlada vajo dol.*«

Mlademu psu z našim gibanjem po terenu pomagamo, da na polju razvija sistematično iskanje v širino. Stojno utrjujemo zlasti spomladi, ko je na polju že dovolj kritja za malo divjad. Nekoliko zahtevnejše je šolanje ptičarja po krvni sledi, ki je priprava za iskanje ranjene velike divjadi. S pravilno motivacijo in vztrajnim ponavljanjem moramo doseči, da sicer temperamentni ptičar, ki prirojeno išče z visokim nosom, sled izdeluje počasi, koncentrirano in z nizkim nosom.

Knjiga šolanih psov ptičarjev

Že pred sto leti so začetniki DLP strokovno utemeljeno povezali rodovno knjigo, knjigo šolanih psov in vzrejo, ki so ji tako postavili visoke standarde, utemeljene v končnem cilju vsestranske uporabe ptičarja kot lovskega psa v loviščih, kar sta omogočali na tak način povezana dejavnost kluba in na njej utemeljena vzreja. Naslednji korak je bila izdaja rodovne knjige *Jugoslovenska rodovna knjiga psov*, ki jo je uredil in pripravil član DLP **Anton Schuster** leta 1938. V njej je objavil tudi knjigo šolanih psov za ptičarje, prepeličarje in španjele, v kateri so navedeni psi, ki so na našem ozemlju opravili VUP. Prvi izdaji *Knjige šolanih psov ptičarjev* (KŠP) je sledila naslednja objava leta 1969, ko je bil v *Rodovni knjigi ptičarjev in šarivcev*, ki jo je izdalo DLP (pripravil in uredil **Jože Škofic**), na četrti strani objavljen seznam ptičarjev, ki so opravili uporabnostno preizkušnjo. Omenjeni seznam vključuje 18 psov, ki so opravili VUP od leta 1937 do 1956 (1937, 1950, 1951, 1956).

V 70. letih prejšnjega stoletja so bile ukinjene pasemske kinološke organizacije in s tem je DLP prenehalo delovati za več desetletij. Po ponovni oživitvi DLP smo se v društvu zavedali, da je treba zapolniti vrzel, ki je nastala v kontinuiteti vodenja KŠP; zapolniti za nazaj na tak način, da

Foto: Arhiv DLP

Vodniki s psi in kinološki sodniki na preizkušnji zanesljivosti prinašanja izgubljenega

pridobivanje pozitivnih izkušenj, hkrati pa vplivamo na oblikovanje vedenjskih vzorcev v določenih situacijah. V pesjaku mladič ne spoznava okolja, nasprotno – izolacija in osamitev povzročata psihični pritisk; če je izolacija dolgotrajna, lahko povzroča tudi vedenjske motnje. Zato vsako priložnost porabimo za druženje z mladičem, omogočimo mu spoznavanje okolja in raznih dražljajev, to je naših bivalnih prostorov, članov družine, vasi, mesta, lokala, kjer pijemo kavo, drugih psov, krav, konj, prometa ..., skratka vsega, s čimer se bo srečeval v svojem življenju. Spozna naj tudi manj prijetne dražljaje, kot sta ropot kosilnice in brnenje sesalnika za prah. Nadzorovani stik z otroki deluje na mladiča izredno pozitivno, zato dovolimo, da skupaj preživijo čim več časa. Za socializacijo in navajanje na druge pse je zelo primeren obisk tečaja s psi podobne starosti.

predvsem psihično sposoben izpolnjevati vodnikove zahteve. V osnovi nadaljujemo z utrjevanjem že pridobljenega prek igre. Pri šolanju velja pravilo, da je večkratno krajše ponavljanje vaj z vmesnimi sprostitvami mnogo učinkovitejše kot utrjujoča dolgotrajna vadba. Pogoji za uspešno šolanje je obvladovanje vaj poslušnosti, kot so vaja sem, hoja ob nogi, povelje sedi, odločitev.

V času šolanja naučimo ptičarja, da na povelje prinese in odda uplenjeno divjad, tudi manj privlačno, kot sta vrana in lisica. Ko utrdimo prinašanje na suhem, začnemo z učenjem prinašanja iz vode. Ob vodenju v lovišče v času šolanja se s psom, ki še ni utrjen v poslušnosti in stoji, izogibamo nenadzorovanemu stiku z divjadjo, ko bi mladi ptičar dobil priložnost za izbijanje divjadi in gonjo. Posebnost šolanja ptičarjev je vaja poslušnosti – povelje *dol* (angl. down). Dobro izšolani ptičar mora

Učenje prek igre je najboljši način za pridobivanje osnovnih navad, ki jih želimo pri psu. S šolanjem začnemo, ko je pes fizično in predvsem psihično sposoben izpolnjevati vodnikove zahteve. Naš končni cilj je, da imamo v loviščih čim več vsestransko usposobljenih psov, ki so tudi hrbtnica kakovostne vzreje. Pomembno je, da v DLP vodimo knjigo šolanih psov in da podatke objavljamo javno.

Poglavitna temelja, na katerih bo DLP tudi v prihodnje dobro uspevalo, sta vestno delo in trud za pravilno vzrejo, vzgojo, šolanje in izbiro čistopasemskih psov ptičarjev. Za mnoge ljubitelje lova in lovskih psov je bilo društvo, kljub ne vedno prijaznim časom, svetel zgled in kažipot, kako je treba na tem področju delovati in vztrajati.

bo omogočeno redno in sprotno vodenje tako pomembne kinološke naloge, kot je knjiga šolanih psov. Tako smo leta 2011, ob 90-letnici DLP, izdali KŠP z naslovom *Knjiga šolanih psov ptičarjev, 1921–2011*. To je bil zahteven zalogaj, ker je bilo treba pridobiti dokumentacijo oziroma podatke za vpis na podlagi preizkušenj VUP za praktično pol stoletja (zadnji vpisan VUP je bil iz leta 1956, zadnji objavljeni vpis pa je imel letnico 1969). Navkljub vsem težavam smo uspeli zaključiti knjigo z zaporedno številko psa 151 na podlagi opravljenega VUP iz leta 2007. Leta 2017 je DLP izdalo še KŠP – *Knjigo šolanih psov ptičarjev 2017*, v kateri smo objavili vse pse od začetka do leta 2017. Novih psov in vpisov je bilo v šestih letih veliko več kot kadarkoli prej v ptičarski zgodovini pri nas. Drugi razlog, ki nas je usmeril k izdaji, je bil nabor podatkov, ki je zdaj veliko popolnejši in tudi bolj uporaben za bralce.

Pred sto leti so se naši kinologi zavedali, da je KŠP nepogrešljiv del trikotnika – vzreja kakovostnih psov, usposabljanje in uporaba psov za vsestransko praktično delo v lovišču, ki te točke osmišlja in povezuje v celoto. Pri prizadevanjih je pomemben člen tudi znak *vodnik*, ki ga znova podeljuje DLP glede na rezultate in dokumentacijo v KŠP. Pri nas podeljujemo bronasti, srebrni in zlati znak na podlagi števila opravljenih VUP in psov, ki jih je vodnik vodil. Določila za doseganje vrste znaka smo opredelili v pravilniku o podeljevanju znaka *vodnik*. Naš končni cilj je, da imamo v loviščih čim več vsestransko usposobljenih psov, ki so tudi hrbtnica kakovostne vzreje. Zato je pomembno, da vodimo knjigo šolanih psov in da podatke objavljamo javno.

Društvo v zdajšnjih časih

Ob stoletnici delovanja DLP so člani lahko ponosni na organizirano delo društva. V tem času se je društvo razvijalo in širilo aktivnosti ter jih prilagajalo najnovejšim dognanjem na lovsko-kinološkem področju. V upravnem odboru društva se je v vseh letih doslej zvrstilo precej članov. Velika večina se je po svojih najboljših močeh trudila opravljati naloge, ki so jim bile zaupane. Sedaj društvo že drugi mandat vodi **Vilko Turk**, poleg njega pa

so člani upravnega odbora še **Dragan Zemljič**, dr. vet. med., podpredsednik, **Lidija Šmigoc**, tajnica, **Vojko Pirher**, predstavnik vzrejne komisije, **Boštjan Plaznik**, blagajnik, **Goran Peršin**, vodja *Knjige šolanih psov ptičarjev*, ter člani in članice **Nataša Gederer**, **Tina Jež**, **Franc Turnšek**, **Sašo Ferenčič** in **Čedomir Vogrinc**. Vzrejno komisijo, ki je najbolj odgovorna za samo vzrejo ptičarjev, vodi Dragan Zemljič, dr. vet. med., referentka za nemške kratkodlake ptičarje je Nataša Gederer, njen namestnik **Saša Volarič**. Referent za nemške žimavce je Dragan Zemljič, dr. vet. med., njegova namestnika sta Vojko Pirher in Sašo Ferenčič. Za druge kontinentalne pasme ptičarjev skrbi **Vladimir Kobal**, za ptičarje britanskih otokov pa je odgovorna **Alenka Pokorn**.

Število članov društva se je skozi vsa leta spreminjalo; trenutno jih je v društvu 185. S svojim delom in usmeritvami želimo v naše vrste pritegniti čim več vodnikov in vzrediteljev ter drugih ljubiteljev ptičarjev in tako posledično povečati tudi število kinoloških sodnikov za ptičarje. K temu pripomorejo: urejanje društvene spletne strani, izdajanje revije *Ptičarji*, raznih koledarjev, razglednic in podobnega ter objavljane člankov s ptičarsko tematiko. Zelo pomembno je vsakoletno organiziranje načrtovanih prireditev. Po navadi je v začetku marca najprej na sporedu *Preizkušnja zanesljivosti prinašanja izgubljenega (PZPI)*, ki ji v aprilu sledi *Pomladanska vzrejna preizkušnja nemških kratkodlakih ptičarjev*, imenovana *Derby*. Nato je na vrsti specialna razstava ptičarjev s podelitvijo CAC-SLO. V juniju ima-

mo po navadi na sporedu *Uporabnostno preizkušnjo po umetni krvni sledi*, tako imenovani *Pleničarjev memorial*. Temu v septembru sledi *Solms oziroma Jesenska vzrejna preizkušnja za nemške kratkodlake ptičarje*. Tradicionalni *Sežunov memorial – Širša poljska preizkušnja ptičarjev* je na sporedu v oktobru, čez nekaj tednov pa ji sledi še *Vsestranska uporabnostna preizkušnja za ptičarje (VUP)*. V novembru društvo organizira še *Preizkušnjo lovske uporabnosti psov ptičarjev pri lovu na divje prašiče* ter kot zaključek proti koncu leta *Vzrejni pregled za ptičarje*.

Poglavitna temelja, na katerih bo DLP tudi v prihodnje dobro uspevalo, sta vestno delo in trud za pravilno vzrejo, vzgojo, šolanje in izbiro čistopasemskih psov ptičarjev. Pred nami so nove naloge in še mnogo dela, vendar ob tem ni skrbi, saj je med nami še veliko članov, ki so voljni delati in imajo sveže ideje. Skozi generacije so v sto letih člani in tisti, ki so vodili DLP, veliko postorili, da društvo še vedno deluje.

Naj bo ta opis delovanja DLP skromna zahvala in obenem zelena lovsko vejica za vse tiste, ki jih ni več med nami in so s svojo vztrajnostjo, neutrudnim delom in strokovnostjo prispevali, da je društvo v prejšnjih sto letih uspešno delovalo. Za mnoge ljubitelje lova in lovskih psov je bilo društvo, kljub ne vedno prijaznim časom, svetel zgled in kažipot, kako je treba na tem področju delovati in vztrajati.

**Goran Peršin,
Vilko Turk,
Saša Volarič in
Dragan Zemljič**

Foto: Arhiv DLP

V Sloveniji sta najštevilčnejši pasmi nemški kratkodlaki ptičar in nemški žimavec. Vsestranska uporabnost obeh pasem omogoča lovsko uporabo v skoraj vseh loviščih pri nas.

KLIC S PLANIN: LOVCI V KRALJESTVU ZLATOROGA¹

11. december 2021, mednarodni dan gora

Za našo deželo je značilen razgiban gorsko-planinski svet, ki je obdarjen z božansko lepoto. Take so tudi Julijske in Kamniško-Savinjske Alpe s Solčavskim, ki se prek Krasa in dolenskega gričevja zlivajo z dinarskim svetom. V alpski svet sta kot bisera umeščena Blejsko in Bohinjsko jezero, krasijo ju soteska Radovne, Blejski vintgar in na zahodu žuboreča Soča, prekrasna hči planin. Med visokimi očaki kraljuje ponosni Triglav, na severozahodu se bohotita zeleno Pohorje s Paškim Kozjakom, na jugu se raztezajo Gorjanci.

Dan, posvečen goram

Za naš gorski in planinski svet je značilna bogata biološka raznovrstnost. Lovišča se razprostirajo tudi v visokogorju, v kraljestvu gamsa in kozoroga. Lov v visokogorskem svetu se

¹ V kraljestvu Zlatoroga, ki je začaralo pisatelja Toneta Svetino, da je svoje videnje narave in lova prelil v lovske zgodbe, ki pripovedujejo o minulih časih za prihodnost. Dogodki in doživlja, o katerih pripovedujejo njegove zgodbe, se ne bodo nikoli več ponovili ...

zelo razlikuje od lova v nižinskih loviščih. Mnogokrat ga pogojujeta težko prehodna pokrajina in obnašanje divjadi, ki se je skozi tisočletja prilagodila težkim razmeram. Gore so izjemnega gospodarskega, kulturnega in naravovarstvenega pomena. **Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (OZN)** je leta 2003 11. december razglasila za mednarodni dan gora. Z njim opozarja na pomen varovanja, biotske raznovrstnosti in trajnostnega razvoja gorskih območij. Le-

tošnji mednarodni dan gora je posvečen življenju v gorah, kjer domuje več kot deset odstotkov svetovnega prebivalstva.

Gore in planine so se globoko zapisale v naši literaturi, zlasti lovski. O gorah in prigodah v visokem svetu so z občutenjem gorske narave in življenja v njej pisali mnogi naši pisatelji in drugi mojstri besede. Trije najvidnejši iz prejšnjih časov so bili: **Fran Saleški Finžgar, Janez Jalen, Tone Svetina.**

Objavljamo tri besedila iz zdajšnjega časa, v katera je vtkan tudi lov v gorskem svetu na treh različnih koncih Slovenije.

Franc Černigoj: Gora na Trnovski planoti in lov

*Muoj fantič je jagr
pé huod po robéh,
nuósi flinto na rami
jn fajfco v zobeh ...
(Ljudska z Gore)*

Foto: Bojan Avbar

Napis, ki opozarja na pomen ohranjanja planinskega cvetja. Fotografija je nastala ob gorski rečici Pišnica med Kranjsko Goro in jezerom Jasna.

Foto: Franc Černigoi

Čaven in zahodni del Gore

Naša Gora je gora. In to ni. Širše gledano, je to planotast gorski svet, *od Čavna tja do Nanosa*¹ – kot poje ljudska pesem – nad Zgornjo Vipavsko dolino se pne. Tu živijo vasi Predmeja, Otlica, Kovk, Gozd, Križna Gora, Col, Višnje, Podkraj, Trševje, Hrušica – vse tja do Bele, kraja z imenom hudourne reke Bele. Na sredi je Sinji vrh, kot *os Gore, sredi stvarstva iz kamna in trša*².

Z roba Planote vidimo daleč in še dlje: mimo Nanosa do Javornikov, Vremščice in Snežniškega pogorja; čez Kras do našega morja in dol na italijansko stran, v Furlanijo in do izliva reke Soče. Za nami pa so gore nad Goro: Goláki, Medvedji vrh, Sórtež, Obli vrh ... Kakor je odprt pogled z Gore v svet, taki smo tod ljudje.

Lov je na Gori doma že od takrat, ko

Za naš gorski in planinski svet je značilna bogata biološka raznovrstnost.

Foto: Franc Rotar

Odprtje leta 2017 prenovljenega bivaka Anijeve bajta na pobočju Pece, LD Koprivna - Topla

je sèm gor stopil prvi znani naseljenec, možak z imenom Štefan. Seveda je bil lovec in na Goro so ga poslali kriški grofje (Sveti Križ, zdaj Vipavski Križ). Več kot štiristo let je že od takrat ...

»Leta 1601 je poslal grof na Predgozd² svojega pridnega in predrznega lovca Štefana Bizjaka, češ, da pregleda kraj, kjer bi se mogoče dal usidrati človek, ki bi lovil divjačino in jo pošiljal v grad. Takrat je po tukajšnjih krajih mrgolelo jelenov, srna, divjih koz, zajcev, kun itd. Tukaj so tudi gospodarili medved, volk, ris in divja mačka. Vsled tega ni bilo ravno šala šetati se po gozdu. Saj dobro vemo, da je ris raztrgal sedemletnega Joška Krapeža, ki je pasel živino blizu hiš na Otlici, leta 1781. Zato je grof izbral dobrega, hrabrega lovca Bizjaka in ga poslal tu gori, da preštudira vse naravne pojave in mu pride osebno poročati o svoji iznajdbi. Štefan ni bil neumen človek, saj je bil Slovenec, poročal je grofu iz *‘svoje torbe’*, t.j. iz svoje prakse, in mu narisal v najlepših barvah to pokrajino; ni pa pozabil podčrtati nevarnosti, ki preti prvim naseljencem od strani zveri.« (Iz kronike nadučitelja na Dolu, Edmunda Čibeja)

Na Gori rečemo gozdu *‘meja’* (od tod ime vasi Predmeja). Tudi ko je bila Predmeja še Dol, so tu živeli in službovali znameniti gozdarji in lovci; nekateri od njih so bili tudi lovski pisci, ki so redno objavljali v *Lovcu*: Josip Plesničar, pa brata Hanzlowsky, če imenujemo le najbolj znane. Tu je leta 1895 potekala prva smučarska tekma v srednji Evropi. Lovci in gozdarji so se takrat pomerili v teku in spustu na smučeh, narejenih natančno po norveških smučeh, *‘ski’* imenovanih,

² Predgozd – zdajšnja Predmeja.

Foto: Franc Rotar

Pri lovski koči Ošven, LD Prežihovo - Kotlje

Trnovski gozd je že od leta 1490 v lasti države. Leta 1770 je gozdarski nadzornik **Franc Flamek** za Trnovski gozd izdelal prvi gozdnogospodarski načrt v Sloveniji. V tistem obdobju je bil lov službena dolžnost gozdarskih uslužbencev. Zapisano je, da so v Trnovskem gozdu, na površini 10033 ha, v letih 1873–1885 povprečno uplenili 38 srnjakov, devet velikih petelinov, 79 zajcev, devet jerebov, tri kotorne, tri poljske jerebice, enega kljunača, enega goloba in tri ujede na leto.

Tod je do nedavnega ustvarjal član Lovske družine (LD) Trnovski gozd, lovec in priznani slikar **Jurij Mikuletič**. Tudi njegov oče **Vitomir**, avtor knjige o gozdnih kurah, ki je izšla v Zlatorogovi knjižnici (1984), je bil do visoke starosti aktiven član omenjene lovske družine.

Ob 60-letnici delovanja LD Trnovski gozd je izšel zbornik, ki je drugačen od

iz daljne Kristianije (zdajšnji Oslo) naročenih. Zmagal je lovec in gozdar **Filip Kainradl**.

In v tem kraju se je rodil znameniti divji lovec **Laskar**, o katerem je bilo v lovskem leposlovju že veliko napisanega, predvsem anekdotičnih zapisov.

Laskar je bil **Janez** z Laska na Dolu (Predmeji). Kot vsem Janezom na Gori so mu rekli tudi **Zuta**. Prebrisan in drzen raubšic je bil. Znanih je več njegovih dogodivščin. Recimo tista, kako je orožnike prinesel okoli (skriva uplenjenega srnjaka je skril v zibelko in ga je orožnik zibal, misleč, da ziblje bolnega otroka); kako si je podplate na čevljih pribil narobe, da so orožniki šli po njegovi sledi v drugo stran; kako je raubšical za ajdovskega sodnika v času, ko je bil prav zaradi raubšicanja zaprt; kako je ozdravil presitega psa ... Na Gori je postal pravi ljudski junak, pojem za 'lovsko pravičnega' divjega lovca sploh in celo literarna osebnost, saj sta o njem pisala kar dva pisatelja – **Narte Velikonja** v 888/3 *anekdotah* in **France Starovaški** v ljudski igri *Divji in nedeljski lovci* ter v lovski humoreski *Kako je orožnik zibal srnjaka in Laskar prodajal kozla*. V njej ga je takole označil: »... Zuta Laskar je mož visoko v šestdesetih letih. Hodi vedno upognjen, kakor bi nosil koš ali kaj iskal po stezi. Po največji burji ne nosi kožuha, ker ga nima; še za spodnje hlače in onuče ne mara. Kaj, celo umazano srajco nosi vedno odpeto, ker ga brani mraza naravni kožuh na prsih in drugod. /.../ Koščen je in močan: s kozlom tridesetih kilogramov hiti čez

Foto: Franc Rotar

Lovska kočica Košenjak nad Ojstrico, LD Dravograd

skalovje in prepade; še koža se mu pri tem ne ogreje, akoprav ni imel ves dan drugega v čeljustih kakor debel in masten – čik. S svojimi malimi očmi pod štrlečimi in košatimi obrvmi vidi srnjaka na dva kilometra daleč. S kroglo zadene na dvesto korakov ...» (Zelene stečine, LZS, Zlatorogova knjižnica, 1977)

Pisatelj **Narte Velikonja**, tudi sam doma z Dola, pa takole piše o njem: »... Lazkar je bil tip poštenega lovskega tatu. Lahko si pustil na njegovem pragu svojo stvar, pa se je ni dotaknil. In če si ga hotel spraviti v dobro voljo, potem si moral omeniti, kako je bilo takrat, ko je bil četovodja pri vojaki in strelec, da so si ga kompanije sposojale.« (888/1 *anekdot*, Ljubljana, 1944)

večine zbornikov ob okroglih obletnicah slovenskih lovskih družin. To je obsežna in bogata knjiga z naslovom *IZ LOVCA: z besedo in črto po Trnovskem gozdu*. V njem so zbrana dela avtorjev, ki so bila objavljena v sto letih v reviji *Lovec*, od leta 1911 naprej, in se nanašajo na lov v Trnovskem gozdu. Knjiga je opremljena z Mikuletičevimi slikami in risbami, tudi zato tak naslov: *z besedo in črto ...* S tem dejanjem so lovci LD Trnovski gozd dodali svoj prispevek k praznovanju stoletnice revije *Lovec*. Takrat je izšla tudi priložnostna znamka z motivom divjega petelina – prav tako Mikuletičevo delo.

In kako je na Planoti z lovom zdaj? Duh lovcev iz prejšnjih časov še živi v marsikaterem zdajšnjem lovcu z Gore.

Lovišča se razprostirajo tudi v visokogorju, v kraljestvu gamsa in kozoroga.

Foto: Osební arhiv Franceta Ekarja

Gore so izjemnega gospodarskega, kulturnega in naravovarstvenega pomena.

Olševi, ki so ga postavili že daljnega leta 1936, in bivak **Mihel Rudi** na Mali Peci. Na pobočju Pece (1344 m n. v.) ima svojo Ninetovo kočo tudi **LD Peca - Mežica**. Tudi pobočja in vznožje Uršlje gore krasi kar nekaj lovskih bivakov, koč in domov, **LD Pogorevc** pa ima nad dolino Jazbine lovski dom. Leta 1957 so nad kotljsko dolino, nad kmetijo Ošven, svojo kočo postavili tudi člani **LD Prežihovo - Kotlje**, na Kogovskem ob Ivarškem jezeru pa tudi idiličen lovski dom. Lep in prostoren lovski dom so na drugi strani Uršlje gore, na Čerčejevem vrhu, zgradili tudi člani **LD Podgorje**. Številni lovski bivaki, koč in domovi krasijo tudi druga lovišča na koroških planinah. Od leta 1956 je tudi v lovišču **LD Dravograd** lovska koč Košenjak (1200 m n. v.) in od leta 1966 lovski bivak na Bulah (1400 m n. v.), kot se imenuje pobočje pod vrhom Košenjaka.

Zakaj tak opis koroških lovskih bivakov, koč in domov? Zato, ker so še kako povezani tudi z vsakdanjim gorskim in planinskim lovom na lovno divjad, s spremljanjem in opazovanjem gozdnih kur in planinskega zajca, pa tudi z nepozabnimi lovskimi srečanji in druženji, ki so polni nepozabnih starih šeg in navad.

France Ekar: Naravi tudi v gorah jemljemo preveč in jo preveč vznemirjamo

V Sloveniji smo dan slovenskih planincev obeležili že v letih 1981 in 2002 na gori Lisca nad Sevnico, kjer je bilo vse-slovensko srečanje planincev, pa tudi drugih prijateljev gora, pohodnikov, lovcev, tabornikov in drugih ljubiteljev narave. Na slovesnosti ob slovenskem naravovarstvenem dogodku so **Vlada, Državni zbor in Planinska zveza Slovenije** predstavili program aktivnosti in zadolžitve ključnih resorjev za vključevanje v projektne in vsebinske zasnove mednarodnega leta gora.

V alpskem gorskem svetu in sredogorjih smo tudi pri nas pričala vse večjemu enostranskemu izkoriščanju planinsko-gorskega sveta. Prostorske urbanizacije in spremembe rabe zemljišč se veliko preveč prilagajajo in podlegajo le projektom podjetništva ter pridobitniškega turističnega gospodarstva. Po drugi strani smo pričala vse večjemu preseljevanju ljudi iz nižin in prestolnic v gorska območja, na podeželje, še posebno za namene »vikendaštva«, pa tudi z namenom stalnega prebivanja. Množično zahajanje ljudi v gorsko okolje postaja vse bolj neobvladljivo, zaradi česar nastajajo tako imenovane »konice prenatrpanosti gorskega

Zimski visokogorski skupni lovi utrjujejo lovsko prijateljstvo in tovarištvo. Jezerski lovci po lovu.

Le enega omenimo, o katerem je bilo napisano ...

»**Darko Krapež – Porobanovc**, s *Predmeje*. Nomen est omen! V imenu je njegov značaj ... Darko – dar Gore. Po – robu ves čas hodeč. Robán, ki ne robáni³: hodi tiho in hitro, z dolgimi koraki, mehko se pozibavajoč. Visok in slok. Kot bi stopal s hriba na hrib. Igraje spe v breg, čez poke, s skale na skalo. Krapež. Ko postavi nogo na kamen ali na zdrsljiva tla, se čížem trdno prime: kot s krapeži⁴. Stopinje so tihe, stopinje so varne ...« (Franc Černigoj: Po sledu za besedo, LZS, Zlatorogova knjižnica, 2015)

Franc Rotar: koroška gorska in planinska »jaga«

Koroško lovstvo, ki se zadnjih 20 let uspešno povezuje v okviru **Koroške lovske zveze**, prej je več kot štiri desetletja uspešno delovalo znotraj **Lovske zveze Maribor**, že od nekdaj plemeniti, krasi in dela prepoznavnega tudi razvejan gorski in planinski lov. Slednji sega že v čase

pred zametki organiziranega slovenskega lovstva. V Mežiški, Mislinjski in Zgornji Dravski dolini so z lovom začeli po letu 1945. Koroški lovci so z gorskimi in planinskimi lovi začeli na koroških gorah in planinah. Sprva so urejali lovske steze in postavljali bivake ter koč, bliže dolinam pa so gradili lovske domove. Z lovskimi stezami, ki so ponekod vklesane v živo skalo, so prepletli vse štiri koroške gore: Matjaževo Peco, Raduho, Olševo in Uršljo goro, ki je samo Koroška, saj ne meji na nobeno državno ali regijsko mejo.

Zaradi slabih cestnih povezav in poti so morali koroški lovci nekajurno pot iz doline v najbolj oddaljena in težko dostopna skalnata lovišča prehoditi peš. Da bi si olajšali lov na gamse, jelenjad in gozdne kure, so začeli postavljati lovske bivake, ki s svojo idilično izdelavo dajejo poseben čar slikovitim koroškim goram in planinam. Člani **LD Koprivna - Topla** so na pobočju Pece nad idilično dolino Tople že leta 1960 postavili bivak na 1546 metroh nad morjem, poimenovan *Anijeva bajta*, ki so ga leta 2017 povsem obnovili. Koprivsko-topliški »jagri« imajo tudi aktivna bivaka – bivak **Forštnerica** na

³ robániti (nar.) – ropotati

⁴ krapeži – dereze

Foto: Osební arhiv Franceta Ekarja

Gamsova koza z mladičem se v decembrskem zasneženem visokogorju med rušjem bori za zimsko preživetje. Vsako plašenje, vznemirjanje gamsov pa tudi druge divjadi živalim zmanjšuje možnost preživetja.

leto nevihte in strele pobijejo več gamsov, tudi cele trope. Pred leti je lovec - alpinist na nekem melišču našel sedem poginulih gamsov, ki jih je pobila strela. Z opazovanji je bilo ugotovljeno, da se v gorah zaradi podnebnih sprememb in vse večjega nemira tudi jelenjad vse bolj pomika v višje predele, kjer so stanišča alpskega gamsa. Nemir in toplogredni vplivi zelo vplivajo na gorska lovišča. Pri gamsih se spremembe, ki vplivajo na prehranjevanje in razmnoževanje, kažejo v zmanjševanju povprečnih telesnih mas in odpornosti živali proti klicam bolezni. Sicer lov na gamsa tudi v naših gorah poteka po tradicionalnih izročilih, običajih in s posodobljenimi vrstami opreme. Gamsji čop, narejen iz dolge zimske dlake gamsovega grebena hrbta in vratu, je še vedno imenitna lovška trofeja, kar velja tudi za gamsje roglje. Lovna doba

sveta«, ki se navzven kažejo s pretiranim pohodništvom, z obleganjem osebnih vozil in drugih prevoznih sredstev, zlasti štirikolesnikov, po planinskih travnikih in gozdnih površinah, kar vse zelo vznemirja planinsko-gorski svet, zlasti divjad. Gorski svet je vse preveč nasičen s preveč številnimi pohodniki in planinci, pa tudi z gorskimi kolesarji, ki so za vožnje čez drn in strn izbrali številne planinske poti. Neredko se skozi mirne predele lovišč soočamo z brezglavimi in divjimi spusti gorskih kolesarjev in motokrosistov. »Mirne cone« za prostoživeče živali in gorsko divjad izginjajo, preplašene živali se morajo nenehno umikati sodobnim uničevalcem naravnega okolja, neprestano morajo iskati nova, ne več tako varna zatočišča in počivališča. Tudi zavarovano gorsko rastlinje izginja zaradi nedopustnih posegov v naravno okolje. Gorski svet se tudi vse bolj zarašča z grmovnicami, zaradi podnebnih vplivov in višjih temperatur se pomika gozdna meja, kar negativno vpliva na rastlinstvo in živalstvo, zaradi česar izginjajo pašne površine, ki so izjemnega pomena tudi za divjad. Pogostnost naravnih ujm se povečuje. Lovci lahko le upamo, da se bodo tudi oskrbniki lovskih koč z zavrnitvijo izključno komercialnega pristopa svoje ponudbe prilagodili spremenjenim okoliščinam v naravi in ji namenili prijaznejšo prihodnost. Želja je, da bi planinske kočje postale samostojne drobnogospodarske enote, ki ne bi bile odvisne le od lastnega zmernega prihodka, sicer bo za gorsko naravo in ves življenjski svet njej ter omejene gorske vire čiste vode nastala usodna škoda.

Glede odzema gamsov iz lovišč imajo izvajalci vsakokratnega letnega načrta več tehtnih pripomb. Ne strinjajo se, da bi lo-

Foto: Osební arhiv Franceta Ekarja

Samo kondicijsko in hribovsko usposobljen lovec »gamsar« bo v skalnih skrivnostnih strminah našel poginulo divjad, ki je podlegla udaru strele ali jo je zasul plaz ... Na fotografiji gamsova koza, ki jo je ubila strela skupaj s petimi gamsi.

vili tudi zdrave gamsje mladiče in zdrave dveletne gamse. Že narava dovolj 'kruto' posega v oba omenjena starostna razreda. Vse izhaja iz štetja gamsje populacije v nekem lovišču, ki je zahtevno in mnogokrat tudi ne dovolj natančno, kajti vedno obstaja možnost, da iste živali preštejemo dvakrat ali večkrat, saj gamsi in tudi gorska jelenjad prehajajo iz enega lovišča v drugega. Znano je, da se gams pozimi zadržuje na prisojnih legah, v toplih letnih obdobjih pa se zateče na osojno, senčno stran. Ker je štetje gamsov zahtevno opravilo, mora imeti lovec potrebno »hribovsko znanje«. Dobro mora biti pripravljen na telesne napore, poznati mora osnove plezalnih tehnik za plezanje po skalovju in imeti mora odlično orientacijo. Samo izkušen gamsar bo v lovišču odkril stanišče, kjer se zadržujejo gamsi. Med zalezovanjem gamsov, zaradi ugotavljanja njihove številčnosti in njihovega zdravstvenega stanja, bo lahko odkril gamsje kadavre in njihova okostja kot posledice snežnih plazov. Vsako

na gamsa se konča vsakega 31. decembra v letu, žal pa gamsja zimska dlaka doseže pravo dolžino in »beli cvet« šele januarja oziroma v začetku februarja, kar vpliva na kakovost gamsjega čopa. Od nekdaj so redka lovška trofeja gamsje kroglice, ki jih najdemo v gamsjih prebavilih. So trde, gladke, od temno zelene do črne barve, sestavljene so iz neprebavljene dlake in smole visokogorskega ruševja. Nekdaj so enako kot nakit iz jantarja služile za okrasno ogrlico za slavnostne priložnosti na ženski narodni noši.

V skrbi za varstvo gorske narave in okolja je bilo s štetjem rastišč velikega petelina ugotovljeno, da so se rastišča skrčila iz dvajsetih na zgolj tri rastišča, čeprav lovci velikega petelina ne lovijo že nekaj desetletij.

V preteklosti smo naravi vzeli preveč, nismo pa ji vrnili tistega, kar bi jo ohranilo v vsej njeni biotski pestrosti.

Franc Černigoj, Franc Rotar, France Ekar in Bojan Avbar

Gore in planine so se globoko zapisale v naši literaturi, zlasti lovski.

Intervju z generalnim direktorjem Direktorata za gozdarstvo in lovstvo mag. Robertom Režonjo

»MOJ ODNOS DO NARAVE JE BIL ZMERAJ SPOŠTLJIV«

Intervju z mag. Robertom Režonjo je pripravil predsednik uredniškega odbora revije Lovec dr. Arpad Köveš.

Kdaj ste začeli svojo funkcijo generalnega direktorja Direktorata za gozdarstvo in lovstvo na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in kakšne so vaše delovne izkušnje?

Na položaj generalnega direktorja Direktorata za gozdarstvo in lovstvo sem bil imenovan z odločbo Vlade Republike Slovenije za dobo petih let, in sicer od 1. avgusta 2019 do 31. julija 2024 z možnostjo ponovnega imenovanja. Pred tem sem to funkcijo opravljal kot vršilec dolžnosti od 1. aprila 2019. Svojo poklicno pot sem pričel na Gozdnem gospodarstvu Maribor, nadaljeval na Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS), od 1. aprila 2000 pa sem zaposlen na MKGP

Foto: Arhiv MKGP

Mag. Robert Režonja

»Gozd moramo obravnavati kot ekosistem in divjad je del tega ekosistema. Torej posegi v gozd vplivajo na divjad in obratno. Zato moramo pripraviti vsebinsko usklajene načrte za upravljanje z divjadjo in gospodarjenje z gozdovi.«

na Direktoratu za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, po reorganizaciji v letu 2019 pa na Direktoratu za gozdarstvo in lovstvo.

Torej imam kar 21 let delovnih izkušenj na področju dela direktorata, ki je pristojen za področje gozdarstva in lovstva.

let) ter nadzor nad izvajanjem koncesijskih pogodb za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih.

V slovenskih loviščih so za trajnostno gospodarjenje z divjadjo pristojne lovske družine. Kakšni sta strategija in vizija prihodnjega sodelovanja z lovskimi družinami?

Sodelovanje z lovskimi družinami poteka v skladu s koncesijskimi pogodbami za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih, ki so podeljene za dobo 20 let, torej do leta 2029. Te koncesije je treba izvajati v skladu s koncesijsko pogodbo, predpisi s področja divjadi in lovstva, predpisi s področja ohranjanja narave, varstva okolje, zaščite živali ter drugimi relevantnimi predpisi, programi in načrti za upravljanje z divjadjo.

Na Direktoratu za gozdarstvo in lovstvo si želimo, da lovske družine znajo in zmorejo ustvariti dober dialog predvsem z lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov. Ravno na tem področju prihaja do nekaterih konfliktnih situacij. Na Direktoratu za gozdarstvo in lovstvo imamo letno med 30 in 40 vlog za obravnavo na Komisiji za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah. V letošnjem letu imamo teh vlog nekoliko več: 50. Zato lahko trdim, da velika večina lovskih družin zgledno uresničuje tudi to svojo nalogo zagotavljanja povračila škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah. Z namenom sprotnega reševanja izzivov, ki se pojavljajo na področju divjadi in lovstva, sem predlagal, da imamo redne

Foto: Lojzi Avenik

Velika večina lovskih družin zgledno uresničuje tudi svojo nalogo zagotavljanja povračila škode od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah, meni mag. Režonja.

Od tega sem kar sedem let vodil Sektor za gozdarstvo.

Menite, da vsi, predvsem lovci, dobro poznajo delo in vlogo vašega Direktorata? Katere so glavne naloge?

Lovci predvsem poznajo naloge direktorata, ki so povezane s plačilom koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo in nadzorom nad izvajanjem koncesijskih pogodb, z izdajanjem odločb za izredni poseg v populacije divjadi ter imenovanjem oziroma razrešitvijo lovskih čuvajev. Osnovne naloge Direktorata za gozdarstvo in lovstvo na področju lovstva so spremljanje stanja na področju divjadi in lovstva, pripravljanje strategij in sistemskih rešitev na področju divjadi in lovstva, vodenje postopkov za sprejem načrtov za upravljanje z divjadjo, izdajanje odločb za izredni poseg v populacije divjadi, zagotavljanje sredstev za izplačilo odškodnin za škode zaradi divjadi na nelovnih površinah, imenovanje komisij s področja divjadi in lovstva, imenovanje ali razrešitev lovskih čuvajev, vodenje 15 komisij za ponovno določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, kadar se oškodovanec in

Foto: Jasna Kovačič Siuka

Mag. Režonja se je udeležil tudi marsikaterega Slovenskega lovskega dne. Na posnetku med govorom na 11. Slovenskem lovskega dnevu, ki je bil v Gornji Radgoni, in sicer o spreminjanju in izgubljanju življenjskega prostora divjadi.

lovska družina ne uspeja poravnati za škodo na lovni površini, vodenje postopkov, ko škodo povzroči šakal (za obdobje petih

skupne sestanke, in sicer Direktorat za gozdarstvo in lovstvo, ZGS, Lovska zveza Slovenije (LZS) in Lovska inšpekcija. Na

Foto: Lajzi Avsenik

Mag. Režonja gleda na lovstvo kot na poslanstvo ohranjanja divjadi in njenega življenjskega okolja.

sestankih se pogovarjamo tudi o zadevah, ki zadevajo lovske družine.

Ali lahko opišete vaše pomembnejše aktivnosti in dosežke, predvsem na področju zakonodaje in upravljanja z divjadjo?

Že v novembru 2018 sem bil imenovan za vodjo posebne delovne skupine za obravnavo problematike s področja upravljanja z divjadjo in velikimi zvermi. V delovno skupino so bili poleg MKGP imenovani tudi predstavniki Ministrstva za okolje in prostor (MOP), predstavniki LZS, ZGS, Kmetijsko gozdarske zbornice (KGZ), Sindikata kmetov Slovenije in Zveze lastnikov gozdov. Na enem od sestankov je LZS predlagala, da bi letni načrt lovskoupravljaljskega območja nadomestili z večletnim načrtom lovskoupravljaljskega območja. Na tak način bi lovskim družinam omogočili določeno stopnjo fleksibilnosti pri realizaciji načrtov, po drugi strani pa bi bilo tudi manj administrativnih postopkov oziroma bi ti postopki potekali le enkrat na dve ali tri leta. Ker so to pobudo podprli tudi drugi deležniki, ZGS, Zveza lastnikov gozdov, Sindikat kmetov in KGZ, smo se na Direktoratu za gozdarstvo in lovstvo lotili spremembe Zakona o divjadi in lovstvu, saj so bili letni načrti lovskoupravljaljskega območja določeni s tem zakonom. Po dolgotrajnem usklajevanju in proceduri je 29. aprila 2020 Državni zbor Republike Slovenije sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o

divjadi in lovstvu. Toda s tem je bil na-rejen le prvi korak. Delo je nadaljevala posebna delovna skupina za pripravo izhodišč glede sprememb in dopolnitev Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Tudi tukaj je potekalo usklajevanje s številnimi deležniki. Spremembe in dopolnitve pravilnika so bile konec leta 2020 objavljene v Uradnem listu Republike Slovenije. S tem pa so bili izpolnjeni tudi pravni pogoji, da se je v Sloveniji lahko začelo s pripravo dveletnih načrtov lovskoupravljaljskih območij. Odzivi lovskih družin na to spremembo so zelo pozitivni.

Kot drugo bi omenil, da smo na podlagi intenzivnega dialoga z MOP uspeli doseči, da je šakal postal lovna vrsta. V času, ko je bil zaščiten, se s populacijo šakala ni intenzivno upravljalo. Zato je prihajalo do številnih konfliktnih situacij. Sedaj je tudi šakal zajet v redno načrtovanje upravljanja z divjadjo. Ob sodelovanju z LZS je MKGP s spremembo Zakona o divjadi in lovstvu za pet let prevzelo plačilo vseh škod, ki jih povzroči šakal tako na lovni kot nelovni površini.

Kot dosežek lahko štejem tudi to, da so v Zakonu o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih poleg številnih obveznosti za lovce tudi finančne vzpodbude za odvzem divjih prašičev ter tudi druge vzpodbude, za kar smo si prizadevali skupaj z LZS.

Kaj menite o novosprejetem Zakonu o orožju?

Zakon o orožju lahko komentiram le v delu, ki se nanaša na uporabo orožja pri lovu. Spremembe in dopolnitve Zakona o orožju omogočajo tudi uporabo posebne opreme pri izvajanju lova. To je pomembno pri izvajanju intenzivnega odstrela divjih prašičev zaradi afriške

»Menim, da je sistem povrnitve škode po divjadi v osnovi dobro zastavljen. V praksi pa prihaja do primerov, ko dogovora ni mogoče skleniti, vendar to ne pomeni, da bi zaradi tega morali pristopiti k sistemski spremembi tega področja. Mnogokrat se izkaže, da ustrezna komunikacija in dialog pripeljeta do ustreznih rešitev.«

prašičje kuge. Divji prašiči so najbolj aktivni prav v nočnem času, za uspešen lov je potrebna posebna oprema, kot so strelni namerilniki z napravo za elektronsko ojačevanje svetlobe oziroma z infrardečo napravo ali namerilniki s toplotnim (IR) senzorjem, če so izdelani ali predelani tako, da se pritrdijo na orožje ali so njegov sestavni del. Tudi v postopku priprave in sprejema tega zakona smo intenzivno sodelovali in dosegli, da se bo posebna oprema za orožje lahko v določenih primerih tudi uporabljala.

Kakšen je vaš pogled na upravljanje z zvermi?

Stališče Direktorata za gozdarstvo in lovstvo je bilo glede tega vprašanja zmeraj enako: zavzemamo se za aktivno upravljanje z zvermi, kar seveda zajema tudi odvzem zveri iz narave.

Primer neaktivnega upravljanja z zavarovanimi vrstami je šakal, ki se je razmnožil do take mere, da povzroča resno škodo v okolju. S spremembo uredbe o zavarovanih vrstah je bil črtan s seznama zavarovanih vrst in je postal lovna vrsta. Sedaj s šakalom aktivno upravljamo in na podlagi načrtov za upravljanje z divjadjo se izvaja tudi ustrezen odvzem šakala iz narave.

Kako je z dolgoročnimi načrti lovskoupravljaljskih območij?

Tukaj bi rad izpostavil, da že sam Zakon o divjadi in lovstvu določa, da se dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja in dolgoročni načrt gozdnogospodarskega območja pripravita kot skupen gozdnogospodarski in lovskoupravljaljski načrt območja v skladu z zakonom, ki ureja gozdove.

Zakaj je to pomembno?

Gozd moramo obravnavati kot ekosistem in divjad je del tega ekosistema. Torej posegi v gozd vplivajo na divjad in obratno. Zato moramo pripraviti vsebinsko usklajene načrte za upravljanje z divjadjo in gospodarjenje z gozdovi (na primer primerno načrtovanje številčnosti divjadi glede na ustrezne gozdnogospodarske cilje in razvojne faze gozda in obratno, pospeševanje ustreznega biotopa v predelih, pomembnih za razvoj divjadi). Usklajeno gozdnogospodarsko in lovsko-

»Slovenija je primer dobre prakse na ravni Evropske unije glede participativnega sodelovanja številnih deležnikov v postopku priprave in sprejemanja načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanja z divjadjo.«

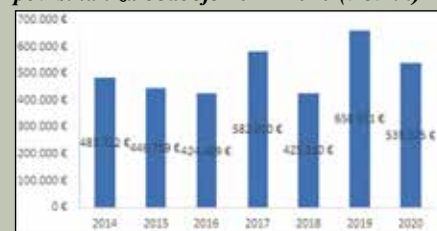
upravljavsko načrtovanje bi se moralo nato odraziti tudi na dvehletnih načrtih upravljanja obeh področij in ne nazadnje v upravljanju v praksi. Slovenija je primer dobre prakse na ravni Evropske unije glede participativnega sodelovanja številnih deležnikov v postopku priprave in sprejemanja načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanja z divjadjo.

Zbiranje predlogov in pobud glede gozdnogospodarskih in lovsko upravljaljskih načrtov za obdobje 2021–2030 se je pričelo že v novembru in decembru 2020. ZGS je prejel več kot 300 predlogov in pobud. V maju 2021 je bilo organiziranih 14 delavnic na temo gozdnogospodar-

na strokovnem svetu ZGS bodo posredovani na MKGP, ki bo odredilo javno razgrnitev, kar načrtujemo v decembru. Po javni razgrnitvi mora predlog dolgoročnih načrtov lovskoupravljaljskih območij in dolgoročni načrt gozdnogospodarskih območij potrditi Svet ZGS, ZGS pa jih mora posredovati v nadaljnjo proceduro na MKGP. Glede na navedene postopke predvidevamo, da bodo načrti sprejeti v začetku leta 2022.

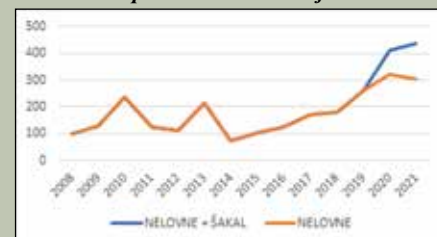
Kakšno je stanje glede škode po divjadi in stanje glede izplačila odškodnin. Ali menite, da je obstoječi način reševanja omenjene problematike ustrezen?

Graf 1: Škoda po parkljasti divjadi na lovni površinih za obdobje 2014–2020 (v evrih)

Vir: MKGP

Graf 2: Število škodnih primerov po divjadi na nelovnih površinah za obdobje 2008–2021

Vir: MKGP

pripeljata do ustreznih rešitev. Prav tako pa je pomembno tudi bolj intenzivno ozaveščanje javnosti, vključno z oškodovanci, o ekosistemski vlogi divjadi, del katere je tudi določeno poškodovanje kmetijskih in gozdnih kultur.

Seveda pa je mogoče vsak sistem izboljšati, nadgraditi, narediti prijaznejšega do uporabnikov. Zato namerava MKGP v okviru načrta okrevanja izvesti digitalizacijo na področju gozdov in tudi lovstva. Tako bi omogočali lažji zajem podatkov, hitrejšo obdelavo škodnih primerov, hitrejšo in učinkovitejšo komunikacijo ter spremljanje postopka od prijave do izplačila.

Veste pa, da na podlagi Zakona o divjadi in lovstvo za škodo, ki je nastala na nelovnih površinah, odgovarja upravljalovec lovišča, če je škoda nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Obseg škode na nelovnih površinah se je v letu 2021 izrazil povečal. Na Direktoratu za gozdarstvo in lovstvo smo do konca oktobra obravnavali kar 437 vlog in izplačali 355.000 evrov. MKGP tekoče poravnava škodo.

Kakšen je vaš odnos do narave? Slišal sem, da nameravate postati lovec in tako tudi član lovske družine.

Moj odnos do narave je bil zmeraj spoštljiv. Naravo z visoko biotsko pestrostjo so nam zapustili naši dedje, naši očetje, torej je odgovornost na nas, da bomo ohranili takšno naravo tudi našim zanamcem. Lovcem je zaupana pomembna naloga, in sicer trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih. Ta naloga pa zahteva ustrezno znanje in usposobljenost. Zato sem se odločil, da opravi lovski izpit, da se tudi sam prepričam o obsegu in kakovosti izobraževanja ter usposobljenosti prihodnjih lovcev. V začetku marca 2020

Foto: Arhiv MKGP

Utrinek z neformalnega srečanja generalnih direktorjev iz Evropske unije, pristojnih za lovstvo. Z leve: mag. Robert Režonja (MKGP), Sašo Novinec (MKGP) in Žilvinas Ilevicius (Evropska komisija).

skih načrtov, kjer je sodelovalo okoli 700 udeležencev, v juniju je bilo organiziranih 15 delavnic na temo lovskoupravljaljskih načrtov s približno 300 udeleženci. V juliju smo izvedli tudi anketo na temo funkcij gozdov, na podlagi katere ZGS prejel več kot tisoč odzivov. Nato je bilo organiziranih 14 skupnih delavnic za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, kjer je sodelovalo od 300 do 400 udeležencev. Sedaj so osnutki načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo praktično napisani. Po potrditvi

Zakon o divjadi in lovstvu določa, da za škodo, ki jo povzroči divjad v lovišču ali v lovišču s posebnim namenom na kmetijskih in gozdnih kulturah, odgovarja upravljalovec ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljalca v osmih dneh po pisni prijavi škode na podlagi ogle-da ne sporazumeta o višini odškodnine, oškodovanec pošlje pisno prijavo škode komisiji, ki jo za lovskoupravljaljsko območje imenuje minister za dobo petih let.

Kot sem že omenil, na komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah na letni ravni prispe v povprečju 30 do 40 primerov (ko se oškodovanec z lovsko družino ni sporazumel o odškodnini) od povprečno 2700 prijavljenih primerov škode lovskim družinam. Zato menim, da je sistem povrnitve škode po divjadi v osnovi dobro zastavljen. V praksi pa prihaja do primerov, ko dogovora ni mogoče skleniti, vendar to ne pomeni, da bi zaradi tega morali pristopiti k sistemski spremembi tega področja. Mnogokrat se izkaže, da ustreza komunikacija in dialog

»Lovcem je zaupana pomembna naloga, in sicer trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih. Ta naloga pa zahteva ustrezno znanje in usposobljenost. Zato sem se odločil, da opravi lovski izpit, da se tudi sam prepričam o obsegu in kakovosti izobraževanja ter usposobljenosti prihodnjih lovcev. V začetku marca 2020 sem postal lovski pripravnik, lovski izpit pa sem opravil v začetku julija 2021.«

»Običajno se na družbenih omrežjih znajdejo fotografije uplenjene divjadi in potem javnost sklepa, da je odstrel divjadi edino delo, ki ga opravljajo lovci. Seveda je temeljna naloga lovca izvajanje odstrela divjadi, s katerim se uravnava številčnosti divjadi, zmanjšuje škoda na kmetijskih zemljiščih in gozdovih ter skrbi za dobro zdravstveno stanje divjadi. Zelo malo pa je javnost obveščena o številnih prostovoljnih urah, ki jih lovci vlagajo v ohranjanje in izboljšanje življenjskega okolja divjadi ter o skrbi za divjad, ko se le-ta znajde v zaostrenih življenjskih razmerah.«

sem postal lovski pripravnik, lovski izpit pa sem opravil v začetku julija 2021. Sedaj lahko zatrdim, da je program obsežen in kakovosten ter da so lovci, ki izvajajo naloge v lovišču, tudi ustrezno usposobljeni.

Opažam pa, da je še zmeraj premalo ustrezne komunikacije s širšo javnostjo. Običajno se na družbenih omrežjih znajdejo fotografije uplenjene divjadi in potem javnost sklepa, da je odstrel divjadi edino delo, ki ga opravljajo lovci. Seveda je temeljna naloga lovca izvajanje odstrela divjadi, s katerim se uravnava številčnost divjadi, zmanjšuje škoda na kmetijskih zemljiščih in gozdovih ter skrbi za dobro zdravstveno stanje divjadi. Zelo malo pa je javnost obveščena o številnih prostovoljnih urah, ki jih lovci vlagajo v ohranjanje in izboljšanje življenjskega okolja divjadi ter o skrbi za divjad, ko se le-ta znajde v zaostrenih življenjskih razmerah. Zato osebno gledam na lovstvo kot na poslanstvo ohranjanja divjadi in njenega življenjskega okolja. Čas, predvsem službene obveznosti mi ne dopuščajo, da bi lahko postal aktiven lovec v lovski družini in tako tudi izvajal vse obveznosti, se pa z veseljem odzovem povabilom na lov. Verjamem pa, da bo nekoč čas tudi za to.

MKGP je v sklopu predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije organiziralo neformalno srečanje generalnih direktorjev iz Evropske unije, pristojnih za lovstvo. Srečanje je potekalo septembra v Postojni, o čemer smo v Lovcu že poročali, saj se je srečanja udeležil tudi direktor LZS mag. Božo Zakrajšek. Zakaj je bilo to srečanje tako pomembno za slovensko lovstvo?

Namen srečanja je bil razprava in izmenjava izkušenj ter dobrih praks s področja upravljanja z divjadjo in pa razprava o drugih aktualnih temah, kot so afriška prašičja kuga, izkušnje posameznih držav in ukrepanje ob vse pogostejšem pojavljanju divjadi v naseljih, mestih in na drugih javnih površinah, kjer lov ni dovoljen ali je izredno otežen, ter o izkušnjah držav članic glede upravljanja z velikimi zvermi.

Slovenija je predstavila sistem upravljanja z divjadjo v loviščih in loviščih s posebnim namenom, vključno z nacionalno ureditvijo lovstva ter problematiko možnega skupnega upravljanja sosednih držav na ravni populacij posamezne vrste divjadi (zlasti divjega prašiča in navadnega jelena).

Terenski del neformalnega srečanja je potekal na Mašunu, kjer je bilo predstavljeno delovanje in upravljanje z divjadjo v lovišču s posebnim namenom Jelen. Predstavniki držav Evropske unije pa so imeli priložnost ogleda rjavega medveda v naravi (na krmiščih), kar jim je po njihovih odzivih ostalo v spominu kot nepozabna izkušnja.

Ob koncu vas vabim, da lovcem – po vaši presoji – posredujete še kakšno informacijo ali nasvet.

V decembru 2020 je bil sprejet Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih, s katerim so bili določeni nujni ukrepi za preprečevanje in zgodnje odkrivanje afriške prašičje kuge pri divjih prašičih, za zmanjšanje tveganja za vnos in širjenje afriške prašičje kuge v Republiki Sloveniji, nujni ukrepi za območja visokega tveganja ter nujni ukrepi za obvladovanje in izkoreninjenje afriške prašičje kuge pri divjih prašičih v Republiki Sloveniji.

Eden od predvidenih ukrepov je tudi zmanjšanje populacije divjih prašičev. Sam ukrep sicer ne vpliva na možnost pojava afriške prašičje kuge pri divjih prašičih, bistveno pa vpliva na hitrost širjenja afriške prašičje kuge med divjimi prašiči in na čas, potreben za izkoreninjenje te bolezni na določenem območju.

Za zagotavljanje zmanjšanja populacije divjih prašičev upravljavci lovišč izvajajo intenziven odstrel ob upoštevanju bi varnostnih ukrepov v skladu z načrtom.

Mag. Režonja je prepričan, da moramo gozd obravnavati kot ekosistem in divjad kot del tega ekosistema. Torej posegi v gozd vplivajo na divjad in obratno, še dodaja.

Zakon določa, da se za vsakega odstreljenega divjega prašiča, razen divjega prašiča v lovni obori, ki presega letno osnovo iz tretjega odstavka tega člena, upravljavcu lovišča izplača finančna spodbuda v pavšalnem znesku, in sicer za vsako odstreljeno žival obeh spolov v prvem življenjskem letu in za vsako žival ženskega spola 100 evrov na žival, za druge kategorije odstreljenih divjih prašičev moškega spola pa 50 evrov na žival. ZGS določi letno osnovo za odvzem divjih prašičev v loviščih in loviščih s posebnim namenom (brez lovnih obor), ki je povprečje izvedenega letnega odvzema v posameznem lovišču v letih od 2013 do 2019. Ministrstvo letno osnovo za posamezno lovišče objavi na svoji spletni strani (https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PODROCJA/LOVSTVO/APK/Letna_osnova_DPI_koncna.pdf).

Naj navedem konkreten primer: Če je imela lovška družina v letih od 2013 do 2019 povprečno odvzetih 30 divjih prašičev na leto, je številka 30 tista osnova, nad katero se prejme finančna spodbuda. Torej za vsakega divjega prašiča nad 30 prejme lovška družina finančno spodbudo glede na kategorijo divjega prašiča. Finančno spodbudo za vsakega odvzetega divjega prašiča nad 30 odvzetih divjih prašičev prejme lovška družina tudi v primeru, ko je načrtovani odvzem za tekoče leto na primer 40 divjih prašičev, vendar pričakujemo, da lovška družina uresniči načrtovani letni odvzem.

Za finančno spodbudo ni treba pošiljati posebnih zahtevkov na MKGP, ampak bo to na podlagi podatkov iz evidence odstrela in izgub divjadi ministrstvo upravljavcu lovišča do 1. maja tekočega leta, za realizacijo odvzema divjih prašičev v preteklem letu, po uradni dolžnosti izdalo odločbo o finančni spodbudi. Sredstva se izplačajo na podlagi dokončne odločbe. To pomeni, da bo vsaki lovski družini, ki bo presegala osnovo za odvzem divjih prašičev, ministrstvo nakazalo sredstva predvidoma v maju 2022.

Zato je moj poziv lovskih družinam k intenzivnemu odvzemu divjih prašičev, saj s tem pokažejo tudi svojo družbeno odgovornost glede problematike afriške prašičje kuge, pomagajo kmetom, ki se ravno letos soočajo s povečano škodo na kmetijskih zemljiščih, nenazadnje pa bo to prineslo nekaj dodatnih finančnih sredstev lovskim družinam, ki jih lahko med drugim namenijo tudi za poplačilo škode po divjadi ali za vlaganja v življenjsko okolje divjadi.

Iskrena hvala za vaš čas in vse izčrpne informacije. Želim vam obilo uspehov na delovnem mestu in številne užitke v naravi in lovskih vrstah.

Arpad Köveš

NAVADNA BODIKA

Ustvarjena za praznični čas

Pozimi navadna bodika (*Ilex aquifolium* L.) nastavlja svoje bleščeče liste sončnim žarkom, ki prodirajo do gozdnih tal skozi gole krošnje drugih domačih listavcev. Niso namreč vse vrste deležne milosti, da jim kruta zima dovoli obdržati listje na vejah. V preteklosti je bila navadna bodika predvsem zaradi svoje lepote cenjena in iskana za zimsko okraševanje božjih hramov širom po Sloveniji in v svetu. Ker je v naravi že tako ali tako malo, je vsakoletno vztrajno rezanje njenih zimzelenih vej s plodovi še dodatno pripomoglo, da je postala zavarovana drevesna vrsta že pred stotimi leti!

Učinkovita bodikavost

V spodnjem delu krošnje so listi navadne bodike kar precej bodeči. Po listnem robu namreč izraščajo trdi zobci, ki se lahko preveč požrešnim

rastlinojedim živalim grdo zapičijo v jezik in zato bodiko pustijo pri miru. Listi so trdi in usnjati, po zgornji strani bleščeče temno zelene barve, spodaj so nekoliko svetlejši. Na drevesu lahko najdemo tudi liste, ki nimajo trnov. Le-ti se najpogosteje

Foto: Mateja Kišek

Listi, ki rastejo v vrhu drevesa in na sterilnih poganjkih, so pogosto brez bodic.

pojaviijo na cvetnih poganjkih in v vrhu drevesa. Tam se jim namreč ni treba brati pred lačnimi gobci, saj so že dovolj visoko pod nebom.

Bodika lahko zraste v precej veliko drevo, ki v višino seže več kot 15 metrov, največkrat pa raste kot manjše drevesce ali malo večji grm. V Sloveniji jo lahko najdemo skoraj povsod, čeprav je v gozdovih na splošno zelo redka. Največkrat raste v senci odraslih visokih hrastov, bukev ali v jelovo-bukovih gozdovih. V vseh treh primerih bo v spodnji plasti gozda prikrajšana za konkretno količino svetlobe, zato se bodo v listih začeli procesi fotosinteze v času, ko druge drevesne vrste pri nas mirujejo – pozimi. Bodika je celo tako dobro prilagojena na procese fotosinteze pozimi, da lahko kemijski procesi potekajo tudi takrat, ko so temperature zunaj malo pod ničlo.

Nakit je le za ženske

Bodika je dvodomna drevesna vrsta, kar pomeni, da so nekatera drevesa moškega, druga pa ženskega spola. Včasih kakšen neveden lastnik drevesa z žalostjo v očeh dolga leta od svojega drevesa pričakuje, da se bo vendarle okrasilo z živo rdečimi

Foto: Mateja Kišek

V Sloveniji je navadna bodika domorodna drevesna vrsta. Je ena redkih pri nas zimzelenih listnatih drevesnih vrst in pozimi izstopa s svojimi živobarvnimi plodovi.

Vir: H. Zell; https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ilex_aquifolium_003.JPG

Ženski cvetovi navadne bodike, pri katerih je razvit pestič, prašniki pa so zakrneli.

Foto: Mateja Kišek

Listi navadne bodike so po zgornji strani bleščeče temno zelene barve, dolgi so do 8 cm in široki do 4 cm. Vejice se držijo s kratkim pecljem. Nekateri listi so izjemno bodeči, saj na robu listne ploskve izraščajo zobci, ki so spremenjeni v listne bodice.

plodovi, pa se to nikoli ne zgodi. Nakit je namreč le za ženske in na moških drevesih pač ne bomo mogli videti plodov. Bodikini plodovi so največkrat živo rdeči, do en centimeter debeli in vsebujejo do štiri majhne koščice. Obstajajo pa tudi drevesa z rumenimi plodovi, ki pa so zelo redka!

Cvetovi na drevesih so enospolni. Na moških drevesih so v cvetu po štirje prašniki in zakrnel pestič, ženski cvetovi pa imajo razvit pestič in zakrnele prašnike. Da bo čarovnija pri bodiki popolna, naj zapišem še, da se včasih spol drevesa lahko spremeni, včasih pa kakšno drevo postane dvodomno. Potemtakem niti prigovarjanje nevednega lastnika drevesa ni tako neumno. Morda ga drevo vendarle usliši, spremeni spol in se obda s čudovitimi plodovi.

Za praznično dekoracijo

Ljudje so navadni bodiki zaradi njene pomembne vloge v prazničnem času nade-

li številne nadnaravne lastnosti: odganjala naj bi zle duhove, v dom pa prinašala srečo, novo upanje in veselje. Če verjame-mo v taka vraževerja ali ne, nam je vsem skupno eno – navadna bodika je preprosto lepa. Njena lepota izstopa predvsem pozimi, ko številne naše drevesne vrste postanejo sive in nadvse dolgočasne. In prav to svojo lepoto bodika drago plačuje.

Marsikje so to drevesno vrsto izkoriščali čez vse meje dobrega okusa in v marsikaterem gozdu jo je že prav težko najti. Še posebno v prejšnjih desetletjih, ko se trgovine niso svetile v barvah božičnega okrasja takoj potem, ko so s polic umaknili kopalke in napihljive blazine, je bila bodika priljubljena zimzelena rastlina za okraševanje domov, ko so na vrata trkali advent in decembrski prazniki.

O zanimivosti iz sveta naših bodik piše tudi gozdar **Matjaž Mastnak** v svoji enkratni knjigi *Barvita predstava*. Na Kočevskem se je avtor sprehajal po pravem bodikovem gozdičku, kjer so bile

vse bodike brez ene same vejice vse do višine, ki jo še doseže človek s svojimi pripomočki za žaganje in rezanje vej. Razlog seveda tiči v decembrskem okraševanju bližnjih cerkva in domov. V cerkev moraš vendarle odnesti nekaj božjega in vejice tega zimzelenega božjega drevesa so kot nalašč za to! Poleg tega je avtor opazil, da je v tistem gozdičku bistveno več moških dreves kot njihovih ženskih partnerk. Razlog je jassen: ženski nakit je bil preveč zaželen in prav zato so lepe dame izgubile svoje življenje, še preden so se lahko povzpele v varne višine.

Tudi to je eden izmed razlogov, da je bodika v Sloveniji že kar lep čas zavarovana drevesna vrsta. To pomeni, da nobene bodike, ki raste v naravnem okolju, ne bi smeli požagati ali krasti njenih vej. V Sloveniji je poleg bodike kot drevesna vrsta zavarovana le še tisa (*Taxus baccata* L.), ampak o njeni zgodbi kdaj drugič.

Manj navadni člani velikega rodu

V velikem rodu bodik je več kot 400 različnih vrst, v Sloveniji pa je domorodna le navadna bodika. Nasploh so bodike v naših krajih še kar pogoste okrasne drevesne vrste. Pri posajenih rastlinah lahko prve plodove na drevesu dočakamo že po treh ali štirih letih. Poleg navadne bodike v urejenih parkih in skrbno načrtovanih zasebnih vrtovih najdemo še marsikatero tujo vrsto bodike ali pa križance. Za nekoliko bolj ekstravagantno in posebno živo mejo bi lahko uporabili japonsko pušpanovolistno bodiko (*Ilex crenata*), ki je zelo lepe rasti, enostavna za oblikovanje in je precej odporna proti zimskemu mrazu. Pri cvetličarjih je

Foto: Mateja Kišek

Poleg dreves z rumenimi plodovi obstajajo tudi drevesa z rumeno obarvanimi jagodami. Ta sorta se imenuje *Bacciflava* in je pri nas precej redka.

Vejice in barviti plodovi navadne bodike so zelo zeleno okrasje za praznično decembrsko dekoracijo.

zelo priljubljena listopadna bodika (*Ilex verticillata*), saj prav izstopa s svojimi kopicami živordečih plodov na vejicah v različnih šopkih ali ikebanah. Med bolj občutljive bodike, ki pa vendarle še zmorejo rasti na naših tleh, spada kostanjevolistna bodika (*Ilex koehneana*), ki ima kostanjem podobne liste. V naših razmerah raste zelo hitro, vendar pa ji ugaja nekoliko toplejše podnebje. Med najpogostejše sa-

jenimi vrstami je tudi Pernyjeva bodika (*Ilex pernyi*), ki ima precej manjše liste kot navadna sestra in so bolj na redko posejani z zobci.

Nekatere bodike pa niso le izrazito dekorativne in estetske. Vsi, ki pijete mate čaj, boste morda presenečeni, da pravzaprav pijete čaj iz zdrobljenih listov različnih vrst bodik, ki prihajajo iz Južne Amerike. To zeleno indijansko zlato vsebuje števil-

Okrasnih vrst in sort bodik je izjemno veliko! Na fotografiji je navadna bodika s precej nenavadno obarvanimi listi, ki jo v drevesnicah prodajajo pod imenom Aurea marginata.

ne minerale in aminokisline, proizvajalci pa ne morejo dovolj poudariti njegovega zdravnega učinka za zdravje ljudi.

Dokaz nenehnih podnebnih sprememb

Kar malo preveč ošabno bi bilo reči, da je v naših gozdovih postala navadna bodika prava redkost ravno zaradi čezmernega izkoriščanja v estetske namene v prazničnem zimskem času. Navadne bodike je malo predvsem zato, ker je to drevesna vrsta, ki je prilagojena na bolj atlantsko podnebje, kot ga imamo v naši lepi deželici pod Alpami. Botanik **Jože Bavcon** v svojem prispevku o bodiki lepo pojasni, da je bodika živi dokaz, da so podnebne spremembe na Zemlji stalnica. K temu je sicer nujno dodati, da se podnebne spremembe res nikoli v zgodovini niso dogajale s tako hitrostjo, kot smo temu priča v zadnjih desetletjih. V prejšnjih stoletjih in tisočletjih, ko je tudi na našem ozemlju vladalo bolj atlantsko podnebje, je bilo na Slovenskem bodike precej več in to, kar lahko vidimo v gozdovih dandanes, so pravzaprav ostanki takratne razširjenosti te drevesne vrste.

Navadno bodiko moramo ohraniti in ljudje ji moramo pri tem pomagati. V nasprotnem primeru temu lepemu drevesu ne bo pomagalo niti njeno »božje« ime (mnogi jo ljudsko poimenujejo kar božje drevce), če ne bomo v gozdu kdaj samo postali in jo opazovali, ne da bi ob tem razmišljali, kako lepo bi prav tisto drevesce raslo pred našo hišo. Bodike naj ostanejo tam, kjer so – v gozdu, saj že samo s svojo prisotnostjo neizmerno bogatijo naše gozdove.

Dr. Mateja Kišek

Ali veste ...

... da so bodikini plodovi zelo strupeni?

Bodika se je pred požrešnimi živalmi zelo dobro oborožila. Njeni plodovi ostanejo na drevesu še dolgo v zimo, saj se jih ptice dolgo sploh ne pritaknejo. Še najraje se jih bodo lotili kosi, ko bo

lakota res huda. Plodovi so za človeški okus izjemno neprijetnega okusa, imajo odvajalen učinek, povzročajo bruhanje in drisko ter celo zastoj srca. Bodika je tudi ena izmed tistih drevesnih vrst, ki ni primerna za vrtčevska igrišča, ker rdeče jagode prav vabijo otroke, da jih vtaknejo v usta in si tako prikličejo težave.

... da tudi zimzelena bodika včasih odvrže svoje liste?

To se zgodi predvsem takrat, kadar so zime izjemno hude in so temperature okrog –20 stopinj Celzija, bodikino krošnjo pa osvetljuje močno sonce. Takrat listi porjavijo in odpadejo. Zato bodika rada raste predvsem v legah, ki so zasenčene in zaščitene pred mrazom.

... katera je največja bodika v Sloveniji?

Pri nas največje bodike rastejo v bližini starih domačij. Tam so bile dolga desetletja pod skrbnim varstvom lastnikov in nekatere so uspele zrasti v veliko in visoko drevo. Ena izmed največjih bodik v Sloveniji raste v Šentjanžu nad Štorami. Njen prsni obseg znaša nekaj več kot 170 cm, v višino pa meri 15 metrov.

Navadno bodiko lahko najdemo tudi kot okrasno drevesno vrsto v urbanem okolju.

Foto: Mateja Kišek

Viri in literatura:

Robert Brus: Dendrologija za gozdarje (2008).

Matjaž Mastnak: Barvita predstava (2014).

Jože Bavcon, Blanka Ravnjak: Kabinet čudes: Zimzelene božični okras (2016), objavljeno v Delo.

DUŠILCI POKA STALON

Podjetje *STALON* se nahaja na skrajnem severu Švedske, na Laponskem, obdano s popolnim lovskim okoljem za preizkušanje in razvoj svojih izdelkov. Skandinavske dežele imajo zaradi svoje zakonodaje in tradicije že dolgoletne bogate izkušnje z uporabo in izdelavo dušilcev poka, nekaj najboljših proizvajalcev dušilcev oziroma blažilcev poka je prav na Švedskem, Norveškem, Danskem in Finskem.

Stalon X149 in XE149

Za test je švedske dušilce zvoka *Stalon* posodilo podjetje **BOCK, d. o. o.**, iz Kranja.

Stalonovi začetki

V začetku je švedski proizvajalec *Stalon* proizvajal natančne dele za avtomobile, leta 2005 so začeli proizvajati dele za dušilce poka za druga podjetja. Leta 2008 so na podlagi izkušenj natančnega inženiringa izdelali svoje dušilce poka. Njihovi izdelki so namenjeni in prilagojeni lovcem. Ravnajo se po preprosti filozofiji – proizvajati le najboljše mogoče dušilce poka za lov. Vsak del, od zunanje cevi do vgrajenih pregrad, pod obremenitvami deluje na najvišji ravni. Njihova glavna merila za dušilec poka za lov so: majhna teža, največja dušitev zvoka in minimalna dodatna dolžina. Mnogo testov in tujih lovskih revij jih redno uvršča med tri najboljše proizvajalce dušilnikov poka v Evropi. Izdelujejo več modelov, od katerih bomo največ besed namenili najnovejši seriji *Stalon X*; dva iz te serije sem preizkusil na strelišču.

Serijska Stalon X

Dušilci poka švedskega proizvajalca *Stalon*, serije *X*, zaradi preiščljene zasnove omogočajo, da sprednji modul zamenjamo z modulom za drugi kaliber ali model. Prednost zamenljivih sprednjih modulov je, da dušilec zvoka vedno lahko po potrebi prilagodimo za vse vrste lova in streljanja, dušilec poka pa lahko uporabljamo tudi brez menjav modulov.

Dušilci poka *Stalon X* so mat črne barve z zlatim obročom na sredini, zunanji material in pregrade so iz visokokakovostnega eloksiranega aluminija (eloksiranje otrdi površino in omogoča lažje čiščenje). Prva, najbolj obremenjena pregrada je iz nerjavnega jekla, navoj je iz izjemno odpornega titana. Najpomembnejši deli so torej izjemno kakovostni, manj obremenjeni deli pa so lahki in trdni, tako da je končni izdelek optimalna kombinacija kakovosti, mase in okretnosti. Poleg teleskopskega oblikovanja in sistema z zamenljivimi moduli ter drugih dobrih lastnosti dušilcev poka (zmanjšanje odsuna) podjetje *Stalon* zagotavlja izjemno vzdržljivost vseh izdelkov in jim daje dveletno jamstvo.

Foto: Gregor Hodnik

Stalon X108 in XE149 na strelišču, primerjava

Serijska *X* sestavljajo štiri različni modeli (*X108*, *X149*, *XE108*, *XE149*) z različno dolžino, težo in zmanjšanjem zvoka; prilagojeni vsem vrstam lova. Za vse modele je skupno, da je prednji del (dolžine 108 mm ali 149 mm, odvisno od modela) zamenljiv,

kar pomeni, da je sprednji del mogoče preprosto zamenjati ali dopolniti z drugim modelom ali kalibrom. Modeli, ki podaljšajo dolžino le za 108 mm, so še posebno idealni za lov, kjer se veliko gibljemo (zalaz, gorski lov ...), za lov s čakanjem in za lastnike

lovskih psov. Teleskopska oblika izboljša ravnotežje in omogoča dodatno oporo v zadnjem delu (podpora cevi), saj sta celotna dolžina in teža enakomerno porazdeljeni po navoju orožja.

Stalon X108 odlikuje zmanjšanje zvoka za -30 dB (pri kalibru .308), minimalno podaljša orožje za 108 mm, odlikuje ga majhna teža, 334 gramov. **X108** je teleskopski dušilec zvoka, kar pomeni, da sta celotna dolžina in teža enakomerno porazdeljeni po navoju orožja. 127 mm dušilca sega od ustja po cevi nazaj, preostalih 108 mm pa prek ustja cevi naprej. Teleskopska oblika izboljša ravnotežje in omogoča dodatno oporo v zadnjem delu. Cena je 350 evrov.

Stalon XE108 ustreza kalibrom od kalibra .17 do kalibra .45, a zagotavlja najboljše učinek prav pri kalibrih magnum (.300 Winchester Magnum, 8 x 68 ...) in je prvenstveno namenjen za večje kalibre (9,3 x 62, .375, .45-70). Zvok je zmanjšan za 31 dB (pri kalibru .308), dušilec tehta 370 g, zunanji premer je 49 mm, prek ustja sega oziroma podaljša orožje za 108 mm, 162 mm dušilca sega od ustja nazaj po cevi, preostalih 108 mm pa sega od ustja cevi naprej. **Stalon XE108** ima kljub kratkosti odlično zmogljivost za večje kalibre in kalibre magnum ter je še vedno uporaben za vse oblike lova. Cena je 385 evrov.

Stalon X149 in Stalon XE149 sta primerna skoraj za vse kalibre risanic, od kalibra .17 do kalibra .45. Ta dušilec ima najboljšo funkcijo dušenja zvoka od kalibra .243 do kalibra .375. **X149** ter nekaj večji in še učinkovitejši **XE149** sta daljša različica dušilca **X108**. Večja dolžina prednjega dela še bolje duši pok, hkrati pa **X149** in **XE149** nista prevelika in pretežka (394 g in 428 g). **Stalon X149 in Stalon XE149** se bosta najbolje izkazala na pogonih, na čakanju in podobnih oblikah lova, kjer je najpomembnejša sposobnost blaženje poka. Sta teleskopska dušilca, teža je enakomerno razporejena na navoju. Zgradba izboljša ravnotežje in omogoča dodatno točko podpore na zadnjem delu dušilca, ki leži nad cevjo.

Stalon RM

PRODUCT GUIDE
Our recommendations for the most common calibers

	17	22	308	300	45	70	375	450	500	550	600	650	700	750	800	850	900	950	1000
MOVING (Hunting, target, etc.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
SPOT & STALK (Hunting, target, etc.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ALLROUND (Hunting, target, etc.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Vir: Stalon, <https://stalonsilencer.com/>

Vodnik za izbiro izdelkov Stalon

Pri **X149** 127 mm dušilca leži za navojem na cevi, preostalih 149 mm pa pred ustjem orožja, njegova teža je 394 g. Dušenje poka je odlično (-32,5 dB pri kalibru .308). Pri najbolj učinkovitem modelu, ki sem ga imel možnost preizkusiti, **XE149**, 162 mm leži za navojem na cevi, preostalih 149 mm pa pred ustjem orožja. Teža 428 g je enakomerno razporejena na navoju. Zaradi dodatnih 35 mm v zadnjem delu (kjer je pomembna ekspanzijska komora) oziroma zaradi povečane prostornine je pri **XE149** dušenje poka najboljše med vsemi in dosega izjemnih -34,5 dB pri kalibru .308. Cena je 399 evrov.

Viktor L je v primerjavi s serijo **X** manjši in lažji, še vedno odličen, namenjen predvsem manjšim kalibrom od 5,6 mm do 6,5 mm, pogojno za .308 Winchester. V primerjavi z drugimi serijami je **Viktor L** lažji (325 gramov) in tanjši s premerom le 41 mm. Od celotne dolžine 95 mm sega od ustja po cevi nazaj, preostalih 163 mm pa sega prek ustja naprej. Teleskopska oblika zagotavlja uravnovešeno in podporo v zadnjem delu. Dušilec je izdelan iz enega kosa in nima zamenljivega sprednjega modula. Izdelan je iz visokokakovostnega trdega eloksiranega aluminija, vložki za navoje in najbolj izpostavljeni notranji deli so ojačani in izdelani iz nerjavnega jekla. Še vedno omogoča izjemno zmanjšanje zvoka (-32,5 dB pri kalibru .308). Dolžina od ustja cevi: 163 mm. Cena je 370 evrov.

Viktor je krajša različica modela **Viktor L**; 95 mm sega prek ustja nazaj, preostalih 127 mm pa sega prek ustja naprej. Primeren je za kalibre od .17 do 8 x 57, a nudi najboljše blaženje (-26 dBc v kalibru .308) poka v kalibrih od .222 do .30, čeprav najboljše rezultate dosega do kalibra 6,5 mm. Odlikujeta ga zelo majhna teža, 290 g, in dolžina 222 mm, zaradi kratkosti nekaj manj duši kot daljša različica **Viktor L**.

Stalon RC (Rimfire Core) je dušilec zvoka, ki so ga razvili za uporabo v kalibrih od 4,5 mm do 5,6 mm oziroma posebej za kalibre .17 HMR, .22 LR. Enojedna konstrukcija notranjosti zmanjša težo in hrup na izjemno raven. Ima lahko snemljivo jedro, kar olajša čiščenje in vzdrževanje. Prav strelivo .22 LR pušča največ ostankov v dušilcih poka. **Stalon RC** ima eleganten premer, le 30 mm, in majhno težo (78 g). Model **RC** je dobra izbira, če imamo risanico, kalibra .17HMR in .22 LR. V kalibru .22 LR je zmanjšanje zvoka za 21,8 dB, prek ustja seže 105 mm oziroma ima tako imenovano sprednjo namestitvev.

Stalon RM (Rimfire Module) je nekaj večji dušilec zvoka, ki so ga razvili za uporabo v kalibrih od 4,5 mm do 5,6 mm. Je idealen za rahlo močnejša kalibra .22 WMR in .22 Hornet. S težo 158 g in dolžino 131 mm, modularno zgradbo in premerom 36 mm bo orožje podaljšal le za 116 mm. Cena za navedena modela je presenetljivo zelo ugodna (**RC** = 75 evrov, **RM** = 95 evrov), sploh če razumemo, kako natančno je narejen izdelek, ki omogoča razstavljanje. Izdelka sta resnično vredna svojega denarja.

Katerega izbrati?

Za magnum in večje kalibre bomo izbrali model **Stalon XE108** ali **Stalon XE149**. Dinamika, količina in tlaki smodniških plinov kalibrov magnum so rahlo drugačni in temu je prilagojen (večji) dušilec zvoka. Veliko čakamo s preže in želimo najboljšo zaščito sluha? Je mogoče naš sluh že poškodovan, a pri lovu ne uporabljamo zaščite sluha, saj želimo slišati, ko na jesenski list stopi lisica? Potem izberimo **Stalon XE149**, ki je nekoliko večji, orožje podaljša za 15 cm, a bo najboljše zaščitil naš sluh, kar je pokazal tudi moj preizkus. Gorski lovec, ki

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

REVIJA ZA LOVSTVO, LOVSKO KINOLOGIJO IN VARSTVO NARAVE

CIV. LETNIK

ODGOVORNA UREDNICA

JASNA KOVAČIČ SIUKA

LJUBLJANA, 2021

Kazalo CIV. letnika – 2021

Uvodnik:

Avbar, Bojan: Zemlja, mati Zemlja, ti mati si vseh mater sveta, ti kruh nam rodiš	168
Bradač, Lado: »Ostanite zdravi!«	4
Bradač, Lado: Lovci in zakon o orožju	400
Janc, Matija: Obetajo se spremembe pravilnika o lovskem strelstvu	452
Koveš, Arpad: Založništvo LZS v času epidemije	56
Krope, Felix Srečko: Kdor ni v koraku s časom, bo sčasoma tudi odšel ...	116
Pokorny, Boštjan: Divji prašič, afriška prašičja kuga in mi – lovci	220
Šalomon, Jani: Lovska kultura – lovčevno najmočnejše orožje	560
Toš, Marjan: Naj ne bo pozabljeno	272
Žerjav, Srečko: Svetovna lovska razstava Eno z naravo	504
Žižek, Ivan: Priložnost ali retardacija izobraževanja	324

Zapisano, izbrano, prebrano ...:

Toš, Marjan: 6, 58, 119, 170, 222, 275, 327, 402, 453, 506, 562

Lovstvo:

Ambrožič, Ivan: Kaj lovem prinaša zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih	70
Ambrožič, Ivan: Ukrepi lovcev po potrditvi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih	455
Avbar, Bojan: 4. oktober, svetovni dan boja proti mučenju živali	459
Avbar, Bojan: Barja in močvirja rodé oblake meglen	342
Avbar, Bojan: Lisička je stekla	411
Avbar, Bojan: Lovci za zeleno naravo brez plastike	337
Avbar, Bojan: Mokrišča so naravne čistilne naprave	67
Avbar, Bojan: Narava sama uniči vsakogar, ki ne pozna meja svojih moči	281
Avbar, Bojan: Naravo lahko krotiš, premagaš je nikoli	231
Avbar, Bojan: Skrb za prostoživeče živali in rastline je naša skupna obveznost	124
Bernik, Rajko: Površine za preživetje prostoživečih živali	128
Černigoj, Franc; Rotar, Franc; Ekar, Franc; Avbar, Bojan: Klic s planin, lovci v kraljestvu Zlatoroga	576
Drolc, Tina: Nova spoznanja o življenju gepardov rešujejo živino	138
Fležar, Urša; Pičulin, Aleš; Bartol, Matej; Gotar, Tine; Rot, Andrej; Javornik, Jernej; Černe, Rok; Sever, Maja; Hočevnar, Lan; Krofel, Miha: Rezultati tretje sezone sistematičnega monitoringa risa z avtomatskimi kamerami	404
Hafner, Miran: Gozdni robovi	121
Hafner, Miran: Male zveri na privlačnem krmišču	284
Hafner, Miran: Velikost tropov pri muflonih	407
Javornik, Jernej; Pičulin, Aleš; Krofel, Miha; Potočnik, Hubert; Fležar, Urša; Hočevnar, Lan; Črtalič, Jaka; Lavrič, Bojana; Sever, Maja; Černe, Rok: Spremljanje risov, opremljenih s telemetričnimi ovratnicami v letu 2020 ..	8
Koveš, Arpad: »Moj odnos do narave je bil zmeraj spoštljiv«	581
Križ, Ivica: Razmnoževanje divjega petelina v umetni vzreji v letu 2021 ..	511
Križman, Manja: Bajc Zlatka: Svinec v divjačini	64
Krope, Felix Srečko: Nesreče z lovskim orožjem	227
Peršin, Goran; Turk, Vilko; Volarič, Saša: Sto let društva ljubiteljev ptičarjev ..	570
Pičulin, Aleš; Sever, Maja; Lavrič, Bojana; Černe, Rok; Krofel, Miha: Doselitve in izpusti risov na Gorenjskem	277
Rotar, Franc: Veliko časa in energije za družino in lovstvo	18
Savič, Saša; Veternik, Darko; Vesel, Štefan: Je muflonjo ovco bolel zob	278
Sedej, Matej: Elektronska vpisna knjiga	172
Simčič, Gregor; Hanc, Živa; Konec, Marjeta; Černe, Rok; Krofel, Miha; Kraševac, Rudi; Jeleničič, Maja; Bartol, Matej; Kuralt, Žan; Potočnik, Hubert; Skrbinšek, Tomaž: Spremljanje varstvenega stanja volkov v Sloveniji v letih 2017–2020	333
Toš, Marjan: Duhovnik, pisatelj, mojster lovskega peresa in srčen slovenski lovec	175
Toš, Marjan: Hribarjeva vila Zlatica v Ljubljanski Rožni dolini	340
Urzi, Felicita; Bužan, Elena; Pokorny, Boštjan: Uporabnost genetskih orodij za upravljanje populacij divjadi	60
Vesel, Štefan; Leskovic, Boris: Letos povečano tveganje za okužbo z mišjo mrzlico 328	328
Veternik, Darko; Mehle, Darko; Vesel, Štefan: Ali divji prašiči med iskanjem hrane povzročijo zgolj škodo?	508
Veternik, Darko; Vesel, Štefan: Vse pogostejše opažamo nenaravno vedenje divjih petelinov	224
Žele Vengušt, Diana; Vengušt, Gorazd: Pasja kuga ponovno na pohodu ..	12
Žele Vengušt, Diana; Vengušt, Gorazd: Ptičja gripa – stara/nova grožnja perutnini in pticam v Evropi/Sloveniji	15
Žele Vengušt, Diana; Vengušt, Gorazd: Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2020	564

Drevesne vrste:

Kišek, Mateja: Evropski macesen	132
Kišek, Mateja: Evropski pravi kostanj	463
Kišek, Mateja: Jerebika	515
Kišek, Mateja: Lesnika	348

Kišek, Mateja: Lipa in lipovec	415
Kišek, Mateja: Navadna bodika	586
Kišek, Mateja: Navadna breza	288
Kišek, Mateja: Navadna jelka	21
Kišek, Mateja: Navadna robinija	179
Kišek, Mateja: Navadni brin	345
Kišek, Mateja: Navadni koprivovec	235
Kišek, Mateja: Navadni oreh	74

Lovsko orožje:

Hodnik, Gregor: Dušilci poka Stalon	589
Hodnik, Gregor: Uporaba dušilcev (blažilcev) poka za lovsko uporabo ...	518
Waldhütter, Dušan: Anschutz, puške ki so jih za lovce ustvarili športni prvaki	238
Waldhütter, Dušan: Blaser, poosebljena nemška strast do tehnologije in lova	291
Waldhütter, Dušan: Steyr Arms – evolucija lovske puške po avstrijsko ...	351

Lovski naboji:

Hodnik, Gregor: .22 L.B.C., prvi slovenski kaliber	466
Hodnik, Gregor: .300 Weatherby Magnum	353
Hodnik, Gregor: .308 Winchester	135
Hodnik, Gregor: 6,5 mm Creedmoor	182
Hodnik, Gregor: 7 x 64 (7 x 65 R)	77
Hodnik, Gregor: 7 x 57 Mauser (7 x 57 R)	25
Rebec, Martin: .30-06 Springfield	418

Po lovskem svetu:

Bakal, Oste: Predstavitev lova v 17. in 18. stoletju na svetovni razstavi v Budimpešti	525
Evropska agencija za varnost hrane: Afriška prašičja kuga: kampanja ozaveščanja za preprečevanje pojave bolezni pri nas	468
Kmetec, Urša: Na Češkem in v Belgiji izkoreninili afriško prašičjo kugo ..	293
Kmetec, Urša: Slovenski lovci so se predstavili na svetovni razstavi na Madžarskem	522
Kmetec, Urša: Svetovna razstava Eno z naravo	421
Koveš, Arpad: Svetovna razstava biti eno z naravo	185
Žerjav, Srečko: Generalna skupščina Evropske federacije za lov in naravovarstvo (FACE)	597

Na kratko iz tujega tiska ...:

Mehle, Janko: 26, 79, 109, 187, 240, 294, 356, 422, 469, 526, 599

Lovsko pripovedništvo:

Černigoj, Franc: Proti burji se ne da scat', proti vipavski splohi ne	600
Čufer, Ivan: Črni trubadur	27
Hribar, Mitja: Domača mačka in sirota Jerica	189
Krnc, Sara: Prislunhi gozdu, prislunhi zgodbi	316
Marenče, Miha: Prvi in zadnji	140
Marenče, Mihael: Paberki z obronkov	357
Marenče, Mihael: Zaljubljeni	241
Mohorič, Maksimiljan: Jelen iz Široke doline	470
Prezelj, Slavko: Krljži za gamse	82
Skobe, Igor: Knez knežje zemlje	527
Toš, Marjan: Lovska pravljica: Prvi sprehod	423
Toš, Marjan: Ob Drvanji	293

Lovsko pesništvo:

Bone, Bogdan: Jesen	190
Bone, Bogdan: Lisica	479
Bone, Bogdan: Srnjak	87
Grl, Stanko: Imejmo se radi	298
Grošelj, Boštjan: Izročilo palice	246
Jerman, Tina: Lovska soba	364
Nared, Manca: Kralj gozdov	31
Nared, Manca: Senca gozda	424
Rant, Andrej: Divji petelin	144
Rant, Andrej: Koledniki	603
Rant, Andrej: Orel	365
Rant, Andrej: Poslednja pomlad	529

Lovska organizacija:

Černič, Ana: Liga ZLD Ljubljana	427
Dimnik, Anton: 70 let LD Kajuh Šmartno v Rožni dolini	248
Ekar, Franc: LD Jezersko prejela posebno odlikovanje	608
Ekar, Franc: Slovenski planinski muzej v Mojstrani praznuje desetletje delovanja	250
Goričan, Drago: Novi lovci na Gorenjskem	606
Goričan, Drago: Sprejem za gorenjska člana ekipe LZS v lovskem strelstvu	426
Gregor, Česarek: Lovci, igrjamo se	605

Gselman, Marjan; Toš, Marjan: Stoletnica LZ Maribor v znamenju uspehov in spogledovanja s prihodnostjo	530
Hernaus, Miran: 75 let LD Šentjur pri Celju	249
Hernaus, Miran: Vidre v LD Šentjur pri Celju	197
Hribar, Jernej: 30 let KD Domžalski rogisti in Dan slovenske lovske kulture v Domžalah 2021	479
Janc, Matija: Izjemen uspeh ekipe LZS na 13. Evropskem prvenstvu v lovski kombinaciji	425
Janc, Matija: Obnovitveno usposabljanje za sodnike z licenco in osnovno usposabljanje za sodnike	426
Klančnik, Alojz; Krevh Marjan: Obnovljen skedenj na Klančnikovem	92
Kmetec, Urša: 12. Slovenski lovski dan: Problematika divjadi na nelovnih površinah	299
Kmetec, Urša: 14. Državno prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja	476
Kmetec, Urša: 47. Srečanje lovskih pevskih zborov in registrov v Medvodah	604
Kmetec, Urša: Dnevi lovskega strelstva 2021	474
Kmetec, Urša: Prof. dr. Andreju Bidovcu podelili najvišje priznanje LZS – plaketo Zlatorog	474
Kmetec, Urša: Rezultati natečaja za izbiro fotografij za koledar LZS 2022	477
Kmetec, Urša: Sestal se je Občni zbor LZS	473
Kmetec, Urša: Srečanje generalnih direktorjev EU za lovstvo	532
Knez, Olga: Novi lovci Brkinsko-Kraške ZLD	534
Komisija za lovskočuvaljsko službo LZS: Zamenjava lovskih izkaznic	191
Koritnik, Mladen: Prvi in zadnji skupni lov	194
Kovačič Siuka, Jasna: Doselitve risov v sodelovanju z lokalnimi prebivalci Gorenjske in severne Primorske (ustanovitve lokalnih posvetovalnih skupin)	146
Kovačič Siuka, Jasna: Tris, prvi ris, ki bo izpuščen na Gorenjskem	247
Kovačič, Kristjan: Prvi Memorial Jordana Legiša	38
Kozinc, Boris: Po nepotrebnem ogrožen rjavi srakoper	197
Krivec, Janez: Delovanje v lovski družini in medsebojni odnosi	535
Krope, Felix Srečko; Bradač Lado: Srečko Žerjav, direktor Strokovne službe LZS, odhaja v pokoj	32
Krope, Felix Srečko: Obnovitveni tečaj za lovske čuvaje »online«	33
Krope, Felix Srečko: Sto let organiziranega lovstva na ptujsko-ormoškem območju 366	
Kunej, Božidar: Zaključek izobraževanja lovskih pripravnikov pri LZ Maribor	478
Lepšina, Dušan: Generacija novih lovcev 2021 v ZLD Posavja	532
Lepšina, Dušan: Naših trideset let	36
Leskovic, Boris: Köves, Arpad: Izšla je knjiga o boleznih prostoživečih živali	146
Lovrenčič, Milan: LD Dornava Polenshak	195
LZS: Videokonferenca o izvajanju nujnih ukrepov zaradi afriške prašičje kuge	192
LZS: APK: objavljen načrt ravnanja in osnove za izplačilo finančne vzpodbude	145
Marjan, Gselman: Osmi Memorial Braneta Kurnika	607
Martinčič, Andreja: Strelska tekma med LD Rakitna in LD Mirna	480
Mastnak, Zdravko: Podelitev lovskih spričeval in podpis zaprisege novih lovcev in lov v Savinjsko-Kozjanski ZLD Celje	533
Miklavčič, Andrej: Zaprisegle nove lovke in lovci dveh generacij ZLD Zasavje	430
Novak, Peter: Strelsko tekmovanje v ZLD Prekmurje	429
Ravnikar, Rok: V LD Moravče postavili dodatne modre odsevnike	195
Rotar, Franc: Devetnajsta generacija novih koroških lovcev	534
Rotar, Franc: Koroška lovska čistilna akcija	371
Rotar, Franc: Novi koronavirus zaprl vrata letošnjemu Sejmu lovstva in ribištva ter sejmu Nature	147
Rotar, Franc: Pregled odvzema divjadi v letu 2020 v loviščih Pohorskega LUO	193
Rotar, Franc: Sely de Brea Šubic: odgovorna vzdrževalka lovskega tovarištva, izobraževanja in kulture	369
Rotar, Franc: Utihi se je žametni tenor mežiškega pevca Huberta Simetingerja	91
Rotar, Franc: V lovstvu goji materinščino in plemeniti tovarištvo	88
Semič, Lidija: Vtis o izobraževanju lovskih čuvajev in opravljanju izpitov na daljavo	367
Smrkolj, Franc: Gozdne vlake	198
Steinbacher, Ladislav: Lovsko športno strelstvo na Slovenjebistriškem	193
Štajdohar, Andrej: Strelstvo v LD Predgrad – odgovor na objavljeno informacijo	195
Štiberc, Slavko: Rogisti LZ Maribor smo praznovali	35
Tomat, Viljem: Novi »koronalovci« na Gorenjskem	93
Toš, Marjan: Dragotin Klobučar, premalo omenjeni ustanovni član slovenske lovske organizacije	478
Toš, Marjan: Lovci v Dobravi dan državnosti počastili s strelskim tekmovanjem	480
Toš, Marjan: Mož, ki je sooblikoval lovstvo na Štajerskem: prim. dr. Hugon Robič	196
Toš, Marjan: Na Kozjeku uplenili leva	93
Toš, Marjan: Pohorje je lovski paradiz, Slovenske gorice pa so blagoslovljeni kraj	372
Toš, Marjan: Prigode Feliksa Ciuhe	252
Toš, Marjan: Srečanje štajerskih in koroških zamejskih lovcev v Dobravi odpovedano	608

Toš, Marjan: Vodstvo LZ Maribor na obisku pri županu	428
Toš, Marjan: Za koga in zakaj smo gradili lovske koče in domove?	37
Zlobko, Branko: Generacija novih lovcev 2021 v ZLD Kočevje	428
Žerdin, Bojan: LD Trnovska vas uspešno deluje od leta 1946	302
Žerdin, Bojan: Strelska tekma v Rakičanu	536
Žerdin, Bojan: Strelsko tekmovanje v LD Dobrovnik	30

Jubilanti:

Bitenc, Ana: 85-letnica, LD Rakitna	253
Brank, Tone: 75-letnik, LD Šmarna gora	431
Budja, Adolf: 80-letnik, LD Negova	373
Domjan, Mirko: 80-letnik, LD Radenci	199
Flegar, Jožef: 85-letnik, LD Cankova	199
Grafoner, Anton: 95-letnik, LD Jakob	95
Koritnik, Mladen: 70-letnik, LD Banja Loka - Kostel	481
Košorog, Branko: 85-letnik, LD Banja Loka - Kostel	303
Laznik, Adolf: 80-letnik, LD Hrastnik	537
Milač, Miran: 70-letnik, LD Šmarna gora	303
Militarov, Andrej: 80-letnik, LD Šmarna gora	95
Petek, Franci: 90-letnik, LD Gozdnik - Griže	253
Silvijo, Ružič: 80-letnik, LD Kras Dutovlje	609
Veberič, Franc: 80-letnik, LD Negova	149
Zagode, Pavel: 70-letnik, LD Loka pri Zidanem mostu	39
Žafran, Ljubo: 70-letnik, LD Dravinja Majšperk	431
Winkler, Jože: 80-letnik, LD Čepovan	39

V tem mesecu praznujejo svoj življenjski jubilej: 39, 95, 149, 199, 253, 303, 373, 431, 481, 537, 609

MLADI IN LOVSTVO:

Burjak, Vesna: Lovski tabor na Ježevem	538
Ekar, Franc: Lovski stiki in sodelovanje z mladimi	150
Gselman, Marjan: Kako preliščiti korono?	304
Kišek, Mateja: Iz lovske učilnice gozdarske šole v Mariboru	254
Kišek, Mateja: Land art – zemeljska umetnost	200
Kišek, Mateja: To znanje se sveti kot suho zlato	432
Leskovic, Boris: Podoba živali naših gozdov	40
Mastnak, Zdravko: Obisk otrok v Savinjsko-Kozjanski ZLD Celje	482
Mastnak, Zdravko: Sedmi tabor v Savinjsko-Kozjanski ZLD Celje	610
Sodelavci kreativnega otroškega mesta Minicity Ljubljana: V Minicityju se otroci učijo odgovornosti do narave in živali	374
Vučič, Miroslav: Gumb iz roževine ali: lovec bom	376
Žerdin, Bojan: Lepo dejanje LD Rankovci	96

LOVEC ZA MLADE:

Belka (<i>Lagopus mutus</i>)	611
Divji kunec (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	305
Divji petelin (<i>Tetrao urogallus</i>)	375
Gozdni jereb (<i>Bonasa bonasia</i>)	433
Kotorna (<i>Alectoris graeca</i>)	539
Mala podlasica (<i>Mustela nivalis</i>)	201
Navadni rakun (<i>Procyon lotor</i>)	151
Planinski zajec (<i>Lepus timidus</i>)	97
Prepelica (<i>Coturnix coturnix</i>)	483
Ruševec (<i>Tetrao tetrix</i>)	377
Velika podlasica ali hermelin (<i>Mustela erminea</i>)	41
Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	254

Lov na črke in številke: 42, 98, 152, 202, 256, 306, 378, 379, 434, 484, 540, 612

LOVSKI OPRTNIK:

Božac, Drago: Lovske legende ne smejo v pozabo	100
Černigoj, Franc: »Bog živi gospodarja, ki da piti brez denarja«	488
Ekar, France: Leto praznovanj med jezerskimi »gamsarji«	436
Ekar, France: Od Dušana Jagodica smo se poslovili z lovsko pesmijo	487
Ekar, France: Župan občine sprejel novega starešino	489
Glavonjič, Milan: Janezov zaklad v kapelici sv. Huberta	204
Gunter, Žiga: S pesmijo in lovskim ropotom	204
Kaučič, Eva: Kaj obleče lovka	257
Kočar, Grega: Poškodba sečnice pri srnjaku	205
Kovač, Bogdan: Nikoli več ne bo tako, kot je bilo nekoč	99
Kovač, Bogdan - Danč: Miranov posebnost	489
Kovačič Siuka, Jasna: Naravoslovni dokumentarni film Divja Slovenija	383
Krivec, Janez: Pri nas po krvni sledi	309
Kuljar, Ivan: Mednarodna lovska salamijada	307
Lepšina, Dušan: Tinko Lepšina, kmet in lovec (ali obrnjeno)	613
Leskovic, Boris: Primož Presetnik, Alja Zamolo: Netopirji v stavbah kulturne dediščine Slovenije	490
Leskovic, Boris: V spomin Jaroslavu Papu – lovcu in naravoslovnemu fotografu	486
Leskovic, Boris: Zoran Ristić in Boban Kostić: Poljska jerebica	615
Leskovic, Boris: Živo Bobič: po lovske svetlo – Slast samote in zven tišine	437
Maček, Rudi: Reševanje jazbeca	101
Magajna, Anja; Vek, Mateja: Spregovorimo o težavah v duševnem zdravju in poiščimo pomoč, ko je stiska prehuda	615

Mali, Marko: Zdenko Primožič: že 45 let v službi lovstva	380	Rihter, Maks: LD Kapla	260
NIJZ, Območna enota Maribor: Udeležba v presejalnem Programu Svit		Sadjan Černjak, Ivan: LD Sinji Vrh	548
lahko reši življenje	44	Sagadin, Vili: LD Rače	48
Polanc, Tanja: Poslovil se je Jurij Mikuletič	485	Skobir, Oto: LD Mislinja	548
Ravnikar, Rok: Lovska pripravnik preizkušala različno orožje	154	Smole, Roman: LD Pristava	260
Richter, Marko - Zeleni: Florijan Tišler ml., naravovarstvenik s Pokljuke	543	Sternad, Anton: LD Slovenska Bistrica	312
Richter, Marko: Lov kot način življenja Franca Rihterja	203	Šarabon, Franc: LD Udenboršt	47
Richter, Marko: Roglji starih gamskih kozlov s Kozjaka	308	Šteinbauer, Stanislav: LD Voličina	104
Rotar, Franc: 90 let legende koteljske jage Bena Kotnika	435	Štimec, Marjan: LD Laporje	104
Rotar, Franc: Delovno srečanje praporščakov in zastavonoš v Dravogradu	545	Tišler, Florjan: LD Storžič	312
Rotar, Franc: Intervju z mag. Emilijanom Trafelo	541	Tramšek, Bogomir: LD Šmarna gora	48
Rotar, Franc: Kar ni uspelo lovskemu in ribiškemu sejmu, je uspelo		Trupej, Ivan: LD Pristava	493
Agri 2021	488	Uran, Dušan: LD Janžev Vrh	105
Rotar, Franc: Lanski ruški lov	44	Vervega, Ivan: LD Hum Celje	104
Rotar, Franc: Prepariran koroški gozdni trubadur vrnjen v gozd	43	Vodušek st., Franc: LD Rogatec	313
Steinbacher, Ladislav: Tiho spominjanje brez udeležencev	101	Vončina, Stojan: LD Čepovan	48
Toš, Marjan: Redka lovska trofeja za zgodovino	206	Zajc, Ludvik: LD Logatec	493
Toš, Marjan: Siromašenje življenjskega okolja za poljsko divjad ob			
Ščavnici	308	Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi: 49, 106, 156, 208, 261, 386, 439, 493, 548, 618	
Toš, Marjan: Zahvala veliki lovski legendi Ignacu Senekoviču	100	Lovska kinologija:	
Vasa, Borut: Dobitnika najvišjega priznanja v LD Poljskava	153	Anžur, Matej: UP po umetni krvni sledi LKD Zasavje	315
Žerdin, Bojan: Lovci LD Murska Sobota reševali mladega srnjaka	614	Brunskole, Maja: Franci Svetec – lovska legenda iz dolenskih Benetk	387
Žerdin, Bojan: Bojan Bohneč je lovec po duši in srcu ter ljubitelj narave	205	Černigoj, Franc: Mali, Marko: Lovec in lovski kinolog z veliko začetnico	160
Žerdin, Bojan: Skrb za živali v LD Bakovci - Lipovci	102	Češarek, Boštjan: Preizkušnja jazbečarjev v delu po krvni sledi	441
Wakounig, Franc: Odšel je Valentin Folti Hartmann (1949–2021)	382	Dajčar, Tomaž: Državna lovska preizkušnja prinašalcev (LP-P) Moravče	
Weber, Jane: Babnopoljski lovci odkrili obeležje Blaževe sobe	614	v organizaciji Slovenskega kluba retrieverjev, LKD Zasavje in	
Weber, Jane: Poslovil se je znani notranjski lovec in vremenar		LD Moravče	549
Dušan Ule	545	Dajčar, Tomaž: Lovska preizkušnja prinašalcev (LP-P Moravče)	
Lovske osebnosti:		v organizaciji LKD Zasavje in LD Moravče	263
Toš, Marjan: Alfonz Mazlu (1897–1981)	259	Dajčar, Tomaž: PNZ, VPP in ocenjevanje prinašalcev	110
Toš, Marjan: Dr. Bogdan Pogačnik (1894–1948)	155	Dajčar, Tomaž: Tečaj poslušnosti psov VP 1 in VP 2 LKD Ljubljana	109
Toš, Marjan: Dr. Milan Gorišek (1878–1957)	207	Dajčar, Tomaž: Tečaj poslušnosti VP-1/VP-2 v LKD Ljubljana	550
Toš, Marjan: Jakob Aljaž (1845–1927)	46	Debevec de Paulis, Pia: Pasja nesreča s srečnim koncem	212
Toš, Marjan: Janko Kersnik (1852–1897)	103	Gselman, Marjan: Pasja mala šola	107
Toš, Marjan: Karel Prušnik – Gašper (1910–1980)	385	Kozinc, Boris: Privajanje mladega psa na strel	212
Toš, Marjan: Lado (Stanislav) Švigelj (1915–2009)	492	Krivec, Jani: Tradicionalno srečanje vodnikov psov krvosledcev	619
Toš, Marjan: Mirko Kumer – Fric (1937–2018)	438	KZS: Koledar lovsko-kinoloških prireditev za leto 2021	157
Toš, Marjan: Prof. dr. Vladimir Bračič (1919–1996)	547	Leskovic, Boris: 41. državno tekmovanje (ŠPP) – Memorial Bogdana	
Toš, Marjan: Prof. Jože Grlec (1913–2000)	311	Sežuna	210
Toš, Marjan: Saša Vuga (1930–2016)	617	Likar, Marjan: Od mladiča do vodljivega lovskega psa	209
Okusi narave (Žan in Eva):		Mlejnik, Gregor: Uporabnostna preizkušnja po umetni krvni sledi za vse	494
Divjačinska jed z bučo	547	pasme lovskih psov – Memorial Alojza Mlakarja	
Divjačinska pašeta z žajbljem	492	Pirher, Vojko: Vladu Pfeiferju, zaslužnemu prekmurskemu kinologu	209
Divjačinska pita	46	v spomin	110
Fazan s sladkim janežem	385	Raspet, Anton: Moj prvi psiček Živko	494
Fazan v testu z marelicami	103	Steinbacher, Ladislav: Novo vodstvo v LKD Maribor	494
Jed s klobaso in sladkim krompirjem – batate	311	Steinbacher, Ladislav: PNZ za alpske brak-jazbečarje in visokonoge	
Jelenja jed s fižolom in gobami	155	goniče	620
Jelenja jed s pomarančo in olivami	438	Steinbacher, Ladislav: Preizkušnja lovskih psov v delu po umetni krvni	
Novoletna divjačinska juha	617	sledi v LD Šmartno na Pohorju	619
Pršut divjega prašiča s špageti in zelenjavo	207	Steinbacher, Ladislav: Telesno ocenjevanje lovskih psov v LKD Maribor	440
Srni file z jajčno omako in pehtranom	259	Steinbacher, Ladislav: Z letne skupščine LKD Maribor	109
V spomin:		Šošterič, Peter: Uspešno iskanje po dežju	314
Barbič, Franc: LD Šmarna gora	261	Šumak, Janez: PNZ za goniče in brak-jazbečarje LKD Celje	107
Bervar, Boris: LD Radeče	49	Šumak, Janez: Telesno ocenjevanje psov vseh lovskih pasem	
Bojc, Anton: LD Dolenja vas	156	LKD Celje	389
Cah, Lovrenc: LD Rižana	105	Šumak, Janez: Vzrejna preizkušnja za nemške prepeličarje in španjele	390
Eršte, Franc: LD Otočec	260	v Braslovčah	314
Garmut, Maks: LD Boč na Kozjaku	386	Trček, Iztok: Hanovski barvar Ron ima nov dom	
Grah, Jožef Roman: LD Golababuka	208	Trček, Iztok: Spomladanska vzrejna preizkušnja (PZP) ptičarjev	440
Holsedl, Anton: LD Rogaševci	312	v Prekmurju	550
Jurkošek, Mavricij: LD Loka pri Zidanem Mostu	104	Verčko, Jožef: Sedemindvajseta Samostojna državna tekma psov	
Klemenčič, Ljubo: LD Velika Nedelja	47	barvarjev po krvni sledi	549
Kosmač, Drago: LD Moravče	156	Verčko, Jožef: Uporabnostna preizkušnja po umetni krvni sledi	262
Kozjak, Rihard: LD Dolič	618	LD Bukovje	
Krajnc, Franci: LD Radeče	312	Volarič, Saša: Derby 2020 in napoved za leto 2021	
Krajnc, Pavel: LD Kapla	261		
Križanič, Tone: LD Cigonca	48	Predvidena legla lovskih psov: 50, 111, 162, 214, 265, 316, 390, 442, 495, 552, 620	
Leskovšek, Franci: LD Dobrova	49	Okrožnice, navodila, predpisi, sklepi, obvestila, popravki, opravičila:	
Ličef, Slavko: LD Nomenj - Gorjuše	312	Černigoj, Franc: Rezultati javnega natečaja za literarna besedila z lovsko	80
Makoc, Franc: LD Rakitna in LD Logatec	493	tematiko 2020	
Makoter, Franc: LD Vinski Vrhovi in LD Borovnica	313	LZS: Javni nagradni natečaj za izbiro odličnih fotografij prstoživečih	252
Merlin, Anton: LD Otočec	260	živali	
Metelko, Anton: LD Trebelno	439	LZS: Namenite del dohodnine za gradnjo nacionalnega lovskega centra	192
Metlika, Tone: LD Cigonca	105	v Lukovici	162
Mikložič, Adolf: LD Dravograd	47	LZS: Razpis svetovalca za projektno delo	54
Oblak, Anton: LD Velike Lašče	156	LZS: Vabilo na 12. slovenski lovski dan	
Ogorevc, Miha: LD Artiče	105	LZS, Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi: Javni poziv lovstva	162
Petje, Milan: LD Gabrovka	386	kultura	
Petrič, Anton: LD Prežihovo - Kotle	208	Uredniški odbor LZS: Javni natečaj za prozna in pesniška literarna	86
Prestor, Marko: LD Dobrča	439	besedila z lovsko tematiko v letu 2021	
Pušnar, Vojko: LD Krka	439		
Rant, Franc: LD Selca	313		

Foto: Gregor Hodnik

Stalon XE149 na risanici M18

mu je pomembna teža opreme, bo do kalibra 6,5 mm izbral X108 ali nekaj gramov lažji Victor L. Če vas nekaj gramov več ne moti, izberite model, ki je v zadnjem delu (del, ki sega prek cevi nazaj) daljši; taki so modeli XE108, XE149 in Victor L.

Podjetje Stalon je pripravilo vodnik za izbiro izdelkov, ki temelji na več parametrih: zmanjšanje zvoka, teža in velikost. Izbiro razdelijo na tri različne sloge lova: a) zelo mobilni (giblivi, zasledovanje ranjene divjadi s krvosledcem ...) ali gorski lov, b) lov s preže in lov na zalaz ter c) vsestranski lov oziroma kombinacija vseh oblik lova. S pomočjo tega vodnika si lahko izberemo najprimernejši blažilnik poka za naš način lova.

Preizkus okretnosti, blaženja poka, spremembe zadetkov in natančnosti

V trgovini Bock v Kranju, kjer so mi za test posodili dušilce poka Stalon (X108, XE149 in RM), je lastnik trgovine Roman Jenko priložil še mast, odprte merke in distančni obroč. Priložena je bila še pokrivna matica, ki služi preverjanju, ali naš navoj ustreza dušilcu. Služi tudi kot rezerva v primeru izgube originalne pokrivne matice na navoju. Navoj na ustju svoje risanice M18 sem doma namazal s priloženo mastjo, namestil oba dušilca poka ter primerjal velikost in okretnost risanice. Čeprav je X108 krajši, pa daljši in največji XE149 zaradi uravnotežene teleskopske namestitve ni dajal drugačnega občutka. Tudi samo povečanje teže ni bilo tako opazno, kot sem pričakoval. S tem se je strinjal tudi lovski prijatelj, ki sem ga povabil na terenski preizkus blaženja poka z najboljšim in največjim modelom XE149. Za začetek sva iz malokalibrske puške kalibra .22

Foto: Gregor Hodnik

Stalon XE149 na risanici ob strelu, opazen je manjši odsun.

LR najprej izstrelila naboje CCI Blazer (380 m/s), nato podzvočne naboje CCI Subsonic HP (320 m/s), in sicer najprej brez uporabe dušilca, nato z uporabo. Zakaj to omenjam, bo jasno v nadaljevanju. Nato sem z risanico, kalibra .308 Winchester, izstrelil dva naboja brez dušilca poka, nato z dušilcem. Lovski kolega je stal povsem blizu in ni uporabljal glušnikov. Nato sva vlogi zamenjala: on je streljal, jaz opazoval, brez glušnikov. Skupaj sva izstrelila 12 nabojev .308 Winchester, uporabila sva 13 g krogle (750 m/s) in 9,7 g krogle (835 m/s). Čeprav nerad uporabljam presežnike, je bilo blaženje poka s Stalon XE149 izjemno, skorajda neverjetno. Jakost poka je bila na ravni poka streliva kalibra .22 LR CCI Blazer, pri uporabi XE149 je bil hrup usmerjen od strelca. Podoben preizkus¹ je pokazal, da je imelo standardno

¹ Stalon Viktor Comparison, cal. .22 vs Victor in cal. 223, YouTube

strelivo .22 LR 142 dB, risanica, kalibra .223 Remington, z nameščenim dušilcem poka pa le 138 dB. Podoben občutek sem dobil pri testu.

Modela Stalon XE149 zaradi velikosti ne bi izbral za lov v gorah, toda za mirujoče oblike loka, lov s čakanjem in za pogone je ta dušilec poka najboljša izbira, če želimo kar največjo zaščito sluha. Pri uporabi dušilca poka strellec ne potrebuje glušnikov, streljanje postane resnično prijetno, odsun znatno blažji, tudi dvig ustja cevi po strelu je za pol manjši. Tako bi z XE149 lahko brez uporabe glušnikov udobno streljal ves dan brez nevarnosti za sluh. K udobnosti oddaje strela pripomore tudi opazno zmanjšanje odsuna in dviga ustja, zato streljamo bolj sproščeno in rezultati so boljši. Dušilci poka so uporabni za vse vrste lova in vadbenega streljanja. Streljanje ne škoduje dušilcu poka niti uporabniku.

Stalon X108 in Stalon XE149 na strelišču

Uporabil sem dve različni ročno polnjeni strelivi kalibra .308 Winchester; 13 g krogle InterLock so imele na ustju hitrost 750 m/s, 9,7 g krogle InterBond pa 835 m/s. Po namestitvi tarč na 100 metrov sem najprej dva strela s 13 g kroglo izstrelil brez dušilca poka, nato tri z uporabo dušilca poka XE149. Nato sem uporabil 9,7 g kroglo, tri z uporabo dušilca poka XE149, dve brez. Strelivo in dušilca XE149 in X108 sem ves čas izmenjeval in rezultate primerjal na več tarčah. Ne glede na strelivo in vrsto dušilca poka so bili zadetki pričakovano nižji za 3 cm (9,7 g krogla) ali 16 cm (13 g krogla). Prav vseh 21 zadetkov pa je bilo 3,5 cm desno od sredine. Pri uporabi dušilcev poka so bili zadetki boljši kot brez uporabe.

Čeprav se uporabljeno strelivo med seboj razlikuje po višini zadetkov za 15 cm, sta oba dušilca nekako umirila oziroma izničila

Foto: Gregor Hodnik

Zadetki na 100 m z nameščenim dušilcem poka in brez njega

Foto: Gregor Hodnik

Zadetki na 50 m s podzvočnim strelivom

to razliko. *X108* in *XE149* sta oba z različnim strelivom, kot omenjeno, stalno dajala zadetke: **3 cm** nižje (hitrejša, 9,7 g krogla) in **16 cm** nižje (počasnejša 13 g krogla), torej oba nižje kot brez dušilca poka. A prvotna 15 cm razlika med krogla se je z uporabo dušilcev poka spremenila v razliko le 3 cm. Vseh 21 strelav je bilo 3,5 cm v desno.

Res je, da dušilec poka spreminja točke zadetka na dober način, saj sposobnost zmanjšanja povratnega odsuna povzroča manj vibracij cevi. Spremembe točke zadetka so stalne in se ne bodo spremenile. Najpogostejše je sprememba od 5 do 10 cm, včasih tudi do 40 cm. Sprememba je odvisna od streliva, teže/premera cevi in drugih dejavnikov, najpomembnejše pa je, da je natančnost dobra. Če je odstopanje večje, moramo risanico pred uporabo dušilca poka po potrebi pristreliti. Hkrati je bil na strelišču še en lovec, ki je pove-

dal, da tudi njegov dušilec poka povzroči pričakovane spremembe zadetkov navzdol za 3 cm. V podjetju Bock so mi povedali, da je odstopanje zadetkov najpogostejše do 10 cm navzdol.

Zadnjih šest strelav sem dokaj hitro izstrelil v tarčo tako, da sem za prve tri uporabil *XE149*, za zadnje tri pa *X108*. Vsi zadetki so bili na pričakovanem mestu, velikost skupine je bila le 6 cm.

Povsem na koncu sem novo tarčo postavil na razdaljo 50 m ter izstrelil dve skupini po pet strelav s težko, 14,2 g svinčenko tipa *MP 311-235* lastne izdelave in podzvočno hitrostjo. Gre za ročno polnjeno, z uporabo dušilca zvoka *XE149* popolnoma tiho strelivo, odlično za vajo na robu naselja in

Prednji merek, ki ga namestimo na dušilec poka.

odstrel manjših plenilcev do razdalje 100 m, če poznamo krivuljo padca krogla. Velikost skupine zadetkov je bila 11 mm. Odlična skupina zadetkov za doma ulito svinčenko in zopet izjemno tiho delovanje *XE149*.

Dodatna oprema

Med dodatno opremo za dušilce poka podjetje Stalon ponuja **neoprensko pokrivalo**, ki ščiti dušilec poka pred udarci in zmanjša vpliv toplote, **mast za navoje** dušilcev, ki ščiti navoj in poveča trenje na kovinskih površinah, **distančni obroč** za dušilce serije *X*; le-ta se ne dotika cevi, a nudi oporo pri večjih padcih in podobno. Stalon je eden

redkih proizvajalcev, ki nudi **odprti merek** za serijo *X*, ki ga namestimo na dušilec in v povezavi z zadnjim merkom daje namerilno sliko, če odstranimo strelni daljnogled (poškodba). Stalon nudi tudi **navojne adapterje** za ustja cevi.

Z namestitvijo navojnih adapterjev *M18 x 1* na dve različni orožji, ki imata različna navoja na ustju, lahko na obeh uporabljamo samo en dušilec poka. Primer: moj *Mauser M18*, kaliber *.308 Winchester*, ima tovarniški navoj *M15 x 1*, moj *Ruger Ranch*, kaliber *300 BLK*, pa ima navoj *1/2"-28*. Za oba so krogle istega premera: *.308"*. Z namestitvijo in pritrditvijo adapterjev *M18 x 1* bi lahko za obe risanici uporabljal le en dušilec poka z navojem *M18 x 1*. Z namestitvijo tretjega adapterja na *Tikko T3*, kaliber *.223 Remington*, ki ima navoj *M14 x 1*, pa bi isti dušilec poka namestil tudi nanjo. Zaradi manjšega kalibra bi bil

Foto: Gregor Hodnik

Za test uporabljeno strelivo, kalibra *.308 Winchester (L-D)*, 14,2 g, 9,7 g, 13 g.

izkoristek blaženja malenkost manjši, a še vedno zelo velik.

Večina dušilcev Stalon ne potrebuje vzdrževanja in nobenega posebnega postopka čiščenja, razen dušilca *Stalon RC* v kalibru *.22 LR* in *Stalon RM*, ki ju enostavno razstavimo in obrišemo ostanke smodniških plinov. Kar je treba vedeti, je, da pred dolgotrajnim shranjevanjem (konec lovske sezone) dušilec poka odstranimo s puške in ga postavimo pokonci. Tudi po streljanju ga snamemo in postavimo pokonci, da izhlapi vsa vlaga. Tako preprečimo učinek korozije in kopičenja vlage v orožju. O vzdrževanju dušilcev poka in drugih posebnosti bo članek v prihodnosti.

Gregor Hodnik

Viri:

<https://youtu.be/5IH4hHwLW0E>, Stalon VIKTOR Comparison, cal. *.22* vs VIKTOR in cal. *.223*

Generalna skupščina Evropske federacije za lov in naravovarstvo (FACE)

Dan pred odprtjem svetovne lovske razstave *Eno z naravo* je bila septembra v Budimpešti 58. generalna skupščina **Evropske federacije za lov in naravovarstvo** (European Federation for Hunting and Conservation – **FACE**) oziroma **Evropske lovske zveze**, kot jo po navadi imenujemo. Zasedanje je bilo hibridno (nekateri so se ga udeležili na daljavo), vendar je velika večina 37 članic poslala svoje delegacije. To je bilo prvo srečanje organov zveze »v živo« po več kot letu in vsi prisotni smo ga težko čakali. Kot po navadi je bil pred skupščino sestanek upravnega odbora, na katerem se med drugim pogovorimo tudi o vseh točkah dnevnega reda skupščine in pripravimo predloge sklepov. Letošnja skupščina je bila tudi volilna, tako da je bilo s pripravo nekaj dodatnega dela. Glavne teme poleg volitev so bile skupna kmetijska politika, upravljanje z velikimi zvermi in pticami, zavarovana območja in naravna pestrost ter orožje in strelivo, v zadnjih nekaj letih predvsem prepoved uporabe svinca.

Posebna pozornost kmetijski politiki

Vse raziskave in tudi druga dejstva nedvoumno kažejo, da je glavni krivec za naglo zmanjševanje naravne pestrosti in s tem tudi števila divjadi v kmetijski krajini prav kmetijska politika. Zato je bila tej temi namenjena posebna pozornost in sprejeta tudi skupna izjava članic FACE na to temo. Skupna kmetijska politika za sedanje obdobje omogoča več prilagodljivosti glede konkretnega oblikovanja kmetijsko-okoljskih shem nacionalnim odločevalcem. Zato ob koncu skupščine sprejeta izjava poziva nacionalne lovske zveze, naj stopijo v stik z resornimi ministrstvi in zagotovijo sprejem ukrepov, ki bodo najprej zaustavili zmanjševanje naravne pestrosti in nato prispevali k njenemu večanju. Pri tem nikakor ne gre samo za sesalce in ptice, izredno pomembne so tudi žuželke, vključno z oprasevalci, katerih število se prav tako drastično zmanjšuje. Celotno izjavo lahko najdete na povezavi: <https://www.face.eu/2021/09/national-farming-policies-must-deliver-for-biodiversity/>.

Foto: Pixabay

Vse raziskave in tudi druga dejstva nedvoumno kažejo, da je glavni krivec za naglo zmanjševanje naravne pestrosti in s tem tudi števila divjadi v kmetijski krajini prav kmetijska politika. Zato je bila tej temi namenjena posebna pozornost in sprejeta tudi skupna izjava članic FACE na to temo.

Upravljanje z velikimi zvermi v Evropi

Glede velikih zveri zbrani podatki kažejo, da so v večini držav, v katerih bivajo, njihove populacije stabilne ali pa v vzponu, kar bi moral biti razlog za zadovoljstvo. Kot vemo tudi iz naših izkušenj, pa temu ni tako, saj se je s pomembnim povečanjem številčnosti velikih zveri povečalo tudi nezadovoljstvo ljudi, ki živijo v njihovem življenjskem okolju ali na njegovem robu. K temu največ prispevajo konflikti in škoda, ki jo povzročajo največkrat na drobnici in živini, sistem povračila škode pa nikjer v Evropi ne zadovoljuje pričakovanih oškodovancev. Zato je stališče FACE, da moramo biti lovci vključeni v reševanje takih konfliktov, saj smo s svojim odnosom do njih pomembno prispevali k ugodnemu stanju njihovih populacij.

Na podlagi znanstvenih podatkov o številčnosti in trendih večanja posameznih populacij menimo, naj bi le-te iz Aneksa IV prenesli v Aneks V *Habitatne direktive*, kar bo omogočilo aktivno upravljanje s populacijami velikih zveri. Prav to pa je pogoj za dolgoročno sobivanje in s tem njihovo trajno prisotnost v naši naravi. To potrjuje tudi izjava kolega iz visoko razvite članice **Evropske unije** (EU), da se njihova populacija volkov najbolj zmanjša v letih, ko država ne odobri odstrela.

Sicer pa je FACE stalna članica **Platforme velikih zveri EU** (EU

bodo sodelovale Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Kosovo, Črna gora, Severna Makedonija, Srbija in Slovenija. Na slovenski strani bi si stalno članstvo v njej morala zagotoviti tudi **Lovska zveza Slovenije**.

Evropska komisija je sredi oktobra objavila nove *Smernice o strogem varovanju živalskih vrst v skupnem interesu EU po Habitatni direktivi* (Guidance Document on the Strict Protection of Animal Species of Community Interest under the Habitats Directive). Gre za pravno nezavezujoč usmerjevalni dokument, ki pojasnjuje razumevanje 12. in 16. člena *Habitatne direktive* Evropske komisije in zamenjuje doslej veljavnega, ki je bil objavljen leta 2007. Njegova priprava je trajala tri leta in poleg

Foto: Jonez Torman

Glede velikih zveri zbrani podatki kažejo, da so v večini držav, v katerih bivajo, njihove populacije stabilne ali pa v vzponu, kar bi moral biti razlog za zadovoljstvo. Kot vemo tudi iz naših izkušenj, pa temu ni tako, saj se je s pomembnim povečanjem številčnosti velikih zveri povečalo tudi nezadovoljstvo ljudi, ki živijo v njihovem življenjskem okolju ali na njegovem robu.

Large Carnivore Platform), kjer skupaj z drugimi pomembnimi deležniki išče rešitve za spremembe evropske zakonodaje, ki bi glede na trende njihovih populacij zagotovile njihovo dolgoročno preživetje. Med drugimi člani platforme naj omenim le **Evropsko združenje lastnikov zemlje** (European Landowners' Organization – **ELO**), **Svetovni fond za naravo** (Worldwide Fund for Nature – **WWF**) in največjo avtoriteto, ko gre za varstvo narave: **Mednarodno združenje za varstvo narave** (International Union for Conservation of Nature – **IUCN**).

V ustanavljanju je **Dinarska platforma velikih zveri** (Dinaric Large Carnivore platform), v kateri

pravnih praks iz prejšnjega obdobja (sodbe **Evropskega sodišča** glede velikih zveri) vsebuje tudi izkušnje in znanstvena dognanja iz zadnjih 15 let izvajanja direktive. V naslednjih mesecih ga bodo natančno proučili številni organi in nevladne organizacije tako na evropski kot nacionalnih ravneh članic. Prve analize kažejo, da ne vsebuje jasnih usmeritev za upravljanje populacij velikih zveri glede na bistveno povečanje njihovih populacij in konfliktov v njihovem življenjskem prostoru. Nekaj pripomb, ki jih je dal FACE v postopku priprave, je sicer bilo upoštevanih, vendar lahko na podlagi dosedanjih analiz sklepamo, da dokument kljub priznavanju večanja populacij velikih zveri ni

naklonjen derogacijam (dovoljena odstopanja od zahteve pod določenimi pogoji) za njihovo upravljanje. Prve natančnejše analize pravnih in naravovarstvenih strokovnjakov FACE bodo opravljene do konca novembra in takrat bodo pripravljena tudi stališča za komunikacijo nacionalnih lovskih zvez s pristojnimi ministrstvi, ki bodo Evropski komisiji podala svoja stališča.

Populacije ptic

Ne glede na to, da zaradi naše sedanje lovske zakonodaje področje upravljanja ptic za nas ni poseb-

se je takoj odločno odzval in skupaj z ELO ter še nekaterimi drugimi združenji uspel zaustaviti pobudo tako, da naj bi bilo tako »morda le« na enem odstotku ozemlja.

Na področju ohranjanja narave je FACE po objavi *Evropske strategije za naravno pestrost do leta 2030 (EU Biodiversity Strategy for 2030)* sprejel nov *Manifest za naravno pestrost (FACE Biodiversity Manifesto)*. Gre za prvo platformo, na kateri zbira podatke in dokaze, kaj in kako lovci v posameznih članicah naredimo za to področje. Z znanjem svojih strokovnjakov in strokovnjakov za to področje

pel spremeniti prvotno besedilo, ki bi sicer imelo resne posledice tudi za lovce. Žal pa kljub dobrim argumentom ni bilo takega uspeha pri spremembah zakonodaje glede uporabe svinca. Letos februarja je **Evropska agencija za kemikalije** (European Chemicals Agency – **ECHA**) objavila predlog za nadaljnje omejevanje uporabe svinca, tudi pri lovu in ribolovu, ki ga je pripravila na zahtevo Evropske komisije. Predlog vsebuje prepoved prodaje in uporabe svinčenih šiber za lov s petletnim prehodnim obdobjem ter prepoved prodaje in uporabe svinca v kroglah za puške z risanimi cevmi, pri čemer je predlagano prehodno obdobje krajše. Za naboje s centralnim vžigom v kalibrih, enakih ali večjih od 5,6 mm, predlaga 18 mesecev in pet let za kalibre, manjše od 5,6 mm, ne glede na vrsto vžiga.

Takoj je bilo jasno, da bi predlagana omejitev zelo pomembno vplivala na lov. Zato je FACE med lovci izvedel zelo široko anketo na to temo, katere rezultati so zaskrbljujoči. Iz več kot 18.000 prejetih odgovorov je bilo mogoče ugotoviti, da bo kar 25 odstotkov vseh, torej vsak četrty evropski lovec prenehal z lovom, od preostalih pa jih bo vsaj 30 odstotkov lovilo redkeje kot doslej. V predloženem dokumentu je ECH ocenila, da povprečni evropski lovec na leto za lov porabi 3000 evrov. Na podlagi tega zneska lahko izračunamo, da bi bil ob prenehanju ukvarjanja z lovom in zmanjšanju lovne aktivnosti izpad prihodka 5,7 milijarde evrov. Kar 34 odstotkov vseh pušk v posesti sedmih milijonov evropskih lovcev ni primernih za uporabo šiber iz materialov, ki bodo nadomestili svinec. Zato bi morali za zamenjavo oziroma nakup ustreznih pušk porabiti kar 14,5 milijarde evrov. Posebna težava so tudi izstrelki izredno priljubljenih in razširjenih kalibrov .22 z robnim vžigom, saj zanje še niso našli materiala, ki bi predvsem glede natančnosti vsaj približno nadomestil svinec. Pri tem pa sama ECH ocenjuje, da vsaj deset odstotkov pušk v omenjenih kalibrih ni primernih za uporabo izstrelkov iz drugih materialov, kar je po raziskavah iz ZDA in ocenah strokovnjakov zelo podcenjena številka. Če dodamo še dejstvo, da je kar 54 odstotkov vprašanih lovcev ocenilo, da za varen lov potrebujejo izobraževanje za uporabo nesvinčenih šiber, lahko ugotovimo, da bi sprejetje tega predloga pomenilo drastično spremembo tako v nacionalnih ekonomijah kot pri lovu.

Sicer pa sektor lovstva in športnega strelstva v EU zaposluje več kot 600.000 ljudi in ima letni pro-

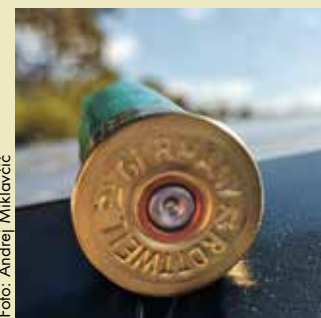

Foto: Andrej Miklavčič

Predlog Evropske agencije za kemikalije (ECHA) omejuje uporabo svinca tudi pri lovu in ribolovu. Takoj je bilo jasno, da bi predlagana omejitev zelo pomembno vplivala na lov. Zato je FACE med lovci izvedel zelo široko anketo na to temo, katere rezultati so zaskrbljujoči. Iz več kot 18.000 prejetih odgovorov je bilo mogoče ugotoviti, da bo kar 25 odstotkov vseh, torej vsak četrty evropski lovec prenehal z lovom, od preostalih pa jih bo vsaj 30 odstotkov lovilo redkeje kot doslej.

met več kot 40 milijard evrov. Poleg proizvajalcev orožja in streliva je v njem 14.000 distributerjev in deset milijonov lovcev ter športnih strelcev. Lahko pričakujemo, da bodo argumenti proti uvedbi tako hitrih sprememb dovolj tehtni, da bodo pomembno podaljšali prehodna obdobja.

Pregled poslovanja FACE

V zadnjem delu skupščine smo najprej potrdili pregled poslovanja za prejšnje leto in sprejeli finančni načrt za prihodnje, nato pa so sledile volitve predsednika in podpredsednikov. Kandidacijska komisija, ki je bila ustanovljena že spomladi, je do skupščine prejela le eno kandidaturo za predsednika, in sicer sedanjega predsednika **Torbjörna Larssona** s Švedske. Predsednik in predlagani podpredsedniki so bili soglasno izvoljeni za naslednje mandatno obdobje treh let. Tudi Slovenija ima nov mandat podpredsednika **Centralnega regiona**, v katerem so poleg nas še Švica, Avstrija, Češka, Slovaška in Madžarska.

Če sta bili v prejšnjem mandatu prvi dve leti namenjeni predvsem urejanju in normalizaciji odnosov ter poslovanja po razburkanem prehodnem mandatu, so v zadnjem, sicer volilnem letu stvari že potekale gladko, očitni so tudi uspehi v delu z bruseljskimi organi in nevladnimi organizacijami. To se je potrdilo tudi v mirnem poteku volilnega postopka in zato lahko z optimizmom gledamo v pravkar začeti mandat.

Srečko Žerjav

Z leve: generalni sekretar dr. David Scallan in novi-stari predsednik Torbjörn Larsson med vodenjem skupščine

no pomembno, velja zapisati, da FACE že od leta 2006 v svojem programu *Artemis* zbira podatke iz držav članic o letnih odstrelkih in stanju populacij ptic iz Aneksa III. Prav tako sodeluje pri *Sporazumu o zaščiti ptic na afriško-evropski migracijski poti (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbird – AEWA)*. **BirdLife International**, globalno združenje nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za ohranitev ptic in njihovih habitatov, ter IUCN sta pred nedavnim izdala *Evropski rdeči seznam ptic za leto 2021 (European Red List of Birds 2021)*, ki obravnava vseh 544 evropskih vrst ptic. Dobra novica je, da je približno 80 odstotkov ptic v kategoriji *manj zaskrbljujoče* (ang. least concern), pri tem pa 30 odstotkov populacij ptic kaže znake zmanjševanja številčnosti, med vodnimi je ta del kar 40-odstoten.

Zavarovana območja in naravna pestrost

V Bruslju je v začetku letošnjega leta veliko prahu dvignila zelo resna pobuda, da morajo vse članice EU 10 odstotkov svojega ozemlja trajno zavarovati z ustrežno nacionalno zakonodajo, in sicer na način, da na takih območjih ne izvajajo nobene ekstraktivne dejavnosti, to je jemanja iz narave, kot je na primer košnja trave, sekanje drevja in lov. FACE

v svojih članicah trenutno poteka več kot 470 projektov, ki jih članice izvajajo na področju ohranjanja in izboljšav naravnega okolja za ptice in sesalce. Kar 45 odstotkov omenjenih projektov poteka v kmetijski krajini, 25 odstotkov pa znotraj območja *Natura 2000*. Brez dvoma gre za izjemno delo lovcev, ki se na tak način dokumentira in ga bo FACE lahko zelo koristno porabila za lobiranje in pripravo pripomb na predloge novih zakonskih aktov na nivoju EU. Več o manifestu FACE za naravno pestrost lahko preberete na povezavi: <https://www.biodiversitymanifesto.com/>.

Svinec včeraj, danes, jutri ...

Ob pripravi veljavne *Evropske orožne direktive*, ki je bila sprejeta kot odziv na teroristični napad v Parizu novembra 2015, je FACE z dobro pripravljenimi stališči us-

Popravek

V Lovcu, 11/2021, je bil na strani 524 v članku mag. Janija Šalamona z naslovom *Ekipa LZS osvojila odlično ekipno 2. mesto na 22. Evropskem prvenstvu v oponašanju jelenjega rukanja na Madžarskem* objavljen napačen podatek o tretjevršeni državi. To ni bila *Belorusija*, kot je napačno navedeno, pač pa *Estonija*. Avtor se za neljubo napako opravičuje.

Uredništvo

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Od prvega registriranega primera pojava afriške prašičje kuge na nemških tleh, 10. septembra 2020, do 4. novembra 2021 so v zveznih deželah, ki mejijo na Poljsko, uspeli najti in potrditi 2588 primerov, od tega v zvezni deželi Brandenburg 1993 in v zvezni deželi Saška 595. V času od 1. oktobra do 4. novembra 2021 so potrdili 285 primerov.

(*Deutsche Jagd Zeitung – internet: www.djz.de*)

Nemčija: Štiri najpomembnejše države, ki upravljajo z večino populacij sajga antilop, so v okviru Konvencije o varstvu selitvenih vrst prostoživečih živali podpisale delovni sporazum o skupnem sodelovanju zaradi pomoči tej ogroženi vrsti antilop. Gre za štiriletni sporazum, ki so ga podpisale Rusija, Kazahstan, Mongolija in Uzbekistan z namenom varstva, vzpostavljanja novih populacij in trajnostne rabe populacij sajga antilop. Načrtovani ukrepi so v posameznih državah sicer različni, pač odvisno od trenutnega stanja in predvsem trenda številčnosti populacij omenjene vrste. Populacije sajga antilop se v Uzbekistanu še vedno zmanjšujejo, v Rusiji in Mongoliji se pri majhni številčnosti počasi večajo, medtem ko je v Kazahstanu stanje presenetljivo dobro. V Kazahstanu je bila leta 2003 številčnost sajga antilop ocenjena na vsega 20.000 živali. Tako majhna številčnost je bila predvsem posledica izjemno visokega in povsem nenadzorovanega odstrela zaradi pridobivanja mesa v letih po razpadu Sovjetske zveze in je vodila v praktično popolno uničenje nekdanjih velikih čred teh antilop. Leta 2003 so sprejeli številne varstvene ukrepe, ki so pripomogli k povečanju številčnosti, ki pa ga je leta 2015 ponovno zaustavila bakterijska okužba, ki je privedla do več kot 50 % zmanjšanja številčnosti populacij v tej državi. Leta 2015 se je številčnost zmanjšala na vsega 100.000 živali, vendar se je potem ponovno začela večati, tako da po uradnih podatkih za leto 2021 v Kazahstanu ponovno živi okoli 840.000 sajga antilop, ki živijo na ravninah centralne Azije. Sajga antilope imajo v ugodnih življenjskih razmerah (predvsem dovolj kakovostne hrane v sicer precej suhih habitatih, nadzor nad

Foto: Milha Kofel

krivolovom ...) razmeroma velik prirastek. Prej omenjeni sporazum štirih držav predvideva tudi trajnostno rabo populacij, torej tudi lovni turizem in trofejni lov, ki pa pri tej vrsti ni posebno zanimiv. Sajga antilope so lovili predvsem zaradi mesa in rogov, ki so jih uporabljali v tradicionalni kitajski medicini.

(*Jagen Weltweit – internet: www.jww.de*)

Namibija: Od razglasitve neodvisnosti te afriške države leta 1990 se je število slonov povečalo s 7000 na skoraj 24.000 živali. To je sporočil pristojni minister za okolje ob uradnem začetku desetletnega nacionalnega načrta za varstvo in upravljanje s sloni, ki določa usmeritve za upravljanje s to vrsto. Pred sprejetjem omenjenega načrta se je vlada o njegovi vsebini pogovarjala praktično z vsemi zainteresiranimi javnostmi, kot so kmetje, gojitvene skupnosti, nevladne organizacije ... Sloni se sedaj ponovno pojavljajo na območjih, od koder so v preteklosti že izginili.

(*Jagen Weltweit – internet: www.jww.de*)

Nemčija: Potem ko vse od leta 2008 v tej državi niso več zabeležili primera stekline, so pri pasjem mladiču v Bremnu diagnosticirali okužbo z virusom

stekline. Ko so raziskovali ozadje okužbe, so ugotovili, da so mladiča nezakonito pripeljali v Nemčijo iz jugovzhodne Evrope. Pristojne oblasti so takoj sklicale krizno ekipo zaradi preprečitve nadaljnega širjenja oziroma pojava omenjene bolezni, ki je smrtno nevarna tudi za ljudi.

(*Deutsche Jagd Zeitung, 11/2021*)

Nemčija: Raziskovalci naravoslovnega muzeja iz Görlitza so analizirali vsebino 8781 iztrebkov in 135 želodcev volkov, ki so jih so pridobili iz vse Nemčije med letoma 2001 in 2019. Ugotovili so, da je glavni vir prehrane volkov v državi srnjad (50,9 %), sledijo divji prašiči (20,3 %) in jelenjad (13,1 %), damjaki (5,9 %), muflo-ni predvsem zaradi zelo lokalne in malopovršinske razširjenosti samo 0,4 %, domače živali (1,6 %) ter preostalo (poljski zajci, bobri, nutrije ...) 7,8 %. Seveda so velike razlike med posameznimi območji, pa tudi med posameznimi tropi volkov, kar je povezano z dostopnostjo hrane in izkušnjami pri lovu. Vzorci izvirajo od 128 tropov volkov, 35 parov in desetih posameznih teritorialnih volkov, so pa zadnje številke prisotnosti volkov v Nemčiji bistveno večje. V Nemčiji volkovi živijo v 12 zveznih deželah od skupno 16.

(*Wild und Hund, 20/2021*)

Evropa: Po ocenah raziskovalcev univerze iz Lizbone (Portugalska) vsako leto v evropskem prometu pogine približno 29 milijonov sesalcev in 194 milijonov ptičev. V Evropi je sicer 50 % ozemlja od bližnje asfaltirane ceste ali železnice oddaljeno manj kot 1,5 km. Prometne povezave so najgostejše v Nemčiji, državah Beneluksa, Avstriji in na Češkem.

(*Wild und Hund, 20/2021*)

Češka republika: Češki raziskovalci so proučevali vedenje divjih prašičev v primeru, da so njihovi sovrstniki v nevarnosti. Ugotovili so, da člani tropa zavestno in ciljno pomagajo članu istega tropa v nevarnosti. Tako so dokumentirali primer, ko sta se v lovko ujela lanščak in ozimec, preostali člani tropa, vključno s svinjo vodnico, pa so ostali zunaj lovke, ograjene z mrežo. Ko je ena od svinj opazila, da sta dva člana tropa ujeta znotraj mreže, je opozorila preostale člane tropa, ki so vsi skupaj natančno obkrožili past in jo pregledali. Svinja je našla in tudi proučevala zapah oziroma mehanizem na vratih, s katerim so bila zaprta vrata lovke. S skupnimi močmi več divjih prašičev so potem uspeli odpreti vrata in osvoboditi ujeta prašiča.

(*Wild und Hund, 20/2021*)

Pripravi: mag. Janko Mehle

FRANC ČERNIGOJ

Proti burji se ne dá scat, proti vipavski sploh ne ...¹

Stane Žvanut – Berakov² z Lozic.³ Živahen in glasen Vipavec, zgovoren, v pravi družbi morebiti veseljak. V duhu gibčen. Kljub poznim letom še zmerom poln življenja.

Pavle Furlan – Majerjev⁴, tudi on z Lozic. Miren možakar, umirjen, kot oddaljen se zdi.

Stane in Pavle sta prijatelja od otroštva. Družijo ju skupna doživetja, lovska in tudi druga, kakor jih pač plete in spleta življenje. Od tistega dneva, ko sta šla na lov na Jlenka, gor na Nanosu, sta si še bolj blizu ...

... Gresta počasi, z nabitima puškama, spredaj Pavle, za njim Stane. Pavletu zdrsne, pade, s puško udari ob tla. Orožje se sproži in šibre zažvižgajo Stanetu mimo glave, da se sesede. Bleda se za čas samo gledata. Stane, še ves pretresen, vpraša: »Pavle, kaj bi storil, če bi me zadelo?« – »Ja, kaj! V grobljo bi te založil in šel domov!«

Sproščujoče sta se zasmejala in si stisnila roki ...

V času orkanske vipavske burje ...

Z Marjanom⁵ sva se odpravila na Lozice v začetku februarja,⁶ v času orkanske burje. Na odprtem svetu med Dolgo Poljano in Logom ter na Vipavskem polju, tja proti Podnanosu, so sunki burje avto stresali in ga potiskali k robu ceste. Tik pred Lozicami je čez cesto visel pretrgan telefonski kabel. Na dvorišču pred Berakovo hišo, v zavetju, je bilo za spoznanje bolje. Stane naju je že čakal in nama odpiral vrata: »Stopimo v hišo, da nas ne odnese!«

V svetlem in toplem prostoru je za mizo že sedel Pavle ...

Sedemo.

»Od kod ime domačije – Pri Berakovih?« najprej vprašam gospodarja Staneta, saj me zanimajo popotovanja besed skozi prostor in čas.

¹ Prirejeno po: Franc Černigoj: Po sledu za besedo; LZS 2015.

² Stane Žvanut letos praznuje devetdeset let življenja ...

³ Lozice – vas pod Nanosom, v skrajnem vzhodnem koncu Zgornje Vipavske doline. V tem pogovoru zaživijo tudi druge zgornjevipavske vasi in zaselki: Dolga Poljana, Log, Šembid (zdajšnji Podnanos), Otošče, Hrašče, Podgrič, Podbrje, Loka ...

⁴ Pavle Furlan z Lozic – umrl v letu 2020, v času prvega vala korone. »Niti pravega lovskega pogreba ne bo imel!« je bil njegov prijatelj Stane še bolj žalosten.

⁵ Z Marjanom – Marjan Paljk, lovec v LD Vrhe; Stanetov prijatelj.

⁶ Februar 2015.

»Morbèt je bila na mestu sedanje stare zidane hiše, ki še stoji zadaj, za to, v kateri smo zdaj, baraka. Kdo bi vedel! Šembiški župnik je menil, da hišno ime izhaja iz besede 'berač' ...

Na mizi je bil zadnji 'Lovec', ob njem še dva vezana letnika naše osrednje lovske revije iz tridesetih let prejšnjega stoletja; in star lovski rog za smodnik.

Stane je prinesel polič vipavca. »Litrska posoda se mi je razbila. Bom pa šel večkrat iskat,« se je kakor opravičeval.

Potlej je vzel v roke 'Lovca': »Sta prebrala tisto, kako je nastal lovec?«⁷

Pokazal je zgodbo v 'Lovskem oprtniku' in tudi sam sem se spomnil domiselne domišljije pripovedi, kako je Bog obdaril lovca: »Videl boš, česar drugi ne bodo videli. Slišal boš, česar drugi ne slišijo. Čutil boš, česar drugi ne čutijo. Iskal boš, kar ni bilo nikoli izgubljeno. Lovil boš, kar ni nikomur ušlo ...«

'Glej, glej,' sem pomislil, 'kako zna stari lovec poiskati prav tisto, kar čuti tudi sam ...'

Marjan je z zanimanjem začel listati po starih 'Lovcih', sam pa sem vzel v roke lovski rog za smodnik. Na njem je vrezano: 1877 A.N. Stane je na zanimiv predmet takoj navezal pripoved: »Pri Berakovih je bil že od nekdaj lovec pri hiši – tudi prejšnji gospodar Anton Nabergoj je bil lovec. Ta je dvajsetega leta vzel za svojega mojega očeta, Žvanutovega z Lozic. Tako je v hišo prišel priimek Žvanut.

Anton je bil hud lovec. Imel je puško prednjačo. Ta lovski rog sem našel v stari hiši. Tudi puška mora biti nekje skrita. Mogoče jo bom kdaj dobil. Ko bo hišo posula burja, morbèt ...«

Zankarji in ,pravi' lovci ...

»Poglejta, kaj tu piše!« je Marjan pokazal na fotografijo v starem 'Lovcu': »Voz, naložen s 563 uplenjenimi zajci! Medžimurje, 1938, krožni lov, 14 strelcev, na vsakega 7 gonjačev!«

»To pa ni več lov!« povzame Stane. »Pri nas ni bilo tako! Zajce smo lovili na zanke, to je res, a je bila lakota. S puškami jih pod Italijo nismo smeli, tudi če bi jih imeli. Če sta bila ulovljena dva, je bil že praznik! Tu pa petsto in toliko! Saj si človek ne more niti zamisliti!«

»Stane in Pavle, oba sta otroštvo preživela še pod Italijo – se Italijanov še spomnita?«

»Kaj se jih ne bi!« je z glasom poskočil

Stane, Pavle pa je v svoji mirnosti kakor oživel. »Dosti hudega so nam naredili ...,« je še rekel, bolj sam zase.

Stane pa je glasno pravil naprej: »Pred vojsko so hodili k nam tudi na lov, so imeli lov zakupljen. Tu, v vasi, pri Peliconu,⁸ so pod Italijo imeli gostilno. No, in šestintridesetega leta je pripeljal na Lozice poln avtobus italijanskih lovcev. Tudi pse so imeli s sabo. Spali so pri Peliconu in cel teden lovili tu okoli – jerebice, kotorne, zajce ... Takrat je bilo še dosti jerebic in kotorn! Lovski čuvaj, Tone Koritnik – Sortov, je več dni pred prihodom italijanskih lovcev obšel zajče stečine in pobiral zanke, da jih lovci ne bi dobili. Najhujše zankarje je poprosil, naj vsaj ta čas, ko bojo Italijani tu, ne nastavljajo. Bal se je za svojo službo. Seveda je vedel, kdo nastavlja zanke, kaj ne bi!

Italijanskim lovcom so poganjali naši fantje – s palicami so tolkli po drevesih in jim plašili divjad pred puške.

Večer pred odhodom so Italijani naredili v gostilni poslovilno pojedino – mize so bile polne pečene divjačine in vina! Čuvaju Tonetu pa so prinesli – poln krožnik zank! Med lovom so naleteli nanje na zajčjih stečinah in so z ubogim čuvajem naredili hec! No, ko se je smeh polegel, so mu dali prineset tudi pečenko, seveda ...«

⁸ Staremu Peliconu je umrla žena, ko je bil najmlajši otrok star kakih pet let. Vdovec se je še enkrat poročil s sestro znamenitega župnika in skladatelja Stanka Premrla, uglasitelja Prešernove Zdravljice, naše himne. Narodni heroj Janko Premrl – Vojko je bil njen nečak; partizanska učiteljica Radoslava, kasneje poročena s pisateljem Borisom Pahorjem, pa nečakinja. Njuno sestro Božo so ob koncu druge vojne zaklali četniki. Peliconov sin Ciril je bil Vojkov borec, najdlje živeči iz legendarnega Vojkovega voda. Knjigo o tej partizanski enoti je napisal Ivan Renko, Vojkov soborec, prav tako z Lozic.

Italijanski lovci so na Lozicah tudi še kasneje zadnje pogone imeli v Peliconovi gostilni. Ko so ob vipavcu postali bolj sproščeni, so jim domači trije mulci iz lovskih pasov skušali spelkat kakšen patron. Tudi najmlajšemu, tedaj 13-letnemu Rafaelu (Elkodu), je en bot uspelo. S plenom je šel k vrstniku Karlotu Novakovemu na Loko, kjer so imeli skrito staro flinto. In sta šla na jago, ki se je končala še prej, ko se je začela. Karlotu se je po nesreči puška sprožila, šibre pa so Elkodu odnesle del piščali. Ciril Pelicon ga je skorajda nesel čez Vrhé in Kras vse do Trsta, kjer so ga v bolnišnici na Katinari za silo pokrpali. Zaradi prisade je njegovo življenje nekaj dni viselo na nitki.

Ta huda izkušnja pa v njem ni zatrla lovske strasti in zeleni bratovščini je bil zvest do konca. Veljal je za dobrega šica, posebej na letečevno. Z njim v grob je odšlo tudi nekaj šiber, ki mu jih zdravniki niso uspeli izvlačiti in jih je nosil v nogi več kot 70 let. (Ta podatek posredoval Edo Pelicon, Rafaelov sin.)

⁷ Kako je nastal lovec; Lovec, 2015/2, str. 106.

Smeh je oživel tudi med nami, v topli sobi. Grel nas je ogenj v štedilniku, grele so nas duhovite lovske zgodbe, grelo nas je dobro vipavsko vino. Zunaj je tulila burja.

»Se spomniš,« se je Pavle napol obrnil k Stanetu, »tistega Italijana, ki je po vojski ostal v Senožečah in so ga postavili za lovskega čuvaja?«

»A tistega, ki te je zasačil v senožejskem lovišču! Ta si med vojsko ni mazal rok in je ostal pri nas.«

»Ja, tistega,« je rekel Pavle. »Smo jagali tam okoli Otošč, ob lovski meji, in mi je kazalo, da sem stopil tudi malo čez, na se-

je zaprisegel kot čuvaj brez puške, a ostala sva prijatelja.

Sem nastavljal gor v Rebrnicah. Gledat sem šel že kasno zvečer, skoraj ponoči. Snega je bilo ravno prav, noč jasna, mraz ko spaka. In zanke niso bile prazne ...

Zjutraj pride mimo Matija in sem mu povedal ...

»Ojoj,« je zajavdal, »zakaj si mi povedal, saj veš, da sem lovski čuvaj! Zdaj te bom moral prijaviti!«

Ni me prijavil, tudi če je svojo čuvajsko službo jemal zelo resno.

Kasneje, na pomlad, ko je bil lov na zajce

»Tule imate zajca, samo mene pustite! Jaz sem lovski čuvaj!« jih je poprosil.

A ni nič pomagalo, moral je z njimi k tajniku lovske družine Dorotu Pižentu v Šembid.

»Pustite ga,« je Doro rekel miličnikom, »to je naš lovski čuvaj!«

Miličniki so videli, da je Matija govoril resnico, in so ga vprašali: »A nam prodaste zajca?«

»Ne,« se je odrežal čuvaj, »tam gor sem vam ga ponujal zastonj, zdaj vam ga niti prodam ne!«

In ga je prinesel meni ...«

Proti vipavski burji se ne dá scat ...

Sunki burje so bili vse močnejši – kot v valovih se je tuleče zaganjala okoli vogalov.

»Moram malo ven,« rečem, »takoj bom nazaj!«

Stopim iz hiše, v hrbet mi udari močan sunek, da se opotečem. Primem se bližnje jablane in se trdno držim, obrnjen proč od burje.

V sebi se posmehujem: »Zdaj vem, kaj pomeni pregovor, da se proti vetru ne dá scat! Proti burji pa še manj! Še posebej ne proti vipavski ...«

Vrnem se v hišo. Prav takrat zmanjka luč. Burjo je v temi slišati še močneje.

»Nekje je utrvalo kabel,« reče Stane.

»Poiskal bom svečo.«

Marjan Stanetu posveti z mobilnim telefonom, da v omari poišče svečo in jo prižge. Prostor napolni topla medena svetloba. Vino v kozarcih je še bolj zlato in naše besede še bolj polne ...

Vojskin čas ...

»Stane,« rečem zgovornemu možu, »o vojski bi tudi kakšno rekli. Lozice, Otošče in Podgrič so Italijani hoteli zbrisat s tega sveta ...«

»Bil sem še otrok, a se dobro spomnim ...,« je po premolku začel Stane drugačno pripoved. »Loziški *appuntamento* je imel mene za svojega kurirčka. Po vino me je pošiljal h kmetom. Rejen možak je bil, velik trebuh je imel.

Po tistem znanem Vojkotovem napadu na italijanski kamion gor v Nanosu⁹ je pozno popoldne tu okoli začelo pokat. Proti Lozicam in Podgriču so v strelcih lezli zamaskirani italijanski vojaki: posebna kazenska enota, od drugod so jih poklicali. Ljudem so prepovedali hoditi iz hiš, ponoči se ni smelo prižigati luči – *copri fuoco* so rekli temu. Še tisti večer so zagorele hiše – na Lozicah Peliconova, Malnarjeva, Metna – iz te je bil doma Ivan Renko, ki je napisal knjigo o Vojkotu in njegovem vodu; pótle Jeromnova,

⁹ Partizanski napad na tovornjak na Nanosu, 21. julij 1942. Napad sam in krvavo divjanje Italijanov po njem sta opisana v že omenjeni knjigi Ivana Renka *Vojkov vod*.

Foto: Franc Černigoj

Prijatelja Pavle in Stane. Stane drži srnjačo trofejo in lovski rog z napisom 1877 A N. Fotografija je nastala v letu 2015.

nožejsko stran. In – a me ni lovski čuvaj, ta strela od Italijana, zasačil, na stojišču!

»Pokazi puska!« mi je ostro rekel. »Pri jo!« Slovensko se še zmerom ni naučil. »Je noter, patron, je!« je zadovoljno ugotovil. »Kak se pises?«

»A jaz?« sem se delal nevednega. »Lojze tainta, iz Šembida.«

»Pokazi orožni list!«

»Ga nimam s sabo ...«

»Ahá!« reče čuvaj s poudarkom in si s strogim obrazom povedano zapiše.

Seveda mu nisem povedal svojega imena! Dal sem mu podatke starejšega invalida, ki brez bergel še na nogah ni mogel stat. Ko so miličniki prišli k njemu, da ga bojo zaslišali, so takoj vedeli, koliko je ura ...«

»Sta že dolgo lovca?« vprašam razživel možakarja.

»Jaz uradno od štirinšestdesetega leta, lovim pa že zmalega,« se posmeje Stane, Pavle pa doda: »Jaz pa že od oseminpetdesetega ...«

»Uradno, ja,« je nadaljeval Stane. »Brat moje mame je bil hud hud zankar. Z njim sem že majhen nastavljal. Ko je pihala burja in nosila sneg v zamete, ko se zajci najbolj radi ulovijo, je prinesel plen, prej ko so drugi vstali.

In z Matijo Troštom iz Hrašč, ki je bil tudi strasten raubšic, sva si bila dobra. Kasneje

že zaprt, je dobil ulovljenega zajca v zanki. To ga je razjezilo. »Tako pa ne,« se je jezil, »zdaj ni čas za lov!«

In se je skril v breg nad stečino, odločen, da zankarja počaka. A bil je še februar in mraz mu je lezel v kosti. Bilo je že pozno popoldne, zankarja od nikoder. Matija je obupal in prišel do mene, da se malo pogreje.

»Zakaj pa nisi zajca prinesel s sabo?« sem ga vprašal, ko mi je povedal kako in kaj. »Bi ga spekla!«

»Grev pa zdaj ponj,« je bil Matija takoj za to. A zajca v zanki ni bilo več: prav tisti čas ga je zankar odnesel ...«

Med živo Stanetovo pripovedjo smo kot nevede praznili kozarce, tako da je gospodar moral že v drugo natočit rumeno vipavsko sonce, ki nas je gredo sredi mrzle zime.

»Še eno bom povedal o Matiju,« je nadaljeval Stane svojo glasno pripoved. »Kot lovski čuvaj si je kdaj puško in lovskega psa sposodil od prijatelja lovca. In se je zgodilo, da je gor nad rebrniško cesto ranil zajca. Pes je stekel za njim in ga zagrabil tik ob cesti, in to prav takrat, ko so se mimo pripeljali miličniki. Ustavijo in Matijo povprašajo po dokumentih za puško, ki jih seveda ni imel.

»Z nami boste moral!« so bili strogi miličniki.

Žerjavkina, tudi Poštarjeva, četudi iz te ni bil nobeden pri partizanih. Na Otoščah je zagorela Francinova domačija. Gorelo je tudi v Podgriču ...

Drugi dan pride k meni *appuntamento* in me pošlje po vino.

‘Ne smem,’ sem mu rekel, ‘*coprifuoco* je, ne bojo me pustili!’

‘Povej, da te jaz pošiljam,’ mi je rekel. Dvakrat so me ustavili, prej ko sem prišel v hišo, kjer so imeli vino.

‘V Podgriču je bilo hudo,’ mi je povedala gospodinja, ‘tudi meravčli in pobili da so jih.’

Kasneje se je zvedelo, da so vse ljudi iz vasi segnali vkup in izbrali dva Matildna, Fricetovega, sedemdesetletnega Mihcovega, Pirčkovega Matijo in še šestnajstletnega fanta, ki je pri Fricetovih služil. ‘Pustite me, jaz nisem od tu,’ je prosil, a ni nič pomagalo. Vseh šest so zaprli v Gregorjevo šupo, jih celo noč mučili in proti jutru ubili. Oče Ožlebov jih je na vozu, z volmi, peljal na žegen. Ko so jih razkladali, vse zmrcvarjene, so jim še trzali živci ...

Svojce tistih, ki so bili v partizanih, so odgnali najprej v Podbrje, v karabinjersko vojašnico, od tam pa v Krmin, kjer so bili zaprti do razpada Italije.¹⁰ Peliconovega očeta – sin Ciril je bil z Vojkotom, so gnali bosega v Šentvid ...»

»Kosili smo tisti dan na Nanosu, nad Šembiško bajto,« je kot z odmevom Stanetovo pripoved dopolnil Pavle. »Dvakrat so se Italijani na kamionu peljali mimo nas – prvo so šli gor, proti Abramcu – italijanski posadki so peljali hrano, potlej so se čez čas vračali. Med vožnjo so peli – še slutili niso, da se peljejo v smrt ...»

»Šofer je ušel, vsi drugi so bili ubiti. Tudi dva oficirja, ki sta sedela ob šoferju, v kabini,« je Stane povezal Pavletovo nit s svojo.

»Zadelo je tudi Toneta Nabergoja – Mehačevega. Srečko je bilo njegovo partizansko ime. Padlemu italijanskemu oficirju se je sprožila pištola in krogla je nesrečnega Srečkota zadela prav v srce ...»

»Niso ga mogli nest s sabo, bila je sila – pod njimi, v Barnici, so bili italijanski vojaki; nad njimi, vrh Gore, so bili prav tako vojaki. Kaj narest, da ga ne bi prepoznali in se maščevali nad njegovimi domačimi? In so ga ustrelili v glavo. A so Italijani vseeno zvedeli, kdo je ...»

»Srečkotovo sestro Francko in šestnajstletnega brata Franca so pripeljali gor. Z ogorki cigaret so ju spékali, da sta potrdila, da je ubiti njun brat. Še njih dva so teli ustreliti, a je prav takrat prišel dol z Nanosa višji oficir in je ukazal: ‘Non sparare!’«

Stane je navezal: »Kapitano Gheza je bil tisti oficir, učitelj po poklicu. Po vojski sta si z rešenim Srečkotovim bratom Francem dopisovala. Nagovarjal ga je, da bi prišel dol, k njemu, v Italijo. Ni imel svojih otrok ... Po

Devetdesetletnik Stane, leto 2021. V ozadju cerkev na Lozicah, ob kateri je njegov dom.

vojski je še enkrat prišel na Lozice, na obisk. Imel je čisto vest, nič ni imel nad sabo.«

»Franca so Italijani pobrali v posebne polvojaške enote – *battaglioni speciali*¹¹, četudi mu je bilo komaj šestnajst let. Vrnil se je kot partizan, s prekomorsko brigado, in je kasneje postal pilot. Sestra Francka pa je preživela nemško taborišče. Prijeli so jo, ko so skupaj s sestro Marijo in Pavlo Renkovo – Metno v Gorici kupovale blago za slovensko zastavo. Vse tri so odpeljali v Auschwitz.«

Težko je leglo na nas ...

Tako sta se Stane in Pavle dopolnjevala in pletla strašno pripoved. Težko je leglo na nas, na besede se je usedal molk.

»Bo treba it,« rečem Marjanu, ko začutim, da je bilo zadosti in še čez. »Burja je vse bolj močna in hči te je že dvakrat klicala, da jim je vzelo luč.«

»Se bojo že znašli. Kaj pa včasih, ko elektrike sploh ni bilo!« je Marjan tel obrnit misli v luč, ki je prav tisti čas spet posvetila.

»Saj je res že kasno,« je še pótle rekel, »zdaj vaju lahko pustiva sama, ko je luč prišla nazaj.«

In sva se odpeljala čez razhodna polja med Podnanosom in Ajdovščino, mimo Vipave, ‘kjer ima burja mlade’. Kot bi se vozila po razburkanem oceanu, se mi je zdelo, ko je z Gore dol valovilo in zavijalo okoli naju ...

Ko sva čez mesec ali dva prišla spet naokoli ...

Ko sva čez mesec ali dva z Marjanom prišla spet naokoli, sva zvedela, da je prav tisti večer

¹¹ Battaglioni speciali – posebni delavski bataljoni, v katere so Italijani vključili primorske fante, da bi jim preprečili odhod v partizane; veliko se jih je po razpadu fašistične Italije vrnilo s partizanskimi prekomorskimi brigadami.

še posebej močen sunek burje podrl kamin na stari Berakovi hiši. Pod njegovo težo se je streha vdrla, zlomil se je tram in vse skupaj je padlo na prašiča v hlevu. Poškodovanega so morali zaklati.

»Včasih burja prinese tudi kaj dobrega,« je zgodbo s prašičem obešenjaško zaokrožil Stane, »meni je prinesla kolino ...«

Skrbite puške prednjače pa v podrti hiši Stane ni dobil ...

Pripis:

V tem besedilu naletimo na nekatere značilnosti pogovornega jezika in narečja. Kratki nedoločniki, recimo, so v pripovedih puščeni namerno (*Te bom moral prijaviti namesto prijavit!*); narečno daljšanje besed, predvsem moških imen, ki se končajo na -o, s -t- (*Dorota, Srečkota, Vojkota* – knjižno: *Dora, Srečka, Vojka*) ...

Narečne, italijanske in druge manj znane besede ter besedne zveze:

appuntamento – desetnik karabinjerjev ali finančarjev, it.

bot (en bot) – enkrat
imet nad sabo (nič ni imel nad sabo) – zagrešiti kaj (ni nič zagrešil)

letečevna – letavna (fazani, jerebice, kitorne ...) *meravčit* – mučiti, mrcvariti
morbèt – morebiti, mogoče
narest (*Kaj narest?*) – narediti, storiti (*Kaj narediti?*)

patron – naboj
pótle – potem, nato
raubšic – divji lovec
sparare (*Non sparare!*) – streljati (*Ne streljati!*), it.

spelkat – izmakniti
šic – dober strelec s puško
zajávdát (je zajávdal) – zajamrati (je zajamral)
žegen – pokopališče

¹⁰ Razpad Italije – razpad fašistične Italije 9. septembra 1943.

ANDREJ RANT

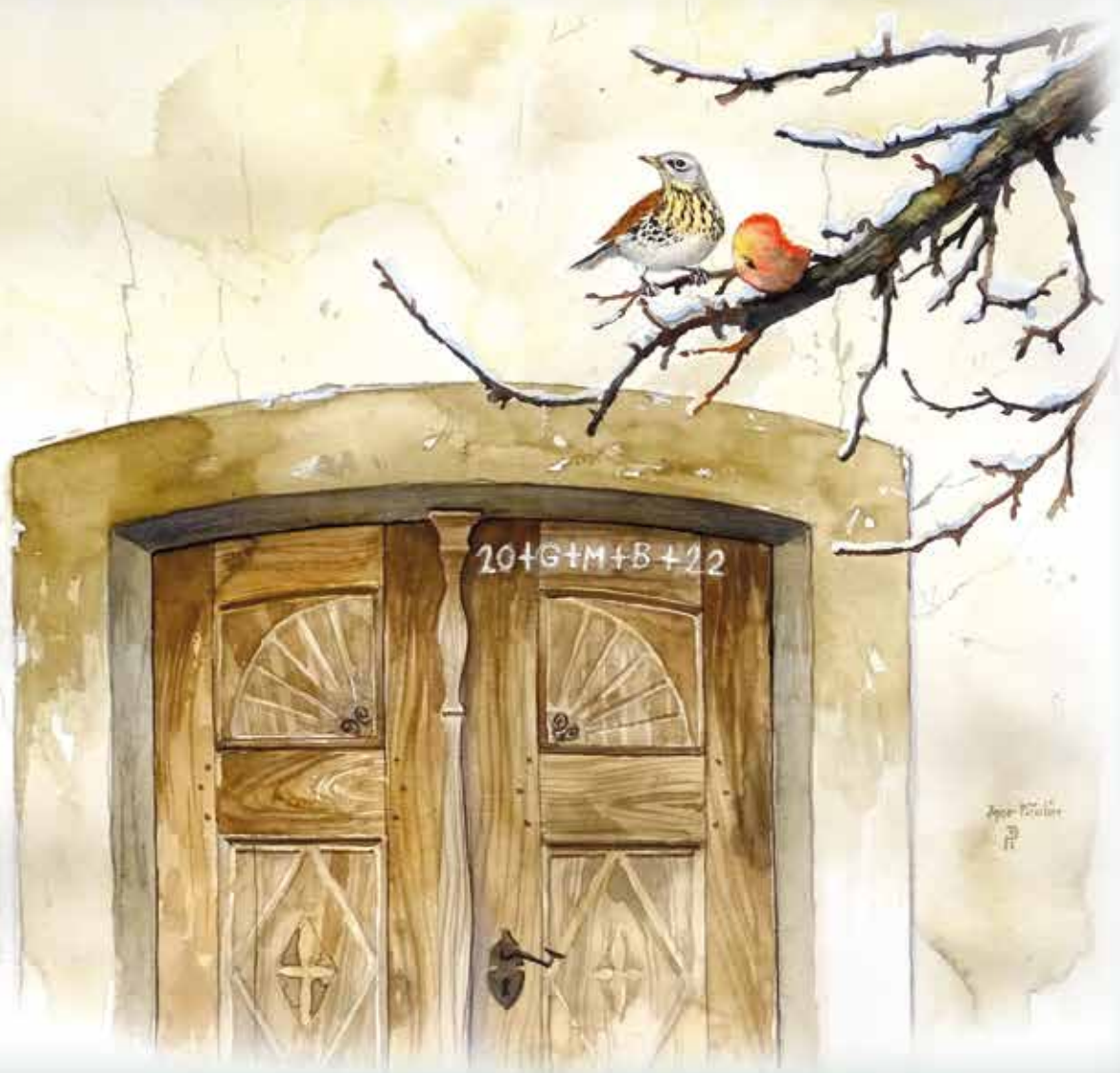
Koledniki.

Prišli so trije kralji,
koledniki naokrog,
v bleščeči zlati halji,
za njimi trop otrok.

Zagodli so, pa peli
božične pesmice,
nam srečo zaželeli
in polne kaščice ...

Smo dali jim dva vinarja,
dva pisana goldinarja,
za njimi trop otrok
odšel je praznih rok.

Bodo kašče polne,
bo sreče za umret?
Ob letu bom povedal,
ko vrnejo se spet.

47. Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov v Medvodah

Po enoletnem premoru, ki ga je zakrivila epidemija covid-19, so 16. oktobra 2021 na 47. Srečanju lovskih pevskih zborov in rogistov v Medvodah ponovno zadoneli številni lovski rogovi in spet se je slišalo ubrano zborovsko petje.

lovsko kulturo še naprej približevati širši javnosti.«

Nastopajoče in obiskovalce sta pozdravila tudi župan Občine Medvode Nejc Smole in predsednik Lovske zveze Slovenije (LZS) mag. Lado Bradač, ki je povedal: »Strah pred druženjem se je zarezal tudi v naše lovske kosti. To ni prav. Prav je, da se družimo, zapojemo in se povese- lino, seveda ob izpolnjenem pogoju PCT. Hvala, da se danes lahko

Na prazniku lovske kulture v Medvodah je nastopilo 27 lovskih pevskih zborov in skupin lovskih rogistov.

Praznik lovske kulture, na katerem je nastopilo 27 zborov in skupin rogistov, se je začel z uvodnimi fanfarami **Domžalskih rogistov**. Predstavniki organizatorja dogodka, predsednik Kulturnega društva Simon Jenko, Lovski pevski zbor Medvode, **Janez Šubic**, je v dobrodošlici zaželel, »da bi imeli moč, voljo in dovolj podpore

družimo in z veseljem bom pri- slušnil vašemu petju in igranju.«

Po 25 letih je Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov ponovno potekalo v Medvodah. Program rogistov je bil v celoti posvečen spominu na **Jožeta Grleca**, skladatelja in glasbenega strokovnjaka na področju lovskih rogov; zaigrali so skladbe *Skupaj*

Udeležence srečanja v Medvodah je nagovoril predsednik LZS mag. Lado Bradač.

Ob tej priložnosti je LZS podelila (zlato) plaketo za lovsko kulturo I. stopnje Andreju Militarovu, ki je med lovci dobro znan po svojih slikah.

lovci, Koračnica lovcev, Pozdrav rogistov, Koračnica, Veselo na lov, Mi smo lovci in Konec lova. V skupnem pevske nastopu so se zbori predstavili z *Zdravljico* ter

pesmimi *Medvoška*, *Lovčeva lju-bezen*, *Od Urške*, *Triglav*, *Lovska* in *Mi smo lovci*.

Program so popestrili **Metod Ferbar**, ki je predstavil *Romanje*

Vse foto: Majda Klobasa

na Šmarno goro – pridigo, ki jo je za svojega strica **Jakoba**, ki je služboval na Šmarni gori, napisal sam **France Prešeren**; **Zvone Nagode**, ki je interpretiral duhovnika, pisatelja, pesnika, domoljuba in gornika **Jakoba Aljaža** ter **Kulturno-umetniško društvo Jarem** s skečem *Rana ura*, ki je nastal po črtici pisatelja in slikarja **Ivana Malavašiča**.

Člani **Lovske družine (LD) Medvode** in **LD Šmarna gora** so predstavili lovski ropot, oponašalec jelenjega rukanja **Simon Ferlinc** pa tekmovalne discipline z letošnjega evropskega prvenstva. Na dogodku so predstavili tudi dela slikarja **Andreja Militarova**, rezbarja **Franca Barbiča** in strojilca **kož Marjana Petrača**. Ob tej priložnosti je LZS podelila

Prapor prireditve je prevzela Zveza lovskih druženj Prekmurje, ki bo prihodnje leto v Prekmurju organizirala 48. Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov.

Militarovu in posthumno tudi Barbiču (zlat) plaketo za lovsko kulturo I. stopnje. Barbičevo odlikovanje je ob minuti tišine prevzel njegov sin. **Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi LZS** je podelila tudi red za lovsko zaslugę III. stopnje **Lovskemu pevskemu zboru Medvode**.

Ob zaključni besedi predsednika Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostmi LZS mag. **Janija Šalamona** so organizatorji prapor prireditve predali **Zvezi lovskih druženj Prekmurje**, ki bo prihodnje leto v Prekmurju organizirala 48. Srečanje lovskih pevskih zborov in rogistov ter praznovala že stoto obletnico ustanovitve **Prekmurskega lovskega društva**.

Urša Kmetec

Lovci, igrjimo se

Igra spremlja človeka že od pradednine. Različne igre različno vplivajo na razvoj človeka. Mlajši obožujejo igre sestavljanja in skladanja različnih barvnih vzorcev, pri čemer izpilijo spretnosti fine motorike in utrjujejo spomin. Gibalne igre s svojimi izzivi omogočajo boljše gibljivost. Vse zaradi zdravega duha v zdravem telesu. Kako pa kaj lovci?

Lovske dejavnosti spodbujajo gibalno in umsko aktivnost in če dodamo še naravno okolje, je lovstvo ena od najboljših oblik preživljanja prostega časa. Se pa v zdajšnjem svetu pogosto znajdemo v ogromnem razkoraku med umirjenostjo in spokojnostjo gozdov ter hitrostjo mestnega vrveža. Tudi na vasi dnevi vse bolj drvi in v tem drvečem svetu odrasčajo naši najmlajši. Ker so obdani z vsemi mogočimi svetlobnimi in zvočnimi močnimi dražljaji, je pot skupnega preživljanja časa pogosto zelo zapletena.

V **Komisiji Mladi in lovstvo**, ki deluje pod okriljem **Lovske zveze Slovenije**, se omenjene težave zelo zavedamo in iščemo različne rešitve. Pogosto so aktivnosti v naravi dovolj močni dražljaji, da se otroci dobro počutijo in nimajo časa za dolgočasje. Kaj pa takrat, ko razmere ne omogočajo zunanjih dejavnosti? V komisiji smo za take primere pripravili tri gradiva. Upamo, da vam bodo všeč, še bolj pa si želimo dober sprejem pri najmlajših.

Karte Črni Peter

Karte *Črni Peter* so primerna igra za deževne dni in daljše večere. Ker so enostavne in majhne,

Črni Peter

se izkažejo tako v lovski sobi kot lovskem bivaku. Čeprav so videti povsem enostavne, vsebujejo številne poučne elemente. Podobe so naslikane umetno in spodbujajo razmišljanje o vrstah živali, razlikovanju spola in njihovi prehrani. Taka večplastnost povzdigne uporabno vrednost kart.

Karte so na voljo že nekaj časa in so se zelo dobro uveljavile, povpraševanje je bilo veliko in potreben je bil ponatis. Upamo, da bomo naredili še katerega.

Spomin

Najmlajši otroci imajo radi igre s podobami. Karte kot take so zanimive zaradi podob, potek igre pa jim pogosto povzroča težave, saj terja določena predznanja in predvidevanja. V tej luči smo na komisiji izdali igro *Spomin*. Tudi ta igra z izjemnimi podobami odpira večplastnost igre. Podobe in osnovna oblika sledita kartam *Črni Peter*, kar omogoča

živali in njenem prehranjevanju ter življenjskem okolju.

Igra *Spomin* ima še eno veliko prednost: zelo primerna je za medgeneracijsko povezovanje. Med igranjem utrujemo spomin, kar je dobrodošlo za najmlajše in starejše. Ko nas bodo otroci premagali v igri *Spomin*, dobimo jasen znak, da se moramo igrati malce več, da si naš spomin »povrne kondicijo«.

Ravnovesje v naravi

Pred leti se je rodila ideja o razvoju večplastne namizne igre, ki bi omogočila spoznavanje naravnih povezav in osnov ekologije. Zunanji avtor je pripravil igro, ki smo jo v Komisiji Mladi in lovstvo

Spomin

tudi povezovanje obeh iger. Same ploščice so nekoliko manjše od kart, kvadratne oblike, in tako na mizi zavzamejo nekaj manj prostora. Med igranjem se lahko mimogrede pogovorimo o vrsti

malce dodelali ter jo v upodobitve predali slikarju in oblikovalcu **Igorju Pičulinu**. Poiskali smo ustrezno založbo in tako je letos ugledala luč sveta; poimenovali smo jo *Ravnovesje v naravi*.

Ravnovesje v naravi

Igre Črni Peter in Spomin sta dokaj enostavni, omogočata pa nadgradnjo v razlago poučnih vsebin. Igra *Ravnovesje v naravi* sledi trendom razvoja namiznih iger. Nivo igranja je mogoče spremeniti: najmlajši igrajo osnovni nivo, starejši pa si lahko določene pogoje zelo spremenijo in naredijo igro miselno ter taktično bistveno zahtevnejšo. Tako igra ponuja lahkotno preživetje deževnega večera ali pa večji izziv za deževne dni.

Igra lahko služi tudi kot didaktičen pripomoček. Pri tem je v prvi vrsti pomembno lovčevno znanje.

Kako gre lovcu v igri, v tem pogledu niti ni pomembno. Pomembno je, da zna razložiti določene povezave med našimi ukrepi, odzivom okolja in odzivom živali.

Še nekaj podrobnosti o igri Ravnovesje v naravi ... V naravi so rastline in živali med seboj zelo povezane. Rastline omogočajo hrano rastlinojedom, živali pa rastlinam omogočajo prenos semen na dolge razdalje. Tu so še plenilci, ki lahko plenijo druge živali. Na vse pa delujejo vplivi nežive narave (temperatura, padavine ...) in *človekovi* vplivi. Preplet odnosov med različnimi

rastlinami in živalmi lahko spoznamo v igri *Ravnovesje v naravi*. Igralci se lahko poučijo tudi o pomenu ohranjenosti narave, ker nekatere živali ne morejo preživeti v okolju, ki ga človek spreminja, saj se človeka bojijo. Druge živali se na človeka navadijo in prilago-

tem nove omejitve (na primer v afriškem okolju bi bilo lažje najti več vrst pravih plenilcev).

Z igro *Ravnovesje v naravi* želimo zapolniti vrzel gradiva za mlade. Ob plakatih, zgibankah, knjižicah in kartah smo zdaj dodali še namizno igro, ki je sicer

Komplet

dijo. Pokazatelj ohranjene narave so ravno plenilci, ki so krona prehranskega spleta. V igri so to šakal, medved, ris in volk. Z znanjem o rastlinah in živalih, srečo pri kocki in pravilno izbiro poti mora igralec zbrati vse pogoje za obstoj svojega izbranega plenilca.

Sama igra temelji na štirih plenilcih, čeprav vemo, da si vsi štirje glede plenilstva niso enakovredni. Je pa za preživetje vseh štirih zelo pomembno okolje, ki jih obdaja. V igro je nemogoče prenesti povsem realne povezave. Ker želimo z igro spodbuditi tudi poznavanje domačega okolja, nastanejo ob

malce večja in je ne nosimo v žepu, je pa lično oblikovana in ravno pravšnja za na igralno polico lovske sobe ali lovske kočice. Pa tudi za kam drugam.

Gregor Češarek

Vse tri družabne igre so na voljo na Lovski zvezi Slovenije. Igre Spomin in Črni Peter staneta vsaka po en evro, igra *Ravnovesje v naravi* pa 30 evrov (vse vključno z DDV). Pišete lahko na lzs@lovska-zveza.si ali pokličete na (01) 241-09-10.

Novi lovci na Gorenjskem

Na Gorenjskem smo tako kot vsako leto tudi v letu 2021 – kljub ukrepom za zaježitev nalezljive bolezni covid-19 – uspeli izpeljati tečaj in preizkus znanja za lovske pripravnike lovskih družen, članic naše **Zveze lovskih družen (ZLD) Gorenjske**.

Predavanja in preverjanje znanja posameznih predmetov in tudi zaključnega izpita smo izpeljali v živo, sicer terminsko nekoliko pozneje kot po navadi. Zaradi upoštevanja veljavnih ukrepov se lahko pohvalimo, da v času poteka tečaja nismo imeli niti enega primera okužbe z novim koronavirusom.

Generacija letošnjih gorenjskih lovcev je bila kar številna, saj je tečaj obiskovalo 35 lovskih pripravnikov, ki so že imeli opravljen praktični del lovskega izpita, vsak v svojem okolju oziroma lovski družini. S predavanji smo začeli 5. marca 2021 in tečaj

Novi lovci ZLD Gorenjske (2. julij 2021)

uspešno končali z ustnim zaključnim izpitom 26. junija, čeprav smo v aprilu skladno z navodili pristojnih mirovali dva tedna. Stališče naše območne lovske zveze je, da je tečaj v živo pri

pridobivanju znanja teoretičnega dela lovskega izpita za nove lovce zelo pomemben in koristen, kar nenazadnje pritrjujejo tudi strokovnjaki rednega šolskega izobraževanja. Predavanj, ki jih

predavatelji neposredno posredujejo slušateljem, namreč ne more nadomestiti noben medij na daljavo. Mladi lovci s celotne Gorenjske se med izobraževanjem tudi spoznajo med seboj, si izme-

njujejo mnenja in izkušnje ter se spoprijateljijo, kar je pomembno za našo lovsko organizacijo.

Naj omenimo nekaj podatkov, ki potrjujejo prej omenjeno prepričanje. Na vseh letošnjih predavanjih skupaj je bila prisotnost vseh kandidatov 95,16 % oziroma pri večini 100 % in nikjer manj kot 85 %. Lovski izpit je opravilo 34 kandidatov, od tega trije z odlično

oceno, 22 z oceno prav dobro in deset z oceno dobro. Skupna povprečna ocena celotne generacije, vključujoč vse predmete, znaša 3,30.

Novi lovci so *Zaprisego slovenskega lovca* slavnostno izrekli in podpisali 2. julija pri lovski koči Sava, tako rekoč sredi lovišča in prečudovite narave. Ob tej priložnosti smo jim podelili potrdila o

opravljenem lovskem izpitu in lovske izkaznice. Besede, ki so jim jih v nagovoru namenili predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, predsednik ZLD Gorenjske **Peter Belhar** in predsednica Komisije za izobraževanje, lovsko kulturo, priznanja in odlikovanja pri ZLD Gorenjske **Katja Bevk**, jim bodo prav gotovo ostale še dolgo v spominu.

Slavnostni dogodek smo zaključili s krajšim prijetnim druženjem in obujanjem spominov, ki se jih je med izobraževanjem nabralo precej. Nikoli ni prepozno in odveč, zato vam, novi gorenjski lovci, še enkrat čestitam in vam želim čim več prijetnih trenutkov v lovišču ter dober pogled pri lovu.

Drago Goričan

Osmi Memorial Braneta Kurnika

Ponovno smo obudili spomin na velikega lovca in prijatelja **Branka Kurnika**, ki je umrl na lovu v lovišču **Lovske družine (LD) Podvelka**.

V soboto, 21. avgusta 2021, je bil že osmi *Memorial Braneta Kurnika*. Tokratni gostitelji memoriala so bili strelci **Lovske zveze (LZ) Maribor**, ki so se zbrali na strelišču LD Podvelka.

Pred desetletjem so na pobudo Braneta Kurnika, nekdanjega predsednika LZ Maribor, strelci treh območnih zvez – **Savinjsko-Kozjanske zveze lovskih družin (ZLD) Celje**, **Koroške LZ** in **LZ Maribor** – ustanovili tradicionalno strelsko tekmovanje *Troboj koroških in štajerskih strelcev – veteranov*. Tekmovanje so organizirali vsako leto na drugem kraju in na drugem lovskem strelišču ter območju druge območne zveze.

Do Kurnikove prerane smrti decembra 2012 je omenjeno strelsko tekmovanje potekalo izključno kot strelsko srečanje strelcev veteranov sosednjih območnih lovskih zvez. Po njegovi smrti so se strelski referenti in

Vsi sodelujoči na memorialu z Urško Kurnik

Zmagovalna ekipa Memoriala Braneta Kurnika z Urško Kurnik, soprogo preminulega Braneta Kurnika.

predsedniki vseh treh območnih lovskih zvez soglasno odločili, da strelsko druženje preimenujejo

jo v *Memorial Braneta Kurnika*. Dogovorili so se tudi za nekoliko spremenjena pravila tekmovanja ter na tak način omogočili

udeležbo tudi članom in superveteranom.

Letos se je tekmovanja udeležilo 36 lovskih strelcev v članski, veteranski in superveteranski kategoriji. Pred začetkom tekmovanja so strelce nagovorili **Slavko Prah**, starešina LD Podvelka, **Urška Kurnik**, soproga preminulega Braneta Kurnika, **Marjan Gselman**, predsednik LZ Maribor, in **Marijan Krevh**, vodja tekmovanja.

Vsi govorniki so strelcem zaželeli veliko strelskih uspehov, predvsem pa tekmovanje v športnem duhu. Po uspešnem tekmovanju sta Prah in Gselman najuspešnejši ekipam in posameznikom izročila lepe pokale, zmagovalni ekipi pa prehodni strelski pokal Braneta Kurnika. Strelci so se pomerili v streljanju na glinaste golobe in v streljanju z malokalibrsko puško. Po uradnem delu je sledila zakuska, ki je potekala v veselem vzdušju in kovanju načrtov za naslednji memorial v organizaciji Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje.

*Marjan Gselman,
Lovska zveza Maribor*

Rezultati ekipno – prehodni pokal Braneta Kurnika (skupaj):

Lovska zveza Maribor (1460 točk)

Koroška lovsko zveza (1443 točk)

Savinjsko-Kozjanska zveza lovskih družin Celje (1427 točk)

Rezultati v kombinaciji – posamično (superveterani):

Miran Freitag, Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje (190 točk)

Anton Hudernik, LZ Maribor (185 točk)

Tomaž Hain, Koroška LZ (181 točk)

Rezultati v kombinaciji – posamično (veterani):

Slavko Prah, LZ Maribor (194 točk)

Dušan Zupan, Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje (193 točk)

Dušan Urankar, Savinjsko-Kozjanska ZLD Celje (186 točk)

Rezultati v kombinaciji – posamično (člani):

Uroš Hriberšek, LZ Maribor (380 točk)

Miha Travnar, Koroška LZ (374 točk)

Nejc Garmut, LZ Maribor (371 točk)

Srečanje štajerskih in koroških zamejskih lovcev v Dobravi je bilo odpovedano

Lovska zveza (LZ) Maribor je zaradi novonastalih neugodnih epidemioloških razmer odpovedala tradicionalno jesensko srečanje s člani **Kluba prijateljev lova (KPL)** iz Celovca, ki je bilo načrtovano za 6. november 2021 v Dobravi v Slovenskih goricah. LZ Maribor že 57 let tvorno sodeluje z zamejskim lovskim klubom na avstrijskem Koroškem in tako krepi stike in vezi med matičnim narodom in manjšino onstran Karavank. Vsako leto okoli Martinovega organizirajo srečanje s skupnim lovom na malo divjad.

Lani je bila za gostiteljico srečanja izbrana **Lovska družina**

Foto: Arhiv LZ Maribor

Z leve: dva predsednika, Marjan Gselman (LZ Maribor) in Janez Kaiser (KPL Celovec), na proslavi ob stoletnici LZ Maribor (7. oktober 2021)

(LD) **Dobrava** v Slovenskih goricah, ki takšno sodelovanje podpira in je že leta 1989 prvič gostila

zamejske koroške lovce. Častno pokroviteljstvo nad srečanjem je prevzel **David Klobasa**, župan

Občine Sv. Trojica v Slovenskih goricah, ki je ob tej priložnosti posebej javno izpostavil pomen tovrstnega sodelovanja med slovenskimi in zamejskimi lovci. Predsednik LZ Maribor **Marjan Gselman** je ob odpovedi srečanja poudaril, da niso želeli nobenega tveganja in da bodo lov 2021 tako kot tudi lov 2020 (prav tako odpovedan zaradi epidemije) organizirali tedaj, ko bo srečanje lahko sproščeno in brez kakršnihkoli omejitev.

Gostiteljica srečanja ostaja LD Dobrava, s čimer se je strinjal tudi predsednik KPL Celovec **Janez Kaiser**, ki je prav tako izpostavil odgovornost vodstva za zdravje članov in izrekel skupno pričakovanje, da se bodo po epidemiji vmile razmere za normalno sodelovanje.

Marjan Toš

LD Jezersko prejela posebno odlikovanje

Polijsko veteransko društvo (PVD) **Sever za Gorenjsko** je na rednem občnem zboru, ki je bil 9. oktobra 2021 v prostorih **Mestne občine Kranj**, slavnostno podelilo priznanja **Združenja Sever (Zveze društev Sever)**. Med prejemniki priznanj so med drugimi odlikovanje – bronasti znak (št. 652) – podelili tudi **Lovski družini (LD) Jezersko** »za prispevek k pomembnim uspehom delovanja Združenja Sever«.

Na slovesnosti sta odlikovanja in priznanja podelila predsednik **Zveze policijskih veteranskih združenj Sever** dr. **Tomaž Čas** in predsednik PVD Sever za Gorenjsko **Ivan Hočevar**. Podelila sta tri bronaste, dva srebrna, dva zlata znaka in en znak praporščaka. LD Jezersko je imela status zunanjega prejemnika bronastega znaka. Priznanje za LD Jezersko je po pooblastilu LD Jezersko sprejel mag. **France Ekar**, dolgoletni član in častni član LD Jezersko.

Podelitev je potekala na visoki ravni s kulturnim programom in v sproščenem veteranskem vzdušju. To je bila tudi priložnost, da so udeleženci v pogovorih obudili mnoge spominske dogodke iz časa slovenskega osamosvajanja in tudi iz časa tridesetletnega obdobja samostojne države Slovenije.

Ob tej slovesnosti je bila tudi predstavitev zbornika *Vojni ujetniki na Gorenjskem – 1991 av-*

Foto: Damijan Renko

Podelitev bronastega znaka predstavniku LD Jezersko

torja **Damjana Renka**, ki je tudi podpredsednik PVD Sever za Gorenjsko. V aktualni in odlični ediciji je opisano delovanje zbirnih središč (centrov) za **Teritorialno obrambo** in centra za vojne ujetnike takratne **Jugoslovanske ljudske armade** na Gorenjskem. V zborniku so opisane in omenjene tudi zadolžitve in aktivnosti lovcev z gorenjskega območja, ki so v letu 1991 delovali v enotah

Milice, Teritorialne obrambe in Civilne zaštite.

LD Jezersko ima v svojem članstvu tudi šest članov, ki jim je bil priznan državni status vojnega veterana iz obdobja slovenskega osamosvajanja. Bronasti znak, ki ga je prejela LD Jezersko, vsekakor pomeni potrditev, da je območna lovska organizacija poleg varstva lovišča in naravnega prostora vseskozi dobro delova-

la tudi v javnem interesu in pri varstvu javnega dobrega. Vrata LD Jezersko so bila in so vedno s prijaznostjo odprta za vse vojne veterane. Podeljeno priznanje je LD Jezersko v čast in potrditev, da so bili njihovi domoljubni in narodnozavedni prispevki iskreni, njihovo delo in sodelovanje pa upoštevana ter zato tudi častno nagrajena.

France Ekar

Narislal: Milan Samar

Naš dolgoletni član **Silvijo Ružič** se je rodil v kmečki družini 19. septembra 1941 v vasi Pliskovica na Krasu. V letu 2021 je praznoval visoki življenjski jubilej, 80-letnico.

Osnovno šolo je obiskoval v Pliskovici. Leta 1956 se je vpisal na vaješko mizarstvo šolo v Sežani, ki jo je uspešno končal leta 1959. Šolanje je nadaljeval ob delu in v začetku šestdesetih let končal srednjo lesno šolo v Novi Gorici, pozneje še Visoko ekonomsko komercialno šolo v Mariboru. Izpopolnjeval se je in pridobil znanje na raznih tečajih. Prvo zaposlitev je dobil leta 1959 v tovarni Krasprema Dutovlje. Njegova sposobnost, delavnost in volja so ga peljale k novim izzivom, tako da je kmalu sprejel delo komercialista in ga opravljal do upokojitve. Silvijo je kot mlad fantič rad zahajal v gozd in tam opazoval divjad in lepote narave, saj so mu kraški gozdovi, travniki in polja nudili najlepše dogodivščine in sprostitve. Vse to ga je čustveno povezovalo z dogajanjem v naravi, kar je bilo vzrok, da je že daljnjega leta 1986 vstopil v vrste zelene bratovščine in postal član Lovske družine (LD) Kras Dutovlje.

Zaradi svoje umirjenosti, razsodnosti, tovarištva in pravega odnosa do lovstva ter divjadi si je med člani lovske družine pridobil zaupanje, da je v lovski družini kmalu začel opravljati zahtevne in odgovorne funkcije. V LD Kras Dutovlje je kar 23

let opravljal najodgovornejše naloge. Posebno vestno je vodil posle gospodarja (1988–1994 in 1999–2013). Z veliko mero odgovornosti je opravljal tudi naloge člana upravnega odbora (1998–2013). Poleg navedenih nalog je bil revirni vodja in lovovodja, še vedno pa je preglednik divjačine in mentor pripravniku. Pri gradnji lovskega doma je bil na splošno zelo aktiven, zato je v začetku devetdesetih let poskrbel za izgradnjo hladilnice s pripadajočimi prostori in drugimi pomožnimi objekti.

Silvijo je za svoje uspešno, nesebično in požrtvovalno delo v lovstvu prejel znak Lovske zveze Slovenije za lovske zasluge in red III. stopnje; predvsem za uspešno uresničevanje nalog varstva divjadi in naravovarstvene dejavnosti lovske organizacije.

Dandanes je Silvijo spoštovan starejši lovec, čigar nasvete lovci LD Kras Dutovlje radi poslušamo in sprejemamo. Vemo, da mu lovstvo še vedno veliko pomeni, pozorno spremlja in vedno modro komentira aktualna dogajanja v slovenskem lovstvu. Najbolj uživa pri lovu na divje prašiče in na družabnih jesenskih brakadah. Člani LD Kras Dutovlje smo ponosni, da imamo v svojih vrstah lovskega tovariša, kakršen je Silvijo. Zato se mu ob njegovem 80-letnem jubileju iskreno zahvaljujemo za njegovo dosedanje delo.

Dragi Silvijo, želimo ti še veliko zdravja in lovskega udejstvovanja, kraški gozdovi pa naj ti še mnogo let nudijo radosti, ki jih ceniš kot pravi lovec!

LD Kras Dutovlje – Z. D.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

90 let

Miroslav Fras, LD Medvode
Branko Gostinčar, LD Vransko
Anton Markovič, LD Velka
Milan Novak, LD Selca
Janez Partlič,
LD Malečnik - Košaki
Ivan Janko Razpet, LD Tolmin
Franc Urankar, LD Lukovica
Bruno Vrh, LD Trnovo

85 let

Franc Fužir, LD Mozirje
Vincenc Groznik,
LD Šmartno pri Litiji
Peter Mramor, LD Rakek
Alojz Noč, LD Jesenice
Ivan Ožbolt, LD Osilnica
Janez Pešl, LD Pernica
Branko Radošević, LD Mlinše
Rudolf Rudolf, LD Porezen
Ivan Strnad, LD Ruše
Kristijan Valtl, LD Muta
Miljan Zidanič, LD Globoko

80 let

Anton Černe, LD Rakek
Franc Fatur, LD Pivka
Franc Gostič, LD Šmarna gora
Sergej Jakomin, LD Rižana
Štefan Kohek, LD Vinski Vrhovi
Janko Kristan, LD Gabrovka
Izidor Marušič, LD Tabor Zagorje
Ivan Mikek, LD Gornji Grad
Anton Oblak, LD Zabukovje
Jožef Rogina, LD Orlica
Ivan Sever, LD Ormož
Lucjan Starc, LD Marezige
Jožef Škoflek, LD Dobrna
Friderik Štruc, LD Remšnik
Janez Volf, LD Lendava
Alojz Vrščaj, LD Bučka

75 let

Jože Abrahamsberg, LD Grahovo
Janko Belopavlovič, LD Suhor
Janez Boncelj, LD Dobrča
Martin Cokan,
LD Kajuh Šmartno v Rožni dolini
Silva Gornjak, LD Trnovski gozd
Silvester Gregorič,
LD Pobrežje - Miklavž
Alojz Gubenšek, LD Braslovče
Ivan Hibler, LD Gornja Radgona
Alojziji Hitij, LD Taborska Jama
Franc Jevnikar, LD Dobrič
Janez Jus, LD Žetale
Franc Končan, LD Brezovica
Slavko Kovačič, LD Žilce
Martin Krebs, LD Gornji Grad
Branko Krese, LD Mala gora
Bogdan Krivec, LD Trnovski gozd
Silvo Krštinc, LD Suhor
Željko Marinič, LD Dobrovo
Vincenc Mešiček, LD Log
Šentvid pri Grobelnem
Danijel Mohorič, LD Jelenk
Borut Mokrovič, LD Dobova

Vasilij Novak, LD Stol - Žirovnica
Franc Praznik, LD Jamnica
Marija Rakuša, LD Šmarje
Marijan Retko,
LD Taborska jama
Franc Rode, LD Laze
Dušan Rosenfeld, LD Polskava
Vojko Skočir, LD Kobarid
Anton Slapničar,
LD Veliki Gaber
Edo Srebernjak,
LD Šmartno pri Litiji
Janez Suhadolnik, LD Begunje
Ivan Šnofl, LD Voličina
Stanislav Trebižan, LD Hubelj
Janko Viher,
LD Zeleni vrh Vuzenica
Vincenc Vrbnjak,
LD Mala Nedelja
Kostja Zupanc, LD Žalec
Marijan Žvirč,
LD Zeleni vrh Vuzenica

70 let

Ivan Brlek, LD Cirkulane
Evgen Bubnič, LD Žabnik Obrov
Pavel Ferencek, LD Dobrovnik
Branko Ferlin,
LD Bojansko - Štore
Štefka Hribar, LD Sodražica
Ivan Jurak, LD Novo mesto
Igor Juretič, LD Gorica
Martin Kladnik, LD Hrastnik
Vinko Kljun,
LD Slavnica - Materija
Franc Kosanc, LD Dobrova
Franc Krivec,
LD Sveti Jurij - Jurovski Dol
Štefan Kustec, LD Velika Polana
Boris Leskovic, LD Brezovica
Jože Matekovič, LD Metlika
Tomislav Merzelj, LD Litija
Janez Mikuž, LD Hotedršica
Gregor Mlejnik, LD Škofja Loka
Gašper Murkovič, LD Črna jama
Franc Oražem, LD Ribnica
Zdravko Pačnik, LD Jamnica
Kristijan Peruš, LD Muta
Miroslav Pesl,
LD Jelovica - Ribno
Branko Preskar, LD Pišece
Marijan Puhič, LD Kungota
Ludvik Pušnik, LD Trbovlje
Miha Rauter,
LD Motnik - Špitalič
Branko Rižnik, LD Dravograd
Ferdinand Rojko,
LD Pesnica - Jarenina
Vojko Rutar, LD Sabotin
Silvester Semič, LD Vojkovo
Renato Srebrnič, LD Gorica
Miran Šepec, LD Bukovca
Alojz Šinkovec, LD Krško
Jože Šumak, LD Dolina
Jožef Trunk, LD Podgorje
Štefan Virjent, LD Kamnik
Andrej Vrčon, LD Trnovski gozd
Franc Vrhovec, LD Laze
Anton Žibert, LD Podkum

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak

Sedmi Tabor mladih v Savinjsko-Kozjanski ZLD Celje

Po enoletnem premoru smo letos ponovno od 19. do 21. avgusta ob sodelovanju članov Lovske družine (LD) Rečica pri Laškem organizirali tabor mladih, ki je bil tokrat že sedmi. Letošnjega Tabora mladih v

predstavitvi lovstva kot dejavnosti, zgodovini lova, lovskega orožja, šeg in navad ter uporabi lovskega roga. Popoldanski čas pa je bil namenjen predstavitvi lova s sokoli. Otroci so se seznanili, s katerimi vrstami ujed je pri nas dovoljeno loviti. Sam lov s sokoli sta predstavila člana Sokolarske zveze Slovenije **Vilma Alina Šoba** in **Herbert Goriup**, ki sta povedala, da je v Sloveniji dovo-

Udeleženci tabora

Savinjsko-Kozjanski Zvezi lovskih družin (ZLD) Celje se je udeležilo 21 otrok iz različnih krajev celjske regije, ki so bili tako kot prejšnja leta nastanjeni v planinskem domu na Šmohorju.

Po jutranjem prihodu k planinskemu domu na Šmohorju in namestitvi je sledil zajtrk. Takoj po njem nam je predstavnik Lovske zveze Slovenije **Tilen Hvala** predstavil projekt ponovne naselitve risa v Sloveniji. Zanimivi predstavitvi so poleg otrok prisostvovali tudi nekateri člani LD Rečica pri Laškem. Po uvodnem predavanju je bil dopoldan prvega dne namenjen

ljeno loviti le z doma izvaljenimi in vzgojenimi ujedami. Ob koncu sklopa predavanj prvega dne smo otrokom predstavili še divjad, ki živi na območju Slovenije, ter vrste in načine lova. Zvečer je bil z lovci izhod v lovišče in otroci so z visokih prež opazovali odhod divjadi na pašo.

Drugi dan je bil namenjen spoznavanju lovskih tehničnih objektov in njihove uporabe. Udeleženci tabora so se razdelili v dve skupini: prva je s pomočjo lovcev naredila lovsko stezo do nove preže, ki so jo člani postavili že spomladi, druga pa je založila dve krmišči za mu-

Založeno krmišče

Foto: Boštjan Šmerc

Revirni gozdar **Rok Golob** je predstavil namen lovskih objektov.

flone, s katerimi upravlja LD Rečica pri Laškem. Po kosilu jih je revirni gozdar **Rok Golob** peljal še v gozd, kjer jih je seznanil z drevesnimi vrstami na območju Šmohorja in tamkajšnjim gozdnim ekosistemom. Po popoldanskem počitku in prostih aktivnostih je v spremstvu lovcev sledil še večerni izhod v lovišče.

Zadnji dan je bil namenjen lovski kinologiji in streljanju z malokalibrsko puško na tarčo srnjaka. Po zajtrku smo se odpravili do lovskega doma LD Rečica pri Laškem, kjer so nas že čakali vodniki lovskih psov. Predsednik Lovsko-kinološkega društva Celje **Janez Šumak** jim je predstavil vrste lovskih psov in njihovo delo. Nato so vodniki s svojimi štirinožci predstavili še vaje iz poslušnosti in ubogljivosti. Na koncu je bil na vrsti prikaz dela lovskega psa na umetni krvni sledi. Po zaključku kinološkega dela lovskega tabora je bilo tekmovanje v streljanju z malokalibrsko puško na tarčo srnjaka, ki so ga otroci vzeli zelo resno, saj so bili za prva tri mesta pripravljeni pokali. Zato so že od četrтка, ko se je tabor začel, nestrpno čakali soboto. Tudi njihovi pogovori so potekali v smeri, koliko je kdo že prej doma treniral z zračno puško.

Po končanem streljanju smo se vrnili k planinskemu domu, kjer so jih že čakali starši, in sledil je zaključek tabora. Vse prisotne je najprej pozdravil podpredsednik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje **Vinko Blažinčič**. Nato jih je v imenu LD Rečica pri Laškem pozdravil starešina **Gregor Horjak**, ki je vse udeležence tabora pohvalil za disciplino in še posebno njihove strelske sposobnosti. Strokovni tajnik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje **Zdravko**

Mastnak, ki je bil ves čas z otroki in skrbel, da je bilo vse tako, kot mora biti, se jim je zahvalil za poslušnost in disciplino. Na koncu so vsi dobili spominsko priznanje za udeležbo na taboru. Najboljši trije v streljanju so prejeli pokal za prvo, drugo in tretje mesto. Prvo mesto je dosegel **Maks Jager**, drugo **Lukas Ancelj** in tretje **Neja Podlesnik**. Sledilo je skupno kosilo s starši in slovo z obljubo, da se bomo naslednje leto v avgustu zopet srečali na osmem taboru.

Da smo tudi letos lahko uspešno izvedli tabor, se moramo zahvaliti vsem predavateljem in predvsem prizadevnim članom LD Rečica pri Laškem, ki so otroke oba večera varno peljali na visoke preže, od koder so lahko opazovali divjad.

Zdravko Mastnak,
strokovni tajnik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje

Narisa: Vital Šuligoj

BELKA (*Lagopus mutus*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Kakšne barve je belka pozimi?

- a) Popolnoma bele.
- b) Večinoma bele, črne barve so le stranska repna peresa.

Kakšne barve je belka poleti?

- a) V celoti temno sive do temno rjave barve.
- b) Temno sive do temno rjave barve, bele ostanejo le noge, trebuh in perutnice.

Ali je med samcem in samico velika podobnost?

- a) Da, očitna razlika je samo v okolici oči.
- b) Ne, samec in samica sta popolnoma različna.

Ali samec pomaga samici pri vzreji in vodenju mladičev?

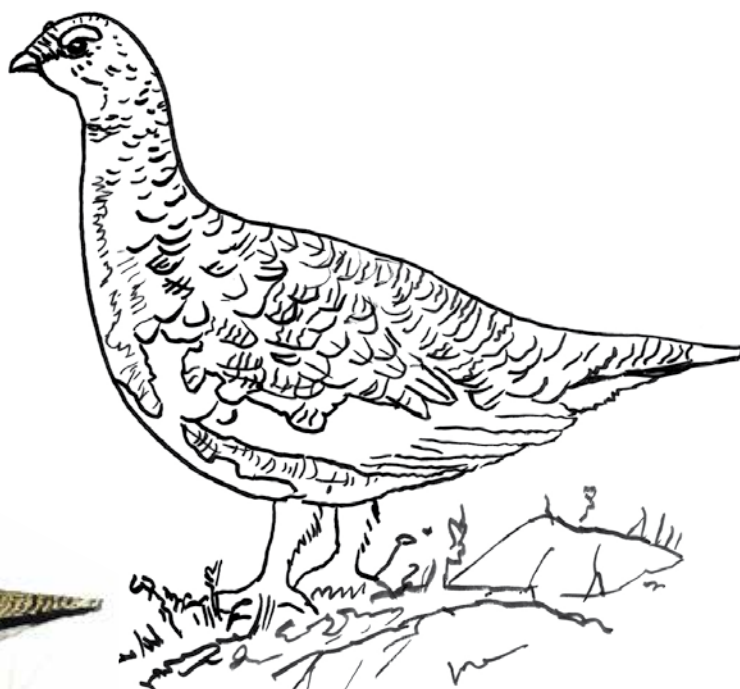
- a) Da, samec živi s samico na določenem območju.
- b) Ne, samec se z mladiči ne ukvarja.

Jeseni se družinske skupnosti – kite združijo v večje kite, ki lahko štejejo več deset živali.

- a) Res je.
- b) Ni res.

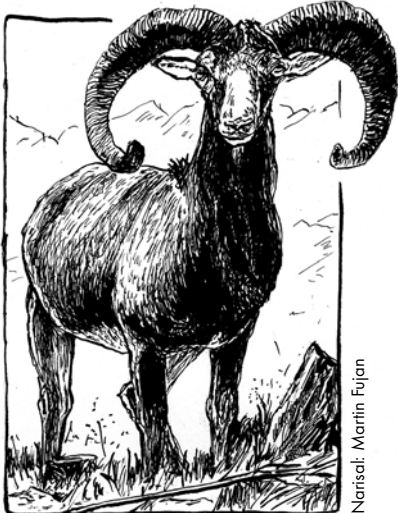
Pravilni odgovori: b, b, a, a, a

SPOZNAJ ME.

POBARVAJ ME.

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

Narisal: Martin Fujan

GIBANJE, NPR. ODBITE ŽOGE	PRIPRAVA NA VRHU DIMNIKA	OSNOVNO NACELO, VODILO	VELIKO SITO ZA ZRNJE	DELO ZA STATVAMI	TOGOST, NEGIBNOST	PTICA UJEDA	ZAČRTANA POT
DOVZETNOST ZA IDEJE	5						
VODJA FIRME							
KOMUNALNA DELAVKA							
VOJAK, IZURJEN ZA DIVERZIJE		1					
IGRALKA MACGRAW				SRBSKO Ž. IME		4	
				POD			
KRAJ IN GRAD NAD KOLPO						PREBIVALEC KRAJA STOPNIK	POSEBNA BOŽJA MILOST
PODOLGOVAT KROZNIK					NEMŠKA TURISTIČNA AGENCIJA OVITEK		

Črke z oštevilčenih polj prenesite na spodnje številke. Tu boste prebrali končno rešitev križanke.

123456

POGOSTITEV OB KRSTU, BOTRIJNA	GOVORNIK	BASKOVSKI PESNIK IN FILOZOF (MIGUEL DE)	NAŠ LETALEC (IVAN); IZ ČRK TREŠNER	AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC (RICHARD)	VENEZIJA KRAJ NA MADŽARSKEM	MESTO V S. ITALIJ, PROMETNO KRIŽIŠČE
SRBSKO MESTO OB Z. MORAVI						VLADAJOČA DRUŽBENA MOČ
APARAT ZA SLIKANJE TELES		6			NAŠA UMET. SKUPINA	MESTO VTEKANJA VODE
					CELJSKI KNEZ	MRZLOTA
DEL NAŠE PRESTOLNICE (2 BESEDI)					2	
REDEK HRAST NA KALIFORNIJSKIH OTOKIH						"VEČNO MESTO"
						ENOTA ZA DELO
BASKOVSKO MESTO V ŠPANJJI				LOJZE DOLINAR	SESTAVIL JOZE PETELIN	KRAJ PRI SPITALU
						SOLMIZAC. ZLOG
IME MEHISKE PEVKE CONDE					ZVIŠANA NOTA F	3
SOZVOČJE TONOV					URADNI SPIS	
						AMERIŠKO M. IME (IZ ČRK RINA)
						STARO BELGUSKO MESTO

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična ugananka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s številami od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 . V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

				3		8	6	5
	6	3						
7	9				5	3		
8				7			5	9
		2	3		9	7		
4	7			2				3
		7	1				3	
						6	7	
3	1			6				

Rešitev križanke:

L N E G L K V D R O K V
 N V I R S I E T E N I N
 E Q N E D V R N U I
 V I R V T E L E N E W O I
 M N V J U B U J U V R V L S
 R P O H O N E G L N E R
 K O L A C V A E S U S K
 V J S O V E A
 Z S O T V A O
 T E L S O K
 V T E L I T V
 S O D N V W O K
 V K R V L E W S
 R O L K E R I D
 L S O L R P D O

Tinko Lepšina, kmet in lovec (ali obrnjeno)

Martin Lepšina oziroma **Tinko**, kot ga kličemo, se je rodil 18. septembra 1931 in je v letu 2021 praznoval 90 let! Verjetno se boste bralci vprašali, zakaj tak zapis v naslovu? Zato, ker človek ne ve, kaj mu je v življenju pomembnejše.

Kot mladenič je začel obdelova-

ti za tiste čase kar veliko kmetijo. Konji so mu bili glavni pomočniki na njivah in travnikih in z njimi je preživel veliko dni v letu. Zgodnja jutra pa so bila namenjena za lov, saj so takrat konji še počivali, čez dan pa so čakale njive, travniki in vinogradi.

Ker je bil njegov oče že pred drugo svetovno vojno član nekaj lovskih družb, nazadnje tudi zakupnik lovišča takratne **Občine Globoko**, je Tinko že leta 1949 vstopil v lovske vrste, leta 1955 pa

Delovna ekipa po postavitvi nove preže

Foto: Dušan Lepšina

Martin Lepšina - Tinko je z zadovoljstvom prevzel novo prežo.

so ga izvolili za starešino **Lovske družine (LD) Globoko**, torej pri rosnih 24 letih. Z zdravimi pogledi na prihodnost je v prelomnih časih po drugi svetovni vojni znal presekati miselnost nekaterih predvojnih lovcev o lastnini divjadi in načinu dela v novem društvu, zato mu je bila funkcija zaupana

vse do leta 1993, torej za nekatere skoraj celotno delovno dobo, od takrat pa je častni starešina lovske družine. Bil je tudi član raznih komisij pri **Zvezi lovskih družin (ZLD) Posavja**, saj je sodeloval pri začetkih organiziranega lovskega strelstva, pri gospodarski komisiji in še kje.

Foto: Dušan Lepšina

Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge ter redoma za lovske zasluge III. in II. stopnje. Ob slovesnosti za njegovo 70-letnico, leta 2001, je prejel še red za lovske zasluge I. stopnje. Ob 70-letnici ZLD Posavja, leta 2017, je prejel plaketo zveze. Je tudi ponosen lastnik jubilejnega znaka za 70 let članstva v lovski organizaciji. Kot vodnik kar nekaj lovskih psov je dobil tudi kinološko priznanje.

Kdo bi lahko preštel, kolikokrat je njegova domačija sprejela ne le člane naše LD Globoko, temveč tudi naše goste in prijatelje? Tam so bile prve strelske tekme na umetne golobe in potekale so vse družabne dejavnosti članov lovske družine vse do leta 1971, ko smo del dejavnosti preselili na novo lokacijo našega lovskega doma na

Piršembregu. Dober golaž za naše prireditve pa je še nekaj let prihajal iz njihove kuhinje. Vsi skupaj smo se družili tudi z lovskimi turisti in z izkupički omogočili izgradnjo naših objektov. Dela pri domu in lovsko družino je Tinko vodil v času, ko je dogovor nekaj veljal in bil spoštovan. Prav zato so bila tista leta lahko uspešna.

Zdaj, ko je napolnil 90 let, je vnema za lovstvo in kmetijstvo le malo manjša. Res ni treba goniti štirinožnih konj po polju, jih pa goni kar precej v traktorju, s katerim opravi veliko opravil na polju in v vinogradu. Tudi lovstva ni zanemarljivo, pri čemer ne mislimo samo lova, ampak vseh dejavnosti lovske družine. Dejaven je tako na skupnih lovih kot na posameznih. Oko je še vedno ostro, roka mirna in ob pristrelu lovskega orožja

»užene« veliko mlajših tovarišev. Lov na srnjad mu je še vedno najljubši, saj je spomin na zgodnja jutra v lovišču še kako živ. Tudi letos mu je bila **Diana** naklonjena in v prsku je uplenil srnjaka (po njegovih besedah zadnjega, a to govori že nekaj let).

Kmete, ki so mu prišli potarnat, da jim je divjad naredila škodo, je z mirnim glasom potolažil in povprašal, ali imajo tako malo, da ne morejo prehraniti kakšne srne. Letos je poslušal, kako so srne pojedle fižol, ki je že tako slabo raste v letošnjem čudnem poletju. Tudi vinograd je letos pozebel in pridelek je bil skromen. Tudi v njem je bila na delu srnjad in ko mu je hčerka ob prihodu domov potožila glede tega, se je le nasmehnil.

Ob 70-letnici smo mu izdelali

lično prežo in jo postavili v njegov priljubljeni predel lovišča, v Kočevar. Zob časa dvajsetih let jo je malo načel in nas opomnil, da je čas za novo, ki zdaj že služi svojemu namenu. Postavili oziroma zamenjali s staro smo jo na predvečer njegovega 90. rojstnega dne. Starešina mu je tudi prenesel sklep, da mu lovska družina dovoli dodaten odstrel srnjaka, seveda z nove preže. Zaključek delovne akcije je bil pri lovskem domu. Dogodek je spremljala glasba, saj je bilo prisotnih kar nekaj nekdanih in tudi aktivnih članov **Lovskega pevskega zbora Globoko**.

Vsi skupaj mu želimo, da bi kar precej svojega prostega časa preživel na svoji preži s pogledom na tam živečo divjad in na svojo domačijo.

Dušan Lepšina

Babnopoljski lovci odkrili obeležje Blaževe sobe

Pokojni **Blaž Lipovac** (1950–2019) je bil častni član **Lovske družine (LD) Babno Polje**. Posmrtno je dobil zlati grb **Občine Loška dolina**, bil pa je tudi odlikovan kot lovec z znakom za lovske zasluge in z zlatim znakom za lovske zasluge. V LD Babno Polje je vstopil leta 1988 in se kmalu izkazal kot odličen lovski tovariš, gonjač in predvsem kot neutrujen zidarski mojster, ki je odigral ključno vlogo pri gradnji lovskega doma.

V petek, 18. junija 2021, smo se v lepem popoldnevu pri novem lovskem domu na Farjovci v Babnem Polju ob odkritju obeležja Blaževe sobe zbrali člani LD Babno Polje, delegaciji iz hrvaškega **Lovskega društva Tetrijeb** iz Čabra in slovenske **LD Sabotin** v Goriških brdih, Blažev prijatelj iz vasi **Jože Mlakar - Knezov**, prišel pa je tudi **Stane Žnidaršič - Sampr**, ki je naši družini že večkrat nesebično pomagal s svojo gradbeno mehanizacijo.

Zbrane lovce in sorodnike je

Odkritja obeležja Blaževe sobe v LD Babno Polje so bili najbolj veseli sorodniki. Tudi Blažev zet Alen (skrajno desno) je lovec.

nagovoril starešina naše lovske družine **Janez Janko Škrli**, sledil je nagovor Blaževe hčerke **Blanke**, obeležje pa sta odkrila vdova **Dragica** in Blažev sosed, najtesnejši sodelavec na gradbišču lovskega doma in najboljši lovski prijatelj, **Dragan Vasiljevič**, sicer vodja gradbenega odbora za izgradnjo lovskega doma.

V Blaževi sobi, kjer smo lovci imeli že več sestankov in srečanj, ni lovskih trofej, kot bi pričakovali pri lovcih, na stenah so fotografije z delovnih akcij pri lovskem domu, pri katerih je Blaž odigral ključno vlogo kot izkušen zidar in načrtovalec del. Odkritja obeležja so se najbolj razveselili Blaževi sorodniki.

Blaževa soba nas bo vse skupaj vedno spominjala na nepozabnega lovskega tovariša, ki je raje kot za puško prijel za zidarsko žlico in pri delih v vasi velikokrat pomagal tudi vaščanom Babnega Polja, ki bodo, kot je povedal starešina Škrli, v Blaževi sobi vedno dobrodošli, saj so soglasno podprli gradnjo lovskega doma na robu vasi.

Jane Weber, tajnik LD Babno Polje

Lovci LD Murska Sobota reševali mladega srnjaka

Na območju **Lovske družine (LD) Murska Sobota** je veliko prostoživečih živali, med njimi prevladuje srnjad.

Člana zelene bratovščine

Zlatko Gabor in **Daniel Jakob** sta se v petek, 25. maja 2021, odločila, da bosta šla na prežo, kjer bosta lahko opazovala, ali se kaj posebnega dogaja s srnjadjo, povabila pa sta tudi lovskega pripravnika **Mislina Sadikija**. Naslednje jutro so se sestali na dogovorjeni lokaciji, kjer so se vpisali v lov-

ski dnevnik. Odločili so se, da bodo šli v južni del lovišča. Lovci so se namestili na lovski preži in začeli opazovati sončni zahod. Nenadoma so prejeli klic iz klicnega centra, da se je na nadvozu čez avtocesto pri letališču v Rakičanu v ograjo zagostil srnjak. K sreči so bili lovci ob klicu za reševanje sr-

njaka na prežah v neposredni bližini mesta srnjakove nesreče.

Vsi skupaj so se takoj odpravili na kraj dogodka, kjer so najprej preverili srnjakovo stanje. Opazili so, da je imel le odrgnine na bokih in kopitih. Ugotovili so, da srnjaka na silo ne bodo mogli potegniti iz ograje. Na pomoč jim je priskočil traktorist, ki se je v tistem času

pripeljal mimo. Odpravil se je domov in s seboj pripeljal železno cev in desko, s katerima so potem razširili odprtino ograje. Nato sta lovca prijela srnjaka vsak za eno zadnjo nogo, ga privzdignila do razširjene odprtine v ograji in ga rešila pogina ter tako osvobodila in spustila nazaj v naravo, kamor prostoživeča žival spada.

Po uspešni reševalni akciji so bili vsi srečni in veseli, da so mladega srnjaka rešili zanesljive smrti. Skupaj so opazovali, kam je odšel, in ugotovili, da ga je v

Foto: Bojan Žerdin

Lovci so reševali mladega srnjaka.

neposredni bližini na pšeničnem polju čakala srna – mladica, s katero je nato stekel po bližnjem polju. Srnjak je bil po njihovi oceni star eno leto.

Za pogumno in plemenito dejanje je lovцем čestital starešina **Marjan Štíblar**. Tako pogumnega in plemenitega dejanja so sposobni samo lovci, ki gojijo spoštljiv odnos do prostoživečih živali, ki ne poznajo meja med lovskimi družinami.

Bojan Žerdin

NAROČNIK: NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE BREZPLAČNA OBJAVA

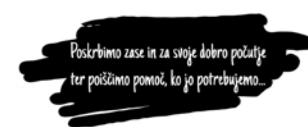
Spregovorimo o težavah v duševnem zdravju in poiščimo pomoč, ko je stiska prehuda

Duševno zdravje je neločljivo povezano s celostnim zdravjem človeka in skupnosti, v kateri le-ta živi. Dobro duševno zdravje, ki ga opredeljujemo kot pozitiven odnos do sebe in drugih, samospoštovanje, pozitivna samopodoba, optimizem nam omogočajo dejavno sodelovanje v svojem okolju, vzpostavljanje in vzdrževanje dobrih medosebnih odnosov ter samostojnost do največje mogoče

mere. Želja po popolnem zdravju in sreči nam je vsem skupna, a v resničnem življenju nikoli povsem dosegljiva.

Nihče med nami ni imun na težave oziroma bolezni v duševnem zdravju, ki so povezane z nezdravim načinom življenja, slabim telesnim zdravjem, stresnimi delovnimi razmerami, diskriminacijo in socialno izključenostjo. Vsaka težava v duševnem zdravju oziroma stiska pa **še ne** pomeni duševne motnje. O njej govorimo, kadar so naše miseljenje, čutenje, vedenje ali odnosi z drugimi spremenjeni do take mere, da pomembno vplivajo na eno ali več življenjskih področij in nas ovirajo pri vsakdanjem delovanju ter opravljanju obveznosti. **Če pri sebi ali vašem svojcu, znancu ali prijatelju opazimo take znake, je nujno, da poiščemo strokovno pomoč. Prvi vir strokovne pomoči je izbrani osebni zdravnik.** Po potrebi bo predpisal zdravljenje oziroma vas bo napotil h kli-

ničnemu psihologu ali zdravniku specialista psihiatrije.

Spremenjene družbene razmere v času epidemije covid-19 so se izkazale kot še dodatno breme za duševno zdravje. Stiske ljudi na področju duševnega zdravja so se povečale tako po obsegu kot po težavnosti. Strokovnjaki opozarjajo na tako imenovani psihološki val epidemije, kar pomeni še več posameznikov s težavami v duševnem zdravju in dodatne obremenitve sistema skrbi za duševno zdravje, ki je bil v Sloveniji že pred izbruhom epidemije zelo podhranjen. Zato smo letošnjo osrednjo temo svetovnega dneva duševnega zdravja, ki ga sicer obeležujemo 10. oktobra, poimenovali *Duševno zdravje v neenakopravnem svetu*. Neenakosti na področju duševnega zdravja se kažejo predvsem pri možnosti dostopa do sistema in storitev pomoči. Slovenijo pesti kadrovska in programska podhranjen sistem skrbi za duševno zdravje, neust-

rezna podpora osebam s težavami v duševnem zdravju, neustrezna podpora ranljivim družinam. To je le nekaj težav, s katerimi se soočamo v Sloveniji.

Ob letošnjem svetovnem dnevu duševnega zdravja smo na **mariborski območni enoti Nacionalnega inštituta za javno zdravje** v oktobru 2021 organizirali strokovno srečanje z naslovom *Kaj lahko storimo za boljšo psihično odpornost v trenutnem svetu?*, na katerem smo želeli poudariti krepitev lastne psihične odpornosti in iskanje lastnih virov moči. Spregovorili smo, kako se soočati z življenjskimi izzivi in kako krepiti lastne zmožnosti za dobro počutje ter srečanje zaključili z mislimi, da lahko vsak od nas po svojih močeh prispeva, da so ljudje s težavami v duševnem zdravju v svojem okolju ustrezno obravnavani.

Anja Magajna, univ. dipl. psih., in

Mateja Vek, univ. dipl. psih.,
Nacionalni inštitut za javno zdravje – Območna enota Maribor

PREDSTAVITEV KNJIGE

Zoran Ristić in Boban Kostić: Poljska jerebica

Jerebica (*Perdix perdix*) je bila v Sloveniji, tako kot vse vrste, ki jih v lovstvu uvrščamo med malo divjad, v zadnjih desetletjih preveč zapostavljena, kar velja za vsa področja, ki so odgovorna za njeno neustavljivo populacijsko usihanje. S tem mislim tudi na znanstveno-raziskovalno področje kot temeljnega in strokovnega usmerjevalca upravljaljskih ukrepov, ki bi lahko pripomoglo k dolgoročnim ustreznim rešitvam. Ne nazadnje je tako tudi zato, ker jerebica ni tako karizmatična vrsta,

kot so vrste velikih zveri, kjer se lahko ustrezni upravljaljski ukrepi pogojno dokaj hitro odrazijo v varovanih habitatih.

Temu primerno imamo Slovenci tudi malo ustrezne literature o tej vrsti najmanjše poljske kure, ki bi lovcem celovito in času primerno predstavila problematiko. Zato ni čudno, da smo razen nekaj posameznih člankov v letnikih *Lovca* in manjših brošuricah do današnjih dni pričakali le knjigo **Lojzeta Černeta Mala divjad**, ki je izšla leta 1979 kot deseta knjiga v zbirki *Zlatorogove knjižnice Lovske zveze Slovenije*. Avtor je v navedenem delu v posebnem poglavju podrobneje opisal biologijo in že tedaj zaskrbljujoč položaj (poljske) jerebice. To je tudi vse, kar zadeva slovenske pisne prispevke za

izboljšanje njenega statusa, ko je bil še čas za učinkovitejše spremembe v njeno korist. V knjigi je avtor jerebici skoraj poetično namenil uvodne besede (na strani 63), simbolično pa ji je posvetil tudi fotografijo na naslovnici knjige o mali divjadi. »Zapek« ji je upravičeno hvalnico za njeno koristno ekološko vlogo v dotedanjem načinu kmetovanja, ki pa je bila prav zaradi le-tega ogrožena in potisnjena v populacijsko usihanje v nasilnih razmerah intenziviranega velikopovršinskega kmetijstva. Simpatična majhna poljska kura se ni mogla več upirati zastrupljanju osnovne živalske hrane za njene kečke z insekticidi in odraslih ptic s herbicidi in drugimi pesticidi ter spreminjanju habitatov iz drobnokmetijske pridelave v velikopovršinsko monokulturno

z nasilno strojno obdelavo. Pozimi so bile kite jerebic na golih kmetijskih površinah povsem brez kritja in izpostavljene plenilcem. Med drugim je Černe poudaril, da je jerebica eden najboljših kazalnikov okoljskih sprememb oziroma poslabšanja razmer, porušenega biotskega ravnovesja na kmetijskih tleh in to primerjal z možnostjo življenja rib v onesnaženi vodi. Opozoril je, da se je ponekod zato ta ptica že umaknila (izginila) z naših polj in da jo bo zelo težko spet vrniti; menil je celo, da tudi ni pričakovati, da bi jo še kdaj lahko vrnili. Preveč je kvamih vplivov, ki smo jih usmerili nanjo, je bil prepričan že tedaj, pa še ostre zime in dolga poletna deževna obdobja so takrat pomagala k njeni agoniji boja za obstoj, saj je biološko občutljiva vrsta. Zato je

njena številčnost dokaj nihala tudi v še dokaj ugodnih razmerah. V Sloveniji je zima 1962/63 zmanjšala njeno številčnost na desetino prejšnjega obdobja. Toda zahvaljujoč še ustreznim okoljskim razmeram in velikemu prirastku se je lahko upirala in si opomogla. Čeprav smo izgubili jerebico iz poljedelskega sveta zahodnega dela Slovenije, se je najdlje zadržala v severovzhodni Sloveniji, če so ji z umetno vzrejo in ustreznimi lastnimi ukrepi v loviščih pomagale zainteresirane lovske družine, ki pa na splošno kmetijsko politiko in »sodobnejšo« pridelavo kmetijskih kultur niso mogle učinkovito vplivati. Bilo je kot klic žejnega v puščavi. Prostoživečih kit jerebic v Sloveniji ni več.

Bomo pa zato tudi slovenski lovci toliko bolj z zanimanjem prebrali sodobno monografijo o jerebici srbskih strokovnjakov in raziskovalcev, ki že dolga leta spremljajo stanje te vrste v srednji Evropi in širše ter nas prek tega dela seznanjajo o trenutnem stanju naše najmanjše poljske

študijo o statusu vrste v Evropi in širše za zadnjih 20 let. Povsod se namreč vedno bolj oglašajo želje in težnje po vrnitvi te »pregnane ptičje vrste« v njen domači prostor in v njena nekdanja ravninska stanišča, kjer bi jo lahko tudi nadalje ohranili s pomočjo ustreznih pripravljenih nacionalnih akcijskih načrtov.

Podobno kot naš Černe v svoji knjigi iz leta 1979 tudi oba srbska avtorja v novem delu že v *Uvodu* navajata enake negativne vzroke in vplive za zmanjševanje številčnosti oziroma populacijskih gostot (poljske) jerebice (*Perdix perdix*), ki pa, kot ugotavljata, še niso vsi povsem natančno proučeni. Zanesljivo pa so vsi povezani s hitro spremembo kmetijske pridelave kmetijskih kultur (posebno žit) v drugi polovici 20. stoletja. Tako kot Černe za Slovenijo tudi oba avtorja navajata predvsem natančnejše podatke za nihajoče stanje v Vojvodini in druga ravninska območja Srbije.

Podobno kot pri nas se je številčnost jerebice zmanjšala v istem obdobju tudi drugod po Evropi, čeprav intenzivnost zmanjševanja ni bila povsod enaka (natančnejše podatke in primerjave najdemo v posebnem poglavju monografije). Poleg drugih vplivov posebej natančno in s primerljivimi podatki za evropske dežele opisujeta preučene vplive plenilstva malih zveri in ujed v Srbiji in drugod. To se še posebno odraža v primeru lisice (*Vulpes vulpes*) v letih, ko so pri tej vrsti s polaganjem vab s cepivom zajezili gozdno (silvatično) obliko stekline. Pokazal se je izrazito negativen odnos med populacijsko gostoto lisic in jerebic, še posebno zato, ker je bila jerebica že prizadeta in ranljiva zaradi drugih negativnih vplivov, lisica pa je bila, prav nasprotno, zelo prilagodljiva na najrazličnejše spremembe v različnih habitatih. Zlasti pesticidi pa so bili po mnenju obeh avtorjev vzrok za množičen propad jerebičjih kebkov takoj po izvalitvi, ker v svojem zgodnjem življenju potrebujejo zdravo živalsko beljakovinsko hrano.

Knjiga bralcu v prvih poglavjih podrobno predstavlja biologijo in anatomijo ptic s poudarkom na poljskih kurah in še posebno značilen življenjski prostor (poljske) jerebice v Evropi, njeno sistematiko in tudi vrste evrazijskih jerebic. Natančno se seznanimo z morfologijo in zunanjimi značilnostmi (tudi razlikami med spoloma), pa tudi z natančnimi podatki o valjenju in izbiri mesta za gnezdenje. Avtorja pri vsakem od podrobnejših navedb vedno postrežeta še s primerjalnimi informacijami iz nekaterih sosednjih držav Evrope in sveta. Podrobno so predstavljena tudi poglavja in podpoglavja o prehrani in dopolnilnem zimskem krmljenju, zimskih izgubah in drugih vzrokih smrtnosti; še zlasti o vplivu

Foto: Miha Vogrin

V Sloveniji ni več prostoživečih kit jerebic ...

plenilcev. Zelo natančne podatke izvemo iz opisa primernih stanišč za jerebice o morfo- in ekoloških značilnostih vrste.

V posebnem poglavju *Znanost v službi obstoja jerebice v domorodnih staniščih Evrope* avtorja primerjalno predstavljata znanstvene izsledke raziskav iz različnih habitatov Evrope in rezultate umetnih naselitev v druge dele sveta (celin). Zanimivi so podatki o vplivu podnebja, zmanjševanju in spremembah kmetijskih agrohabitatov, mobilnosti vrste in telemetričnem spremljanju, spolni in starostni sestavi, gostoti populacij in tudi posameznih kit (socialnih enot). Skratka, avtorja sta nanizala vse mogoče primerjave in informacije iz različnih držav celinske Evrope in Združenega kraljestva kot otoškega vzorčnega prostora.

V poglavju *Vrste jerebic* spoznamo azijski vrsti: bradato daursko jerebico in tibetansko jerebico.

Ker sta oba avtorja tudi strokovnjaka na področju lovnega turizma, v naslednjem poglavju predstavljata *tehnična navodila za proizvodnjo in umetno vzrejo jerebic*, kar bo verjetno zanimivo za vzrejne enote posameznih lovišč, ki so se in se morda še ukvarjajo s tovrstno vzrejo, pa tudi naslednje poglavje o *načinih izpuščanja jerebic v ustrezno urejena stanišča*. Opisujeta tudi *ocenjevanje primernosti (bonitiranje) lovišč za jerebico* in pravilno oskrbo glede na sprejemljivost lovišč (prehranske podnebne in terenske razmere ipd.). Zanimivo je posebno poglavje o *telesni masi, odstotku perja, telesnih, kemijskih in senzoričnih posebnostih ter o prehranski vrednosti mesa jerebic*, v katero sta dodala celo nekaj kulinaričnih receptov. V poglavju *Lov jerebic* spoznamo načine lova s psi ptičarji. Zato bo za kinologe zanimiv poseben podrobnejši opis psov ptičarjev (dr. **Mahmuda Al Dagistanija**, 2015), ki jih uporabljajo pri lovu na jerebice. Poglavje *Bolezni in zdravstveno varstvo ptic/jerebic* nas seznani z najpogostejšimi nalezljivimi in drugimi boleznimi pernatih divjadi, ki tudi vplivajo na obstoj jerebic. Za vojvodinska lo-

višča je ta opis prispeval znanstveni svetnik dr. **Miloš Kapetanov**.

Nadalje knjiga obravnava še specialna poglavja za strokovnjake s področja načrtovanja in biologije divjadi v osnovnih populacijskih jedrih (fondih) jerebice v nekaterih državah Evrope (Nemčija, Madžarska, Češka republika, Poljska, Švica, Avstrija, Francija (za podvrsto *P. p. hispaniensis*), Danska, Združeno kraljestvo, Romunija, Bolgarija, Ruska federacija (in nekdanja ZSSR) ter na koncu tudi Srbija – s posebnim poudarkom za Vojvodino in navedbo predvidenih znanstveno-raziskovalnih projektov o jerebici).

Če povzamem: v monografiji bodo lovci in drugi zainteresirani bralci našli množico koristnih podatkov in informativnih mednarodnih primerjav, ki bodo koristili žal redkim zanesenjakom, ki še vedno menimo, da smo v Sloveniji vse premalo storili za ohranitev te simpatične poljske kure. S svojo prisotnostjo in skromnim življenjem je ta mala ptica dolga stoletja pomagala kmetovalcem do zdravih pridelkov. A poleg tega je tako pristno poudarjala naravnost našega izvirnega kmetijskega prostora ter s svojim značilnim oglašanjem in življenjsko aktivnostjo stoletja dolgo uspešno pomagala pri naravni zaščiti posevkov v nekaj tako idilično razgibani kmetijski krajini z živimi mejicami in vetrobranskimi pasovi drevov med polji, kjer je zlahka našla svoja varna zatočišča in gnezdišča.

Monografijo o nekdanji tako cenjeni vrsti male divjadi med lovci je v nakladi 750 izvodov aprila 2021 izdalo in natisnilo podjetje **Maximagraf**, Petrovaradin, Novi Sad (Srbija). Strokovne recenzije avtorskega rokopisa in prilog so opravili dr. **Aleksandra Prodanović Stamenović**, **Snežana Beserninjić**, dr. **Ivana Blešić** in dr. **Milosava Matejčević**. Izidu knjige je s sredstvi pomagalo tudi **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo Srbije** in **Uprava za gozdove Srbije**, ki prav zdaj sodeluje pri akciji ponovnega vračanja jerebice v njena nekdanja stanišča.

Boris Lesković

Foto: Boris Lesković

Naslovnica knjige

kure. Pri izidu monografskega dela z naslovom *Poljska jarebica* oziroma v izvirniku *Poljska jarebica* je vodilni avtor novosadski prof. dr. **Zoran Ristić**, ki je besedilo napisal s soavtorstvom s prof. dr. **Bobanom Kostićem**. In prav s to knjigo je prof. dr. Ristić z različnimi soavtorji leta 2021 sklenil svoj bogat opus obsežnejših poljudno-strokovnih monografij o mali divjadi (fazanu, poljskem zajcu in jerebici), kar Slovenci v svojem jeziku zelo pogrešamo, zato bomo hvaležno prebrali najnovejše informacije v srbohrvaškem jeziku. Naj le okvirno predstavim, kaj prinaša knjiga.

Da bi bila 400 strani obsežna monografija celovitejša in čim bolj informativno bogata, sta avtorja zaprosila priznane lovske strokovnjake in raziskovalce iz različnih evropskih držav za povzete in verodostojne informacije o stanju jerebic iz njihovih okolij. Tako sta lahko predstavila še popolnejšo primerjalno

LOVSKE OSEBNOSTI SAŠA VUGA (1930–2016)

Akademik, pisatelj, dramatik, scenarist, radijski voditelj, televizijski urednik – in ugleden lovec

Ugleden slovenski lovec, pisatelj, urednik in nadvse spoštovani akademik **Saša Vuga** je bil član **Lovske družine (LD) Brezovica**. V lovskih vrstah je bil izjemno prepoznaven po svojem širokem pojmovanju lova kot dela aktivnega varstva narave in po svoji navezanosti na zeleno bratovščino. Ne naključno: nadaljeval je bogato družinsko lovsko tradicijo, saj je izhajal iz zelo stare lovske rodbine, v kateri so bili lovci njegov praded, ded in oče. V lovske vrste je prišel leta 1964 in postal član **LD Vič**. Po združitvi obeh lovskih družin je bil vse do smrti član LD Brezovica in se je ukvarjal tudi z lovsko kinologijo. Kljub mnogim obveznostim je kot ugledna javna osebnost opravljal mnoge funkcije v lovski organizaciji, med drugim je bil tudi starešina. Z veseljem je prihajal na skupne love, na katerih ga je dolga leta spremljal njegov legendarni nemški prepelčar **Sančo**. Nanj je bil izjemno ponosen, saj je na mnogih kinoloških tekmovanjih dosegal vrhunske rezultate. V spominu lovskih tovarišev je ostal tudi kot vodnik nemškega prepelčarja **Pansa** in ob koncu lovske kariere še kot vodnik angleške koker španjelke, ki je bila odlično izšolana za lov na kljunače. Bil je lovec od pet do glave, široko razgledan, prijaznega nasmeha in hudomušno dobrovoljen. Tudi ribaril je rad, najraje muharil.

Pisatelj in dramaturg Saša Vuga s svojim nemškim prepelčarjem Sančem, s katerim sta v Saševih srednjih letih tudi tekmovala na kinoloških prireditvah in dosegla lepe rezultate.

Akademik Vuga je v slovenskem lovstvu in v slovenski lovski organizaciji pustil globoke korenine in bogato zapuščino. Generacije mlajših lovev najbrž ne vedo, da je bil Vuga pobudnik za dandanes prepoznavno založniško dejavnost **Lovske zveze Slovenije (LZS)** in se je z njo z velikimi črkami trajno zapisal v njeno zgodovino. Leta 1971 ga je takratni predsednik LZS general **Rado Pehaček** povabil k sodelovanju in ustanovljena je bila **Zlatorogova knjižnica**. Takrat je Vuga postal prvi predsednik založniškega sveta LZS in je opravil pionirsko delo na področju lovskega založništva. Ima največ zaslug za dolgoročno zasnovan program in za izdajo prvih desetih knjig iz zbirke **Zlatorogove knjižnice**, ki je bila kmalu prepoznana kot izjemno kakovostna celo v mednarodnem prostoru. Kot radijski in televizijski urednik, scenarist, dramaturg in pisatelj je k sodelovanju pritegnil veliko uglednih avtorjev in mojstrov pisane besede. Ustvarjalno je sodeloval tudi z uredniki naše revije *Lovec*, še zlasti z inž. **Mirkom Šušteršičem** in **Francetom Cvenkлом**¹. Med pisci knjig **Zlatorogove knjižnice** so se v prvem obdobju njenega izhajanja pojavili odlični lovski strokovnjaki, kot so bili inž. **Anton Simonič**, dr. **Stane Valentinčič**, **Veljko Varičak**, inž. **Blaž Krže**, dr. **Janko Lavrič** in drugi. **Zlatorogovi knjižnici** je spretno utiral pot in jo izvrstno tlakoval, tako da se je v relativno kratkem času izjemno uveljavila. Kot zagovornik slovenskega knjižnega jezika je Vuga posebej opozarjal na njegovo pravilno rabo. Vse to je pripomoglo, da je **Zlatorogova knjižnica** leta 1980 prejela kulturno nagrado **Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC)**, imenovano *Rix technique*. Poudarjal je, da kakovostno lovsko založništvo največ pove o kulturni ravni lovske organizacije.

Literarni sopotniki in kronisti so o akademiku Vugi zapisali, da so »redki literarni ustvarjalci, ki jim tako rekoč vsi priznavajo posebne vrste mojstrstvo; eden takšnih je bil akademik Saša Vuga, žlahtni stilist, ki je sodobno slovensko pripovedno prozo zaznamoval s skrajno izvirnim, če že ne kar neponovljivim slogom, v katerem je napisal vrsto romanov in novelističnih zbirk«. **Milček Komelj** je ob njegovi smrti v *Delu* zapisal, da je Vuga »zazrt v svetovno in slovensko kulturo vseh področij najbolj občudoval Franceta Prešerna, na čigar smrtno praznovanje, 8. februarja, se je rodil in se je tega zavedal s posebnim poudarkom. Kot vernik slovenskega jezika je vsakič vzel pred spanjem v roke Prešernove poezije in bil od vseh nagrad, ki jih je prejel, najbolj ponosen prav na Prešernovo«.

Pripravil: dr. Marjan Toš

¹ Za podatke se najlepše zahvaljujem nekdanjemu dolgoletnemu uredniku *Lovec*, Zlatorogove knjižnice in Stokovne knjižnice Borisu Leskovicu.

OKUSI NARAVE

Novoletna
divjačinska juha

Za šest oseb potrebujemo:

- ✓ 300 g mesa divjega prašiča ali druge divjačine brez kosti
- ✓ tri žlice sončničnega olja
- ✓ 100 g moke
- ✓ sol in poper
- ✓ 100 g čebule
- ✓ 7 strokov česna
- ✓ 150 g krompirja
- ✓ 80 g gob
- ✓ 300 g paradižnikovega pireja
- ✓ 200 g rahlo prekajene šunke
- ✓ 4 lovorjeve liste
- ✓ 0,5 l juhe od šunke
- ✓ 1,5 do 2 l zelenjavne jušne osnove
- ✓ kokošje jajce
- ✓ 45 g pšeničnega zdroba
- ✓ 0,25 dl vinskega kisa
- ✓ 2 dl črnega vina

Divjačinsko meso zrežemo na primerne koščke, da jih bomo lahko jedli z žlico. V skledo stresemo moko, sol in zmlet poper ter premešamo. V mešanici povaljamo meso in ga popečemo na vročem olju. Vedno naj bo dno posode pokrito le z eno plastjo mesa. Ko se le-to popeče in postane rumenkasto, ga preložimo na krožnik in v isti posodi spečemo še drugo plast mesa. Po končanem pečenju meso na krožniku pokrijemo. V isto posodo in na preostalem olju prepražimo še sesekljano čebulo, dodamo zdrobljen in sesekljan česen, da zadiši, nato še paradižnikov pire in malo pokuhamo. Dodamo popečeno meso s krožnika in počasi prilijemo zelenjavno osnovo. Jed naj na nižji temperaturi vre toliko časa, da meso postane mehko.

Šunko skuhamo v vodi, v katero smo dali lovorjeve liste. Lahko jo **skuhamo že dan prej** in jo čez noč pustimo v vodi, v kateri se je kuhala. Pol litra vode prihranimo.

Krompir olupimo, zrežemo na koščke in skuhamo v slani vodi.

Zdrobove žličnike (knedle ☺) naredimo tako, da v posodi zmešamo jajce in pšenični zdrob, malo solimo in pustimo pol ure v hladilniku, da se masa zgosti.

Ko **meso postane mehko**, juhi dodamo zrezane gobe, kuhan krompir, juho, v kateri se je kuhala šunka, in ko divjačinska juha ponovno zavre, še zdrobove žličnike. Jed naj vre od 10 do 15 minut. V juho vlijemo kis in rdeče vino ter na koščke zrezano šunko in kuhamo še nekaj časa, da se dodatki pogrejejo in povežejo med seboj.

Zraven lahko ponudimo tudi brusnice.

O lovoru: Je aromatičen, vedno zelen in dolgoživ grm ali drevo, razširjen v Sredozemlju. Vemo, da so ga poznali že stari Grki, ki so z njim krasili templje, bil je tudi znamenje zmage. Lovorjeve vence so nosili cesarji, zmagovalci ... Lovor uporabljamo kot začimbo, ima pa tudi veliko zdravilnih lastnosti, ki ugodno vplivajo na naše zdravje: pomaga pri uravnavanju sladkorja v krvi, čisti in krepi črevesje, krepi srce in deluje protivnetno. Sveži listki so nekoliko grenki, s sušenjem pa se razvije prijetna aroma. Dobro uspeva tudi v cvetličnem loncu na okenski ali balkonski polici ☺.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

Življenjska pot **Riharda Kozjaka** se je končala 12. maja 2021, začela pa se je 15. marca 1940 v Avstriji, kjer je skupaj s sestrami in brati preživel otroška leta, ki so

bila zaznamovana z vojno vihro in mu pustila neizbrisno sled.

Po koncu druge svetovne vojne se je družina preselila v Cezlak ter nato v Velenje in nazadnje v Mislinjo. Rihard je kot vzoren učenec po uspešno končani gimnaziji nadaljeval šolanje in postal učitelj. Poučeval je na osnovnih šolah na Kozjaku in v Doliču.

Spominjali se ga bomo po številnih dobrih delih in aktivnem sodelovanju v različnih društvih, združenjih in organizacijah, saj je bil povsod tam, kjer je menil, da lahko s svojim znanjem, idejami in delom pomaga sočloveku ali širšemu okolju.

V majskih dneh, ko smo se poslovili od njega, je pred 57 leti postal član naše Lovske družine (LD) Dolič. Velikemu ljubitelju narave in vsega, kar je povezanega z naravo, so naši lovski tovariši hitro zaupali številne funkcije in naloge, in sicer od najvišje funkcije starešine v osemdesetih letih pa do tajnika lovske družine, predsednika nadzornega odbora, disciplinske komisije in drugih nalog na področju dela naše lovske družine, pa tudi Koroške lovske zveze, kjer je bil v letih od 2010 do 2018 tudi član Komisije za izobraževanje in vodja tečajev pripravnikov.

Za njegov izjemen prispevek k razvoju lovstva je prejel številna priznanja in zahvale ter jubilejne znake za dolgoletno članstvo v organizaciji. Posebno ponosen je bil na rede za lovske zasluge III., II. in I. stopnje, ki mu jih je za vestno in dolgoletno uspešno delo v lovstvu podelila Lovska zveza Slovenije, bil pa je tudi prejemnik drugih priznanj in odlikovanj.

Lovci smo cenili njegovo delavnost, iskrenost, poštenost. Njegova posebna vrlina je bila tudi dobrovoljnost, saj je ob različnih srečanjih lovskih tovarišev rad prepeval, zaigral na harmoniko. Tako je skušal razbliniti temnejše strani lovske organizacije in težave, ki se jim tudi v naši lovski družini ni bilo mogoče ogniti, vendar smo jih z veliko mero dobre volje in pripravnosti vedno rešili v dobro vseh lovcev. V znamenje zahvale za njegovo dolgoletno in prizadevno delo smo mu lovski tovariši podelili tudi naziv častnega člana LD Dolič.

Tako kot je rad zahajal v naravo in naša lovišča, se je tudi rad družil z drugimi ljudmi. Zanj lahko rečemo, da je bil sposoben vodja, dober mož, oče in ponosen dedek, redoljuben, pokončen, odločen človek dane besede ter prizadeven funkcionar.

Rihard ostaja zapisan z velikimi črkami, od nas pa odhaja kot velika legenda. Še več – odhaja kot blag in velik človek, ki je v bogatem in dolgem življenju našel modrost in si pridobil razumnost. In kot pravijo preroki: »Pridobiti razumnost je boljše kot pridobiti srebro; njen sad je boljši od zlata.«

Spoštovani tovariši Rihard! S skromno, a glasno besedo HVALA se poslavljamo od tebe in dela, ki si ga opravil v skupno dobro vseh nas, zahvaljujemo se ti tudi za vse lepe

trenutke, sodelovanje in prijateljstvo. Lovski rog, ki si ga velikodušno podaril lovski družini, bo ostal v naši lovski družini kot svetel opomnik na skupne lepe trenutke, ki smo jih člani zelene bratovščine preživel s teboj. Lahka naj ti bo šentflorjanska zemlja. Želimo ti večni mir in počitek.

LD Dolič, B. B.

V četrtek, 15. julija 2021, smo izvedeli, da je nenadoma umrl naš dober prijatelj in dolgoletni lovski tovariš univ. dipl. inž. gozdarstva **Teodor Oršanič**.

Presunilo nas je,

ko smo dojeli, da ga ne bo nikoli več med nami.

Tošo, kot smo ga klicali prijatelji, se je rodil 10. maja 1932 v Zagrebu. Kmalu po njegovem rojstvu se je družina preselila v Brežice, kjer je njegov oče Oto Oršanič vodil lastno zasebno lekarno. Oto je bil strasten lovec, ki je ves čas spremljal vse novosti v lovstvu in svoje znanje prenašal na številne lovce. Tako se je Teodor s pomočjo svojega očeta že v otroštvu srečal z lovom, ki je bil v družini način življenja. Stiki z naravo in gozdom so ga vzpodbudili tudi za poznejši poklic, saj je uspešno končal Fakulteto za gozdarstvo v Zagrebu.

V lovske vrste se je uradno včlanil leta 1955. Že takoj po včlitanju je postal član Upravnega odbora v Lovski družini (LD) Brežice in bil v njem član polnih 47 let, do leta 2002. V LD Brežice je opravljal različne funkcije: od gospodarja (1962–1968), kinološkega referenta (1978–1982), referenta za strelstvo (1985–1986), tajnika (1978–1982) do starešine (1988–1992 in 2000–2002).

Teodor je bil aktiven tudi širše. Tako je bil član Upravnega odbora

območne lovske zveze (Zveze lovskih družin (ZLD) Posavja) (1963–1967 in 1985–1989), gospodarske komisije in koordinacijskega odbora za škodo po divjadi. Bil je tudi predsednik Nadzornega odbora ZLD Posavja (1998–2006). V letih od 2006 do 2010 je bil tudi član razsodišča pri Lovski zvezi Slovenije (LZS).

Po končanem študiju leta 1958 se je vrnil v Brežice in se zaposlil v takratnem Gozdnem gospodarstvu (GG) Brežice. Kmalu se jima je v zakonu z ženo Miloško rodil sin Hrvoje, ustvarili pa so si tudi prijeten dom. V GG Brežice je služboval do leta 1990. Direktor oziroma generalni direktor GG Brežice je bil v času od 1977 do 1988. V tistem času je to podjetje doživelo svoj največji razvoj in se poslovno povežalo z mnogimi podjetji v pokrajini in širše. Njemu velja zasluga, da se gozdarji našega območja od leta 1983 srečujejo in dogovarjajo o enotnem posegu in prostor. Leta 1985 je LZS odlikovala GG Brežice, ki ga je vodil Teodor, z redom za lovske zasluge II. stopnje. Ne smemo tudi pozabiti, da je Teodor v času, ko je bil direktor GG Brežice, pomagal večini lovskih družin na območju Brežic pa tudi v regiji, da so si uredile status zemljišč, na katerih imajo postavljene svoje lovske koče oziroma lovske domove.

Njegovi uspehi v službi niso ostali neopaženi. Za svoje dosežke v gozdarstvu je leta 1976 prejel Listino o priznanju (poveljo) Sveta za gozdarstvo in industrijo za predelavo lesa Gospodarske zbornice Jugoslavije za izredno prizadevanje in dosežene rezultate ob vpeljevanju sodobne gozdarske mehanizacije in vse faze proizvodnje. Leta 1984 ga je Skupščina Občine Brežice odlikovala in mu podelila občinsko Oktobrsko nagrado za njegov prispevek pri razvoju GG Brežice in za njegovo družbeno politično dejavnost v krajevni skupnosti in Občini Brežice. Leta 1986 je prejel

red dela z zlatim vencem, s katerim ga je takratno predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije odlikovalo za posebne zasluge in uspehe, dosežene pri njegovem delu, ki je bilo pomembno za napredek države.

Po upokojitvi, leta 1990, Teodor ni ostal neaktiven, temveč je na volitvah kandidiral za župana Občine Brežice in bil izvoljen za mandat 1991–1994, ko je občino v težkih, tudi vojnih in za vse nas prelomnih časih zelo uspešno vodil.

Veliko je prispeval tudi pri aktivnostih v okviru LD Brežice. Poleg vodenja te lovske družine je veliko pripomogel k razvoju lovskega in športnega strelstva v lovski družini. Malo, preden je napolnil 80 let je tekmoval v streljanju kot superveteran, dokler mu tega ni preprečila zahrbtna bolezen, ki pa jo je s svojim optimizmom in vztrajnostjo kmalu postavil ob stran.

V času, ko je vodil LD Brežice, je poskrbel za napeljavo vodovoda do lovske koče in v njej, prispeval več izboljšav na objektu lovske koče, poskrbel je za pridobitev zemljišča in ureditev mokrišča na površini, veliki 4 ha, za gojitev rac mlakaric, vodil je napeljavo elektrike in vode na športno strelišče LD Brežice, koordiniral je nabavo avtomatskega stroja za glinaste golobe ter poskrbel za izdelavo, postavitev in odkritje spominske plošče ob deseti obletnici smrti našega člana Jerneja Molana, ki je leta 1991 padel kot pripadnik Teritorialne obrambe v vojni za Slovenijo. Pod Teodorjevim vodstvom sta bili zgrajeni prevzemnica in hladilnica divjačine po evropskih predpisih.

To je le nekaj njegovih večjih uspešnih rezultatov pri lovskem udejstvanju.

Vsekakor pa ne smemo pozabiti, da je kot lovec uspešno vodil tudi lovske pse prepeličarje in bil z njimi uspešen na lovsko-kinoloških tekmovanjih.

Lovska organizacija se mu je za njegovo požrtvovalnost skušala oddolžiti in ga za njegove uspehe odlikovala z znakom za lovske zasluge in redi za lovske zasluge III., II., in I. stopnje. ZLD Posavja pa ga je za njegov prispevek odlikovala s plaketo ZLD Posavja. Za aktivnosti na kinološkem področju je prejel srebrni znak za kinološke zasluge.

Teodor je bil človek z izkušnjami, ugledom in avtoriteto. Bil je izjemno razgledan intelektualce, ki nam je bil vedno za vzgled, bil je dober mentor in res iskren prijatelj.

Spoštovani lovski tovariši Tošo, zelo smo te imeli radi, zato te bomo pogrešali. Želimo ti, da boš v večnih loviščih ob nadvse spoštovanemu očetu Otu deležen najboljših stojišč.

LD Brežice – B. T.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Matija Štepec, LD Trebnje,
* 21. 9. 1939, † 13. 10. 2021.

Jožef Šmidhofer, LD Ruše,
* 1. 9. 1927, † 27. 9. 2021.

Franc Šimon, LD Begunjska,
* 13. 7. 1955, † 8. 10. 2021.

Ivan Grašič, LD Slovenske Konjice,
* 8. 10. 1943, † 4. 10. 2021.

Vinko Miklavž, LD Škale,
* 16. 7. 1929, † 6. 10. 2021.

Ivan Šmajdek, LD Handil Dobje,
* 20. 2. 1934, † 15. 10. 2021.

Stanislav Tiršek, LD Ljubno,
* 15. 2. 1937, † 20. 10. 2021.

Smiljan Osolnik, LD Strahovica,
* 6. 12. 1962, † 6. 10. 2021.

Jožef Trafela, LD Podlehnik,
* 12. 3. 1937, † 22. 10. 2021.

Matija Glad, LD Banja Loka - Kostel,
* 14. 3. 1928, † 25. 10. 2021.

Franc Balon, LD Bizeljsko,
* 9. 3. 1933, † 26. 10. 2021.

Branko Rajšp, LD Hoče,
* 28. 4. 1962, † 1. 10. 2021.

Marjan Birs, LD Tabor Dornberk - Branik,
* 8. 12. 1942, † 31. 3. 2021.

Jožef Dolinar, LD Otočec,
* 10. 11. 1935, † 28. 6. 2021.

Jože Drganc, LD Gozdnik Griže,
* 28. 12. 1961, † 20. 10. 2021.

Marica Gračner, LD Jurklošter,
* 25. 11. 1944, † 26. 10. 2021.

Gorazd Hauptman, LD Dol pri Hrastniku,
* 11. 1. 1949, † 14. 10. 2021.

Sely de Brea Šubic, LD Poljane,
* 30. 9. 1935, † 2. 11. 2021.

Franc Mušič, LD Poljčane,
* 22. 3. 1948, † 12. 2. 2019.

Alojz Lovce, LD Poljčane,
* 11. 6. 1930, † 24. 5. 2020.

Franc Bošak, LD Poljčane,
* 21. 11. 1941, † 5. 10. 2020.

Anton Kitak, LD Poljčane,
* 5. 5. 1963, † 17. 6. 2021.

Alojz Monetti, LD Puščava,
* 24. 11. 1948, † 30. 10. 2021.

Alojz Sever, LD Smuk Semič,
* 21. 5. 1950, † 31. 10. 2021.

Marjan Birs, LD Tabor Dornberk Branik,
* 8. 12. 1942, † 31. 3. 2021.

Janez Kukovec, LD Markovci,
* 26. 1. 1942, † 8. 11. 2021.

Stanislav Kristan, LD Jošt Kranj,
* 27. 4. 1941, † 3. 11. 2020.

Miloš Lesica, LD Dobrovo,
* 11. 12. 1949, † 12. 10. 2021.

Umrlim časten spomin!

Tradicionalno srečanje vodnikov psov krvosledcev

V nedeljo, 10. oktobra 2021, smo pri lovskem domu **Lovske družine (LD) Loka pri Zidanem Mostu** začeli tradicionalno srečanje vodnikov psov krvosledcev. Vse prisotne je v imenu lovske družine pozdravil starešina in vodja lova **Jani Krivec**. Program tradicionalnega srečanja je bil: zajtrk, skupni lov, pregled aktivnosti vodnikov psov krvosledcev za leto 2020, kosilo in druženje. Ker vabljeni iz **Komisije za lovsko kinologijo in Državne vzrejne komisije za barvarje** niso prišli, smo izpustili analizo iskanj za leto 2020, poskrbeli pa smo, da so predstavniki trgovine z lovsko opremo, lovskimi oblačili in obutvijo predstavili svoje izdelke. V sproščenem vzdušju smo po zajtrku povabili vse zbrane, bilo jih je 91, na skupni lov v predel revirja Briše.

Kljub slabemu vremenu so vsi sodelujoči poskrbeli za prijetno razpoloženje. Varnost je bila naj-

Foto: Slavko Komlanc

Sodelujoči so poskrbeli za prijetno razpoloženje.

pomembnejša, kajti prisotnost številnih lovcev in lovskih psov na lovu v dokaj slabem vremenu je od nas terjala še večjo disciplino in upoštevanje navodil vodje lova. Gonjači in lovski psi so vsem udeležencem omogočili uspešen lovski pogon, ki je prinesel uspeh lova – plen. Uplenitelji so z veseljem in ponosom pripeljali uplenjeno divjad pred lovski dom, kjer smo opravili pozdrav lovini.

Vodja lova se je iskreno zahvalil vsem za upoštevanje navodil, še posebno zahvalo pa je javno namenil vsem gonjačem in njihovim štirinožnim prijateljem, saj so poglavitno prispevali k uspešnemu rezultatu skupnega lova.

Ob okusno pripravljeni hrani smo se vsi udeleženci pogovarjali o mnogih odprtih vprašanjih, ki pestijo lovce pri opravljanju lovskega poslanstva, predvsem pa

je bilo veliko razprav na temo krvosledništva in kinologije v slovenskem lovstvu. Mlajši lovci so z veseljem in zanimanjem prisluhnili izkušnjam in nasvetom izkušenih vodnikov psov krvosledcev na njihovem območju.

LD Loka pri Zidanem Mostu, ki jo že vrsto let vodi izbrana skupina lovcev, predvsem zaradi dobrega medsebojnega sodelovanja tudi med lastniki zemljišč in kmetovalci ne beleži večjih težav pri povrnitvah škode od divjadi na kmetijskih površinah. Zato takšna srečanja in skupni lovi prispevajo tudi k zagotavljanju primerne populacijske gostote divjadi raznih vrst v lovišču.

Ob koncu popoldneva nas je močnejše deževje priganjalo k vrnitvi domov, toda vsi skupaj smo bili enotnega mnenja, da takšna in podobna srečanja prispevajo k še močnejšim vezem med lovci in kinologi ter da pristna prijateljstva, sklenjena na takih druženjih, postanejo še močnejša. Zato bomo s podobnimi srečanji nadaljevali tudi v prihodnje. Se kmalu slišimo in vidimo!

Jani Krivec

Preizkušnja lovskih psov v delu po umetni krvni sledi v LD Šmartno na Pohorju

Lovska družina (LD) Šmartno na Pohorju je znana, da že več kot štiri desetletja organizira preizkušnje lovskih psov v delu po umetni krvni sledi. Njihovo lovišče se razprostira na nadmorski višini od 600 do 1250 metrov. Pretežni del lovišča obsegajo mešani in smrekovi gozdovi, tu in tam so vmes gozdne jase, okrog kmetij pa so pašniki in travniki. Upravljajo z jelenjadjo, divjimi prašiči, srnjadjo in gamsi.

Preizkušnje lovskih psov po umetni krvni sledi so pri njih kar zahtevne, in sicer za pse in njihove vodnike pa tudi za sodnike, ki prehodijo največ korakov. Dan pred preizkušnjo sodniki ob pomoči domačih lovcev, ki poznajo teren, položijo umetne krvne sledi, dolge 900 metrov (najmanj 1300 korakov). Drugi dan pa gredo ob sojenju po sledi še enkrat, ko ocenjujejo del psa in vodnika. Za položitev sledi posamezni sodnik porabi največ 2,5 decilitra krvi divjadi. Med polaganjem umetne krvne sledi naredi sodnik dve ostrejši kljuki. Približno 30 do 40 odstotkov vsake sledi pa je narejene samo s parkljem srnjadi.

Foto: Božidar Kunej

Lovišče LD Šmartno na Pohorju, kjer je bila preizkušnja lovskih psov v delu po umetni krvni sledi, se razprostira na nadmorski višini od 600 do 1250 metrov. Pretežni del lovišča obsegajo mešani in smrekovi gozdovi, tu in tam so vmes gozdne jase, okrog kmetij pa so pašniki in travniki. Upravljajo z jelenjadjo, divjimi prašiči, srnjadjo in gamsi.

Na dan preizkušnje sodnik odpelje vodnika na izhodiščno točko, to je v bližino nastrela, ter vodniku pokaže, kje naj bi pes našel nastrel in smer pobega »obstreljene divjadi«. Od tistega trenutka vodnik s svojim psom izdeluje (sledi) položeno umetno krvno sled. Vodnikova dolžnost je, da s psom najde natančno mesto nastrela in nato mora s psom priti po sledi do položene mrtve divjadi. Na preizkušnji sodnik ocenjuje tudi splošno vodljivost psa in preskus odločljivosti z dokazom njegove strelomirnosti.

Po končani preizkušnji so psi,

glede na zbrano število točk, uvrščeni v posamezne nagradne razrede (I. nagradni razred: od 120 do 150 točk, II. nagradni razred: od 90 do 119 točk in III. nagradni razred: od 60 do 89 točk).

Zaradi preprečevanja širjenja epidemije covid-19 je lani preizkušnja psov po umetni krvni sledi v Šmartnem na Pohorju odpadla, letos pa so vodniki iz različnih krajev Slovenije 11. septembra 2021 na preizkušnjo privedli osem psov: pet je bilo bavarskih barvarjev, en hanovrski barvar, en nemški lovski terier in en nemški ostrodlaki ptičar – žimavec.

Sodniški zbor je vodil **Zdravko Brezovšek**, v njem pa sta bila še vodnika **Vojteh Kikl** in **Bojan Deberšek**.

Opazil sem, da sodniki posebno pozornost namenjajo delu psa na tistem delu umetne krvne sledi, ki je bila položena samo s parkljem, in na obnašanje psa ob mrtvi divjadi. Pri vodnikih je bilo opaziti dokajšnjo tremo, ki se pogosto prenaša na razpoloženje psa pri delu. Prav tako bi dodal, da rezultati dokazujejo, da vodniki vse premalo delajo s svojimi psi in četudi si pomagajo z umetnimi krvnimi sledmi, so le-te največkrat krajše, kot so na preizkušnji.

Pet psov vodnikov je preizkušnjo opravilo, trije pa so s svojimi psi odstopili. V II. nagradni razred sta se uvrstila bavarski barvar **Ari Borak** (96 točk) vodnika **Luke Pušnika** iz LD Ribnica na Pohorju in hanovrski barvar **Eko** (90 točk) vodnika **Bojana Hozjana** iz Kinološkega društva Murska Sobota. V III. nagradni razred pa so se uvrstili bavarska barvarka **Lajka** (81 točk) vodnika **Bena Čresnika** iz LD Zeleni Vrh, Lovsko-kinološko društvo Koroške, bavarski barvar **Grom od Erdina** (70 točk) vodnika **Damjana Paka** iz LD Šentilj in bavarski barvar **Ficko** (66 točk) vodnika **Branka Ačka** iz LD Slovenska Bistrica.

Ladislav Steinbacher

PNZ za alpske brak-jazbečarje in visokonoge goniče

Lovska družina (LD) Oplotnica je 25. septembra 2021 gostila vodnike psov na preizkušnji naravnih zasnov (PNZ) za alpske brak-jazbečarje in druge visokonoge goniče. Vodniki so na preizkušnjo privedli tri koroške žigce in tri alpske brak-jazbečarje ter po enega slovaškega goniča, nemškega goniča in modrega gaskonskega grifona. Na omenjeni preizkušnji sta ocenjevala mednarodna sodnika **Vojteh Kikl** in **Jožef Verčko**. Čeprav je bil dan po vseh strokovnih merilih primeren za preizkušnjo, pa se je prireditev prevesila v popoldanske ure.

Za dobro oceno so zagotovo pomembne podedovane naravne zasnove psa, ki mora čim prej najti sled in se glasno oglašati na sledi ter biti pri glasni gonji tudi vztrajen. Da preizkušnja uspe, je predvsem velika odgovornost vodnikov psov. Ocene pričajo, da vodniki z njimi niso bili dovolj v lovišču in da jih niso naučili vztrajnosti pri iskanju sledi divjadi; govorimo o goničih, psih, ki morajo biti v lovišču bolj živahni in se po pričakovanjih pri iskanju divjadi oddaljijo dlje od vodnika,

Od devetih psov je preizkušnjo naravnih zasnov v LD Oplotnica uspešno opravilo sedem psov.

ne samo nekaj deset metrov. K uspehu prireditve lahko veliko prispevajo tudi terenski vodniki lovskih družin, ki usmerjajo terensko delo. Le-ti morajo dovolj dobro poznati lovišče, v katerem psi opravljajo preizkušnjo.

Teren je priporočljivo opazovati že mnogo pred prireditvijo in zaželeno je, da vodniki vedo, ali je tam divjad in ali bo pes sploh imel lisico. Neredko sodnik in vodniki hodijo po terenu, čas teče, psi pa ne najdejo zelene divjadi. Zato se mnogokrat zatekajo k nepravilni praksi (v nasprotju z določili pravilnika), da je že dovolj, če se pes vsaj malo oglasi na sledi srnjadi.

Od devetih psov je na omenjeni prireditvi preizkušnjo uspešno opravilo sedem psov. V

II. nagradni razred sta se uvrstila nemška gonička **Brina**, vodnika **Gregorja Grašiča** iz LD Hoče, in koroški žigec **Bobi** vodnika **Janeza Juršeta** iz LD Gaj nad Mariborom. Po osvojenih točkah pa so se v III. nagradni razred uvrstili alpski brak-jazbečar **Žile do Kuhade** vodnika **Dušana Fridriha** iz LD Oplotnica, koroški žigec **Biba** vodnika **Simona Golčarja** iz LD Slovenska Bistrica, alpska brak-jazbečarka **Stela od Kuhade** vodnika **Zlatka Martinija** iz LD Slovenska Bistrica, alpska brak-jazbečarka **Puma od Gazvode** vodnika **Erika Stražišarja** iz LD Podvelka in slovaška gonička **Flicka** vodnika **Matevža Demšarja Goloba** iz LD Gaj nad Mariborom.

Ladislav Steinbacher

Predvidena legla lovskih psov

Koroški žigec (SPRKŽ):
O: 5/II, m: 5/I, 13. 10. 2021.
Vili Jakop,
Paka 4, 3205 Vitanje.
Tel.: 041/496-390.

Brandl brak (SLRBrb):
O: tuj plemenjak,
m: 4/I, 13. 11. 2021.
Damjan Purg,
Breg 35,

2322 Majšperk.
Tel.: 031/248-507.

Novoškotski prinašalec (SLRNSR):
O: tuj plemenjak,
m: 5/LPP, 1. 12. 2021.
Lina Kalšek,
Cesta 9. avgusta 83,
1410 Zagorje ob Savi.
Tel.: 040/595-565.

Kinološka zveza Slovenije

Narisi: Milan Samar

MALI OGLASI

Orožje in lovska optika

Prodaj več kosov lovskega orožja: češko bokarico Brno, kal. 7 x 57 R/16, s strelnim daljnogledom Zeiss 4 x 32 in menjalnimi cevmi 16/16; **dvocevno šibrenico** brezpetelinko Crvena Zastava, kal. 16-16 (neuporabljana); rusko **MK-puško** s strelnim daljnogledom, kal. .22 LR, in borovelsko bokarico, kal. 16/7 x 57 R, izdelek puškarnja Sodia Borovlje, s strelnim daljnogledom B. Nickel z dolgo gravirano glavo. Vse puške so odlično ohranjene. Tel.: 041/698-679.

Prodaj tricevko Suhl, 16-16/7 x 57 R, s strelnim daljnogledom (Suhlova montaža), **šibrenico** Monte Carlo, kal. 16-16; rusko bok **šibrenico** 12/12 in **repetirno risanico** Mauser, kal. 8 x 57 IS, z dvema strelnima daljnogledoma (Falke 4 x in Norconina 1,5-6 x 40) (Suhlova montaža). Tel.: 070/670-933 ali (01) 364-12-88.

Prodaj novo nočno optiko Nite Site Wolf z montažo za na strelni daljnogled, možnost tudi nočnega opazovanja do 300 m. Cena 600 €. Tel.: 041/773-344.

Prodaj polavtomatsko puško Sauer 303, kal. .30-06. Tel.: 031/351-808.

Prodaj napravo za nočno streljanje Nite-Site, brezhibno, za polovično ceno. Tel.: 040/220-283.

Prodaj kombinirano lovsko puško ČZ, kal. 7 x 57 R / 12, s strel-

nim daljnogledom Hakko, 4-12 x 40, torbico in več kot sto kosov pripadajočega streliva. Cena: 300 €. Tel.: 041/571-801 (Kamnik).

Prodaj novo vrhunsko rusko pištolo Baikal MP446, kal. 9 mm Luger (18 nabojev) (699 €), **ter nova češka strelna daljnogleda** 6 x 42 in 7 x 50 (vsak samo 120 €). Tel.: 031/016-276.

Prodaj kombinirano puško Sabatti, kal. 20 Mag. / 7 x 65 R, s strelnim daljnogledom Zeiss 6 x 42 (zasučna montaža). Cena po dogovoru. Tel.: 041/771-333.

Prodaj repetirne risanice: kal. 8 x 57 IS, z rdečo piko; kal. .30-06, s strelnim daljnogledom 8 x 56 in Anschütz, kal. .22 Magnum, s strelnim daljnogledom 4 x 32. Tel.: 031/316-511.

Drugo

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodaj več poveljnih vezanih letnikov revije Lovec. 5 € za posamezni vezan letnik. Tel.: 040/770-433.

Prodaj lovne fazane za izpust v lovišče. Tel.: 041/717-464.

Prodaj termo zimske hlače in usnjeno jakno, št. 52/54, in podarim tudi več moških oblačil; vse kupljeno v Nemčiji. Tel.: 041/630-919.

DECEMBER

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
	vzide	zaide	vzide zaide
1. Sr	3:23	14:39	7:24 16:18
2. Če	4:44	15:05	7:25 16:18
3. Pe	6:09	15:37	7:26 16:17
4. So	7:35	16:18	7:27 16:17
5. Ne	8:55	17:13	7:28 16:17
6. Po	10:05	18:20	7:29 16:16
7. To	10:59	19:36	7:30 16:16
8. Sr	11:41	20:54	7:31 16:16
9. Če	12:11	22:10	7:32 16:16
10. Pe	12:36	23:23	7:33 16:16
11. So	12:57	—	7:34 16:16
12. Ne	13:16	0:32	7:35 16:16
13. Po	13:34	1:39	7:36 16:16
14. To	13:52	2:44	7:37 16:16
15. Sr	14:12	3:50	7:38 16:17
16. Če	14:35	4:54	7:38 16:17
17. Pe	15:03	6:00	7:39 16:17
18. So	15:37	7:03	7:40 16:18
19. Ne	16:19	8:03	7:40 16:18
20. Po	17:10	8:57	7:41 16:18
21. To	18:08	9:43	7:41 16:19
22. Sr	19:13	10:20	7:42 16:19
23. Če	20:20	10:51	7:42 16:20
24. Pe	21:29	11:17	7:43 16:21
25. So	22:38	11:40	7:43 16:21
26. Ne	23:49	12:00	7:43 16:22
27. Po	—	12:19	7:44 16:23
28. To	1:02	12:40	7:44 16:23
29. Sr	2:17	13:03	7:44 16:24
30. Če	3:38	13:31	7:44 16:25
31. Pe	5:01	14:06	7:44 16:26

Prodaj popolnoma nov letni lovski kroj, št. 52, sešit po meri. Tel.: 041/802-392.

Zaradi preprečevanja okužbe z novim koronavirusom poskrbite za varno prodajo/nakup.

LOVSKA OBLAČILA
IZDELANA PO MERI

KROJASTVO ROZMAN
izdelava oblačil d.o.o.
Trjavčeva ulica 5,
8250 Brežice

031 544 808, 041 436 417
info@krojastvo-rozman.si
www.krojastvo-rozman.si

fotografiranje

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov: lovec@lovsko-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Prečeste besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije:

Nova Ljubljanska banka, d. d.,
št.: SI56 02010-0015687097;
SWIFT oz. BIC koda: LJBASIXX.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

Termini predvajanja decembrske oddaje Dober pogled

VTV VELENJE: 30. 12. 2021 ob 21.20.
TV IDEA MURSKA SOBOTA: 28. 12. 2021 ob 19.00 in 20.45.
GTV GORENJSKA TELEVIZIJA: 28. 12. 2021 ob 19.35 in 29. 11. 2021 ob 18.00.
VAŠ KANAL NOVO MESTO: 30. 12. 2021 ob 22.00 in 31. 12. 2021 ob 10.00.
ATM KRANJSKA GORA: 25. 12. 2021 ob 20.00.
TV PTUJ: 1. 1. 2022 ob 21.00 in 2. 1. 2022 ob 10.00.
ETV HD: 6. 1. 2021 ob 20.00.
TV ORMOŽ: 7. 1. 2022 ob 20.00, 8. 1. 2022 ob 20.00 in 9. 1. 2022 ob 20.00.

Navedeni termini objav so predvideni. Ker lahko nastanejo spremembe, vas prosimo, da spremljate aktualne TV-sporede posameznih TV-postaj.
Če želite, da je v oddaji predstavljeno tudi delo vaše lovske družine, nas lahko pokličete na telefonsko številko 031/273-825 (Erika).

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku **SANJU 8x42 WPR**
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancija
Ugodna cena: 210,00 €

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

AFRIŠKA PRAŠIČJA KUGA (APK)

VSE ZA PREPREČEVANJE NA ENEM MESTU!

PROGRIPS varnejši z nami

TORBA ZA PREVOZ OROŽJA V AVTOMOBILU / NA VOZLO DVA MODELA - EN ALI DVA PREDALA Z ZAKLEPANCI

AVTOMOBILSKI ZADNJI NOSILEC ZA PREVOZ DIVJADI - ZLOŽLJIV

www.progrips.eu | 040 244 136 | info@progrips.si

Do -30°C
Narejeno v EU

Termo čevlji

Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gojzarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47.
Cena: 63,50€

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel: 01/25 10 880 ali 041/726 011

DOG

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

ovratnice za učenje psa, ovratnice proti lajanju, nevidne ograje, GPS ovratnice

M-NET d.o.o., TEL: 040 760 760

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

Lovska jakna PERC Brocard Ghost Camo

121,50 €
135,00 €

Lovska jakna PERC Grand North

143,10 €
159,00 €

-10%

ZAŠČITA PRED MRAZOM IN VLAGO

AVANTURA

www.avantura.info Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodjeva ulica 13,
10311 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Akcijska cena: **319,00 €**

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

THERMO

2V1 OPAZOVALNI IN STRELNI

NITEHOG
www.nitehog.com

DETEKCIJA ↔ 1380 m

THERMO Clip-on NITEHOG VIPER

SEPECIFIKACIJE + Dimenzija 130 x 58 x 45 mm +
Teža 260 g + Velikost senzorja 320 x 240 + 60 Hz +
Resolucija zaslona 1024 x 768 Microoled

DEDAL storitve d.o.o. Pod smrekami 7
marko.rehar@gmail.com 3311 Šempeter v Savinjski dolini

www.nocna-optika.com
041 737 453

SCHULTZ & LARSEN
www.schultzlarsen.com

DUŠILCI ZVOKA

MOŽNOST IZDELAVE NAVOJA.

ULTRADOME	SUPERDOME	17 HMR	VENOM
32 db	32 db	27 db	36 db
250 €	285 €	110 €	410 €

Darilne sete in ostale ideje za božična darila poiščite v naši trgovini!

VUTE PUŠKARSTVO

Kreplova ulica 2, 2000 Maribor
lovskaoprema.si info@lovskaoprema.si
Tel: 059 108 495

Lovski set: 20 €
Polo majica z dolgimi rokavi + lovskie nogavice.

Otroški set: 30 €
Majica in kapa z lovskim motivom + plišasta igrača.

Pinewood set: 35 €
Kapa in rokavice + impregnacijski sprej Pinewood.

Srečno in zdravo Novo leto 2022!

Pard NV007-S 940nm

AU
ASE UTRA

Ase Utra model Radien idealen
dušilec zvoka za lov!

Prodaja vrhunskih izdelkov

Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard, Pulsar

Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns, Mauser, pištole Glock

Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia, GGG

Oblačila: Chevalier, Sitka, Merkel Gear

Razno: 3HGR jermeni, Niggeloh, Marsupio

gsm 041 399 307 ali 031 393 664

email puskarstvo@siol.net

trgovina <http://guns-spendal.com/shop/>

ECOTACT

LOVSKA OBLAČILA SLOVENSKE KAKOVOSTI

Prevent&Deloza d.o.o.

Kosova ulica 14

SI-3000 Celje

✉ info@prevent-deloz.si

🌐 www.prevent-deloz.si

☎ +386(0)3 428 0850

FIRECAT GREEN LABEL

Tradicija v zeleni preobleki

Steiner Nighthunter H35

TERMOVIZIJSKI MONOKULAR

- Zasnovan za delovanje v vseh pogojih
- Povezava z mobilno aplikacijo
- Odlična optična zmogljivost
- Dolga življenjska doba baterije
- Možnost snemanja

Aktualna cena
3,299.00 €

STEINER
Nothing Escapes You

OPTICS
TRADE

Nakup je možen na spletni strani www.optics-trade.eu ali v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas pokličite na 031 770 520 (Optics Trade).

NISSAN
INTELLIGENT
MOBILITY

Povsem novi Nissan Qashqai

Vrhunski crossover, elektrificiran z blagim hibridnim pogonom

za 229 €/mesec* 5 let jamstva*

AVTOHIŠA MALGAJ
ime s tradicijo | Ljubljana

Tržaška 108, 1000 Ljubljana
Tel.: +386 (0)1 20 00 628
www.avtohisamalgaj.si

Kompletna poraba goriva: 133-6,23 l/100 km. Emissioni CO₂: 196-141 g/km. Emissioni stopnje: Euro6d Full. Emissioni NOx: 0,365-0,237 g/km. Emissioni trdnih delcev: 0,00006-0,00005 g/km. Št. delcev (x10³): 0,11-0,53. Ogledni kotni vidni je razglednemostni topografski prikaz, ki ponuja globljo opazovanje. Emissioni iz prometa: enkratnega znanja in tako pomembna priporočila s poslabšano kakovostjo zunanjega zraka. Priporočila izvirajo iz brezmerne povprečne koncentracije prizemnega ozona delcev PM₁₀ in PM_{2.5}, ter dušikovih oksidov. *Informativni grafični prikaz je narejen na dan 24. 8. 2021 za novi Nissan Qashqai 1.3 DIG-TE 140 N-CONNECTA. Vključena cena z 3-letnim popustom in 0,01% znižanjem. Informativni grafični prikaz za skupni znesek kredita v višini 7469,57 €, je namenjen za obdobje 48 mesecev in predstavlja predstaviteljsko vrednost. Mesečni plačilo v višini 7799,84 €, EOM - 6,86 % se lahko spremeni, če se spremeni katerikoli element v izračunu. Kreditni znesek vključuje vsa stroška, ki jih mora plačati kreditni jemalnik. Znesek 23 640,04 €, od tega prejeta zavezanca prejema 246,54 €, in strošek odobritve kredita 589,00 €. V financiranje je vključeno brezplačno 5-letno podajljano jamstvo, ki obsega 5 let ali 100.000 km, kar pomeni, da po programu vsa nova vozila, ki jih kupi ali dobi v leasingu, imajo po predelavi po 5 letih ali 100.000 km, kar pomeni, da po programu vsa nova vozila, ki jih kupi ali dobi v leasingu, imajo po predelavi po 5 letih ali 100.000 km, kar pomeni, da po programu vsa nova vozila, ki jih kupi ali dobi v leasingu, imajo po predelavi po 5 letih ali 100.000 km. Akcija velja do 31. 10. 2021. Nissan si pridržuje pravico, da akcijo predčasno zaključi ali jo podaljša. Slike so simbolične. Podrobnejši pogoji: Renault Nissan Slovenija d.o.o., Dunajska 22, 1001 Ljubljana, več na nissan.si

HIKMICRO

OPTICS
TRADE

Hikmicro Thunder TH35C

termovizijski nastavek

- zaznavanje toplote do **1300 metrov**
- zdrži tudi odsun **močnejših kalibrov**
- nastavljen **fokus**
- možnost snemanja **videov** in zajemanja **slik**
- možnost **menjave baterije** (CR123A)
- priložen **adapter** za namestitev na strelni daljnogled
- 4 barvne palete

Ugodna cena
2.199,00 €

White Hot

Black Hot

Red Hot

Fusion

Nakup je možen na spletni strani **www.optics-trade.eu**
ali v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Za več informacij
nas pokličite na 031 770 520 (Optics Trade).

Poskenirajte
kodo za več
informacij

CZ

For those
who know

CZ 557 85th Anniversary Edition, .30-06 in .308 Win.
OMEJENA JUBILEJNA IZDAJA
CENA: 1.195,60 €

Želimo vam vesele praznike in srečno ter zdravo 2022!

ANCEĽ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081
faks: ++386 (0)7 / 33 23 879
Delovni čas: pon - pet: 8.30 - 12.00, 13.00 - 16.00

www.ancelj.si

Poiščite nas na
facebooku!

zastopstva in distribucija: - Browning - Winchester - Kite Optics

- Češka zbrojovka - Sellier & Bellot - Meopta

- Alfa Proj - Noblex - ATN - Niggeloh

- Norica - Huglu - Schmidt & Bender - MAK

- Sightmark - Swarovski Optik - STV Group

* Akcija velja za izdelke iz zaloge od 01.12.2021 do 31.01.2022 na dan razpisnega zalog. Kite optics d.o.o.

KITE OPTICS

EMPOWERED BY

BROWNING

Belgijska optika proizvedena na Japonskem, ki strmi
k odlični optični zmogljivosti in mehanski kakovosti.

Kite Optics CERVUS HD, BL, 8X56
REDNA CENA: 658,80 €
CENA S POPUSTOM: 580,00 €

Kite Optics K1, weaver, 2 MOA
REDNA CENA: 427,00 €
CENA S POPUSTOM: 370,00 €

Kite Optics URSUS, BL, 8X42
REDNA CENA: 256,20 €
CENA S POPUSTOM: 215,00 €

Kite Optics FITIS, BL, 10X50
REDNA CENA: 213,50 €
CENA S POPUSTOM: 190,00 €

LOVSKA OPREMA

21. STOLETJA

FBT

Fine
Ballistic
Tools

NAJMODERNEJŠI DUŠILCI ZVOKA NA SVETU!

INCA
OVER-BARREL
SILENCER

3D-PRINTED TITAN

Od € 590,-
z adapterjem

Tihi | Natančni | Maximalna življenjska doba

OBS 44Ti

- 303 gram
- -32 dB

OBS 50Ti

- 356 gram
- -36 dB

INCA
ON-BARREL
SILENCER

3D-PRINTED ALUMINIUM

Od € 690,-
z adapterjem

Tihi | Ali | Maximalno lahek

OBS 32K

- 115 gram
- -24 dB

OBS 32

- 195 gram
- -29 dB

NAJLAŽJA KARBONSKA KOPITA NA SVETU!

NPR. MERKEL HELIX

KARBONSKA KOPITA

ZA DOLOČENE MODELE NA ZALOGI
OKOLI 500 GRAMOV LAŽJA
ZA LEVIČARJE IN DESNIČARJE
12 LET GARANCIJE

UREDIMO
NAVOJ
NA VAŠO CEV:
€ 99,-

PREDSTAVNIK
ZA SLOVENIJO:
TORA D.O.O.

tomaz.ravnjak@tora.at
+386 41 764 869

www.fineballistictools.com

SlovArMS

Lovska trgovina Slovarms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 08:00 - 12:00

E-mail: info@slovarms.si

LIEMKE

THERMAL OPTICS

MADE IN GERMANY

NOVA termovizija LIEMKE LUCHS-1

~~3.950€~~
3.650€

- izredno zmogljiv senzor 640x512, 12μm VOx, 1024x768 OLED
- robustna konstrukcija, enostavna in intuitivna uporaba, 1.750m dometa
- primerna za nočno opazovanje in profesionalno rabo

NA ZALOGI ŠIROK IZBOR OROŽJA IN DUŠILCEV PRIZNANIH ZNAMK

NIELSEN SONIC

DUŠILCI DANSKE KVALITETE

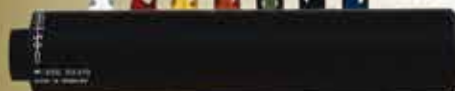

- ROBUSTNA KONSTRUKCIJA
- MODULARNA ZASNOVA
- VISOK NIVO DUŠENJA POKA
- PRIMERNO ZA VELIKO ZAPOREDNIH STRELOV
- IDEALNO ZA VSE VRSTE LOVA

LINIJA SONIC GHOST

- IZREDNO LAHKA KONSTRUKCIJA
- EN DUŠILEC ZA VEČ KALIBROV

**VRHUNSKI DUŠILCI
ŽE OD 219€ DALJE**

freyr & devik

Izredno lahki in učinkoviti dušilci z jedrom iz titana. Teža že od 149g.

J.P. SAUER & SOHN

ESTABLISHED 1751

RCC

TITAN⁶

Verney-Carron

Blaser STEEL ACTION

TIKKA

SWAROVSKI OPTIK

HAWKE

STEINER GERMANY

Aimpoint

Seeland

HÄRKILA

Vixen

Niggeloh

ShooterKing

GunCoating

MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE, HITRO IN ENOSTAVNO